

Социјално-економски Савет
Републике Србије

ЕФЕКТ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

SOLIDAR
SUISSSE

Swiss Labour Assistance SLA

СТАЛНО РАДНО ТЕЛО
СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКОГ САВЕТА
ЗА ЕКОНОМСКА ПИТАЊА

Стално радно тело
Социјално-економског савета за економска питања

ЕФЕКТИ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ САВЕТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

SOLIDAR SUISSE/SWISS LABOUR ASSISTANCE SLA - KANCELARIЈА U SRBIЈI

Београд, новембар 2011. године

ЕФЕКТИ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Стално радно тело Социјално-економског савета

Републике Србије за економска питања:

Зоран Ристић, Уједињени грански синдикати „Независност“

Данијела Рајковић, Министарство рада и социјалне политике

Светлана Манчић, Савез самосталних синдиката Србије

Драгољуб Рајић, Унија послодаваца Србије

Издавачи:

Социјално-економски савет Републике Србије

SOLIDAR Suisse/Swiss Labour Assistance SLA - Kancelarija u Srbiji

За издаваче:

Љубисав Орбовић, Социјално-економски савет Републике Србије

Оливера Степановић, SOLIDAR Suisse/Swiss Labour Assistance SLA -

Kancelarija u Srbiji

Аутори:

Чланови Сталног радног тела Социјално-економског савета

за економска питања

Графички дизајн и штампа:

Globe DESIGN

Дизајн корица:

SKYBOARD ADVERTISING

Тираж:

1000 примерака

ИСБН:

978-86-87421-02-8

SOLIDAR
SUISSE
Swiss Labour Assistance SLA

Издавање ове публикације финансијски је помогла организација SOLIDAR Suisse/Swiss Labour Assistance SLA - Kancelarija u Srbiji

САДРЖАЈ

I	РЕЦЕНЗИЈА (Проф. др Божо Драшковић)	5
II	УВОД	9
III	ДОСАДАШЊА ИСКУСТВА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ ...	11
IV	ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ ...	17
	▪ Основни резултати истраживања спроведеног међу запосленима/синдикатима	18
	▪ Основни резултати истраживања спроведеног међу већинским власницима/послодавцима	58
V	УПИТНИК ЗА АГЕНЦИЈУ ЗА ПРИВАТИЗАЦИЈУ	73
VI	АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА	83
VII	ЗАКЉУЧАК	85
VIII	ПРИЛОЗИ	87
	▪ Прилог 1. Списак предузећа обухваћених истраживањем која су попунила упитник	87
	▪ Прилог 2. Образци упитника за запослене/синдикате и послодавце коришћени у истраживању	94

Реч приватизација била је у последњој деценији прошлог и првој деценији овог века незаобилазан појам и тема у широком спектру интересовања обичних људи, политичара, јавних и научних радника. Транзиција, приватизација, структурално прилагођавање, успостављање новог економског и друштвеног система биле су магичне речи, којима су се често придавале конотације и призвучи обавезујућег напретка, улога чаробне формуле која ће разрешити све проблеме. Предузетнички дух ће решити све проблеме, а слободно тржиште и његове силе доведиће до развоја, запослености и друштвеног благостања. Тако се проповедало, а верника тих проповеди било је премного све до 2008. године, до обелодањивања светске финансијске кризе. Одједном, теме везане за перспективе и благодети приватизације у стручним и научним круговима су постале непожељне. Проблемима и посебно последицама приватизације у Србији се, наједном, више скоро нико не бави.

Пред нама је обимно истраживање које из заборава покушава да извуче питања везана за приватизацију и последице које је ова имала на, пре свега, запослене и обичне грађане у Србији. Истраживање су спровели сарадници синдиката „Независност“, Савеза самосталних синдиката Србије и Уније послодаваца Србије. Природно је да се овом темом баве синдикати. Нажалост, овим проблемом и његовим последицама се све ређе баве истраживачи из академских кругова. Политичари и теоретичари, а посебно заступници модела либералног капитализма, ову тему сада сматрају посве застарелом, бајатом, немодерном, предметом који не завређује њихову пажњу.

Студија изложена на преко 100 страна у уводном делу даје систематизован преглед кључних идеја и законске регулативе у иницијалној фази самих почетака приватизације у претходној «великој» Југославији. Аутори успевају да прецизно, успешно избегавајући замку да се расплину у компликованом нормативизму, читаоца, подсети на кључне иницијалне оквире промена до тада свеprisутне друштвене својине. Надаље, аутори сасвим прецизно нас подсећају на сва релевантна законска решења у скраћеној Савезној републици Југославији, а потом у Србији и то у периоду од 1991. до закључно са 2011. годином.

Упечатљиву слику резултата приватизације у Србији, аутори су прецизно саопштили у табели презентираној након подналова «Резултати приватизације у Србији од 2002. до септембра 2011. године». Табела говори сама за себе и показује све кључне резултате, за апсолутну већину становништва, катастрофално лоше спроведене приватизације у Србији. Њена неуспешност се мери у неколико кључних аспекта: економском неразвоју, социјалној бедности и сиромаштву, расту незапослености, социјалној несигурности, ниским зарадама и оног малог броја

који се могу сматрати да су запослени. Катастрофална последица је и то што је скоро цела друштвена привреда Републике Србије у периоду 2002. до 2011. продата за бедних 2,6 милијарде евра. Поређења ради, приход од приватизације друштвених предузећа у Србији је мањи од богатства било ког озбиљнијег европског власника компаније или «чувенијег» руског тајкуна, да не вршимо поређења са богатством власника Мајкрософта.

Предмет истраживања у првом делу се фокусирао на питања учешћа синдиката у приватизацији, поштовања купопродајног уговора, постојања или непостојања колективног уговора, редовности исплате зарада, поштовања права мањинских акционара, утицаја приватизације на кретање броја запослених у предузећима.

Узорак на коме је спроведено истраживање је сасвим репрезентативан. Одабрано је по случајном узорку 417 од укупно 1.266 приватизованих предузећа у периоду 2001. до 2011. године, што је био покушај дефинисања узорка на респектабилних 32,9%. Овако обиман узорак и поред напора који су уложили истраживачи реално је било немогуће обухватити, пре свега из објективних разлога везаних за стање самог узорка. Наиме, како су истраживачи констатовали од планираних 417 предузећа истраживање је спроведено на узорку од 146 предузећа или на 11,5% укупног скупа предузећа. Карактеристично је то што се у самом истраживању и наглашава да је од планираног броја предузећа њих 131 брисано из регистра, а 53 је у стечају што представља укупно 184 или 14,53% свих приватизованих предузећа. Упитнике није попунило 87 од укупно планираних 417 предузећа.

Упитници су креирани за три групације учесника у приватизацији у Србији. Прва група су запослени и синдикати у предузећима, друга група испитаника су већински власници, односно сада послодавци и на крају је анкетирана Агенција за приватизацију.

Истраживањем су обухваћена, по структури делатности, доминантно предузећа из области индустрије и прераде, трговине и угоститељства као и предузећа из других делатности. По величини, у анкети су обухваћена велика, средња и мала предузећа.

У сегменту истраживања које је обухватило анкетирање запослених, односно синдиката добијени су слојевити одговори и резултати, између осталог, о постојању колективних уговора пре и након приватизације где се показује да је дошло до опадања постојања колективних уговора у предузећима након приватизације и то са 77,8% на 57,6%. Истраживање је дало изузетно вредне резултате у вези са: висином издатака за исхрану запослених током рада, исплатама или неисплатама регреса, кашњењу зарада где је посебно занимљив резултат да се редовно зараде исплаћују у 18,94% анкетираних предузећа. Даље, анкетом су била обухваћена питања коришћења капацитета у предузећима пре и након приватизације,

промене у нивоу запослених, отпуштању радника, заступљености синдикалних организација у предузећима, поштовања права запослених, потреби формирања фондова за помоћ запосленима, постојању и улози удружења мањинских акционара, оцени квалитета процеса приватизације итд.

Добијени резултати су у обради резултата истраживања темељито на систематизован начин презентирани и графички прегледно подржани, што интерпретацији резултата истраживања даје додатни квалитет.

Други сегмент истраживања је обухватио анкетирање већинских власника - послодаваца. За истраживање је био предвиђен узорак од 317 предузећа, што чини, од укупно 1.266 предузећа, планирани узорак од око 25%. Позитивну реакцију на учешће у анкети је испољило 111, док 206 предузећа, односно њихових власника, није узело учешће, а од тих који нису узели учешће у анкети 42 предузећа изричито то очито нису желела, док је у стечају или ликвидацији 22 предузећа. Дакле, анкетирање је спроведено на узорку од 8,76%. Као и у претходном сегменту истраживања анкетирана су по структури велика, мала и средња предузећа, као и по структури делатности производна и из сектора услуга. Анализирани су: примењени методи приватизације, испуњавање обавеза из уговора о приватизацији, постојање колективних уговора, деловање синдиката, положај запослених, свакако све из угла посматрања које имају послодавци. Истраживање је показало да је на узорку од 111 предузећа смањен број запослених за 9.592 што је у просеку по предузећу смањење од просечно 86,41 запослених. Анкета се фокусира на питања услова рада, нивоа зарада, инвестиционих улагања. Ниво инвестиција је, показује анкета, просечно мали. Наиме, од укупно анкетираних предузећа износ инвестиција од 10 до 49 хиљада евра представља 35,53%, а вредност инвестиција већа од 10 милиона евра извршена је у свега 3,95% анкетираних предузећа. Вредновање резултата приватизације код власника, показало је истраживање, је позитивно, јер 19% анкетираних сматра да су резултати приватизације позитивни, да су негативни 9%, а нису желели да искажу свој вредносни суд чак 25% испитаника.

Анкета спроведена са Агенцијом за приватизацију даје преглед кључних показатеља процеса приватизације у Србији. Податак Агенције о укупном броју приватизованих предузећа може изазвати недоумице. Наиме, ради се о саопштавању два податка. Један је да је приватизацијом било обухваћено 2.271 предузећа, а други је да је процесу приватизације било изложено 1.266 предузећа. Неслаганост ових података највероватније има објашњење у томе што је пре формирања Агенције за приватизацију по законима након 2001. године било обухваћено 1.266 предузећа, а да је у периоду приватизације од 1990. до 2001. године извршена већинска промена својинске структуре у око 850 друштвених предузећа. Део друштвених предузећа није ни стигао да буде приватизован из различитих системских разлога. Разјашњење овог аспекта почетне базе броја предузећа је релевантно са становишта утврђивања стопе

неуспешности приватизације спроведене аукцијама и тендерима у периоду 2001. до 2011. година. Уколико је неспоран податак да је раскинуто 634 уговора о приватизацији у односу на 1.266 приватизацијом обухваћених предузећа, онда стопа кардиналне неуспешности износи 50%, што значи да је сваки други уговор раскинут.

Спроведено истраживање је целовито, у више равни истражило резултате приватизације у Србији. Резултати истраживања су зналачки обрађени и интерпретирани.

Студија има изузетну вредност јер на систематичан и целовит начин презентира кључне резултате приватизације, онако како их виде запослени, чланови синдикалних организација, представници већинских власника, као и представници Агенције за приватизацију као релевантне државне институције.

Рецензент

Проф. др Божо Драшковић

У Београду,
02.11.2011.

Стално радно тело Социјално-економског савета за економска питања започело је у јуну 2011. године са реализацијом пројекта „Ефекти приватизације у Републици Србији“ захваљујући разумевању и финансијској подршци Solidar Suisse/Swiss Labour Assistance SLA – Канцеларије у Србији.

Општи циљ пројекта био је истраживање социјално-економских последица процеса приватизације у Републици Србији. Руководили смо се чињеницом да осим званичних података о броју раскинутих приватизација због непоштовања купопродајних уговора, детаљи о најчешћим разлозима за раскид и проблемима са којима се запослени суочавају у приватизованим предузећима нису анализирани у већем обиму. Реализација овог пројекта била је усмерена управо на те детаље, како би се стекла потпунија и реална слика тренутног стања приватизованих предузећа, положаја запослених у њима, али и добили подаци од послодаваца везано за услове у којима они данас послују у Србији.

Рад на пројекту започео је конципирањем упитника састављеног из три посебна али и повезана дела прилагођена улози сваког од учесника у процесу приватизације (за представнике синдикалних организација и запослене, већинске власнике и Агенцију за приватизацију). Уследила су теренска истраживања, а као анкетари ангажовани су били активисти социјалних партнера у локалним самоуправама. Завршна фаза предвиђала је анализу прикупљених података са терена, издавање публикације и презентовање резултата на округлим столовима.

Надамо се да ће анализа ефеката досадашње приватизације допринети и реалнијој и компетентнијој расправи када су у питању планови за приватизацију јавног сектора, као и указати на важност вођења ефикасног социјалног дијалога о питањима економске политике земље уопште.

Захваљујемо се представницима Агенције за приватизацију који су се одазвали позиву и на време попунили упитник који смо им доставили, такође се захваљујемо колегама из Министарства за економију и регионални развој који су помогли да се у брошури нађу што релевантнији подаци. Захваљујемо се послодавцима који су имали слуха и одговорности да се одазову нашем позиву и учествују у истраживању, као и анкетарима без којих теренски део истраживања не би могао бити успешно спроведен.

Истраживање ефеката приватизације у Србији, друго је по реду истраживање које је реализовало Стално радно тело Савета за економска питања. Наиме, прошле године, такође уз финансијску подршку колега из швајцарске канцеларије у Београду спровели смо истраживање обима и актера сиве економије и као

завршну активност издали брошуру која је садржала и препоруке за њено ефикасно сузбијање. Стално радно тело Савета за економска питања планира и да у наредној години стручно и одговорно обради неке од тема значајне за непосредне актере социјалног дијалога, а самим тим и за све грађане Србије.

Чеданка Андрић,
секретар Социјално-економског савета Републике Србије

КОНЦЕПТИ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ ПРЕ ПОЛИТИЧКИХ ПРОМЕНА 2000. ГОДИНЕ

Питања у вези са приватизацијом, транзицијом и реформама уопште у Србији је присутна већ дуги низ година. После дугог периода доминације друштвене својине, процес приватизације у Србији, инициран доношењем савезног *Закона о друштвеном капиталу СФРЈ*¹, започет је 1989. године. Овим законом отворена је могућност за трансформацију предузећа у друштвеној својини у приватна предузећа, кроз издавање и продају интерних деоница и кроз целовиту или делимичну продају предузећа. Захваљујући свом либералном и стимулативном концепту, он је покренуо велики иницијални талас приватизације. Атрактивни услови за приватизацију базирали су се на аутономији предузећа у одлучивању, децентрализацији и либерализацији спровођења поступка и присуства државе само преко едукативно-информативне делатности њене Агенције. Закон је предност давао запосленима (инсајдерски карактер приватизације) и био је подржан другим мерама економске политике, као и развојем институционалне инфраструктуре. Основни модели приватизације су били докапитализација (99,26%), продаја и касније исплата зарада у акцијама. Закон је нудио изразито преференцијални третман домаћим инвеститорима кроз знатне попусте, рок отплате акција је био десет година (са годишњом ревалоризацијом неплаћеног дела), а вредност капитала је била књиговодствена, која је узимана из биланса стања претходне пословне године. Резултат примене овог закона је трансформација (претварање друштвеног у акционарско предузеће у чијем средишту се налази промена облика својине и начина управљања) 33,17% од укупног броја предузећа на које се Закон односио.

Наредне, 1990. године, у Србији се почиње са применом републичког *Закона о условима и поступку трансформације друштвене у друге облике својине*². Републички закон је по концептуалним обележјима био сличан савезном, али је у одређеним поставкама имао рестриктивнији карактер. Основни модели остају исти – докапитализација и продаја, а уводи се и продаја предузећа у целини и давање предузећа у закуп. Закон је био неповољнији са аспекта запослених јер је смањио попусте, рок отплате је смањен на пет година и уместо књиговодствене уводи се знатно већа процењена вредност предузећа, чиме се редукује интерес за приватизацију. Такође, остављен је већи простор држави за регулацију и утицај на токове приватизације, путем обавезне контроле од стране Агенције и немогућности приватизације у стратешким секторима (енергетика, рударство,

1 „Сл. лист СФРЈ“, бр. 84/89 и 46/90.

2 „Сл. гласник Р. Србије“ бр. 48/91, 75/91, 48/94 и 51/94.

медији и др.). Републичка агенција за процену вредности друштвеног капитала је донела Правилник о утврђивању вредности друштвеног капитала, по коме су сва предузећа морала по посебном поступку да утврде вредност капитала, за шта су утрошена велика финансијска средства. Због свега тога, у периоду од 1991. до 1993. године долази до драстичног успоравања приватизације (трансформисана су само 134 предузећа), а паралелно са тим, на основу Закона о јавним предузећима, долази до претварања друштвене у државну својину предузећа у области крупне инфраструктуре, као што су ЕПС, НИС, ЈАТ, ПТТ, ЖТП и др. Растућа инфлација постаје „кључни савезник“ запослених у покушају да приватизују предузећа у којима раде, тако да се 1993. године приватизација опет убрзава.

Године 1994. усваја се *Закон о измени и допуни закона о условима и поступку претварања друштвене у друге облике својине*, чиме се ствара основ за ревизију свих извршених приватизација у Србији. Суштина Закона је била усмерена на то да поништи инфлаторне добитке које су запослени остварили купујући акције предузећа у условима хиперинфлације током 1992. и 1993. године. Провери су подвргнута сва предузећа која су раније спровела приватизацију, што је проузроковало судске спорове са Агенцијом код више од 500 предузећа. Спровођење поступка ревизије и ревалоризације, иако оправдано са моралног становишта (јер су предузећа купована по нереално ниским инфлаторним ценама), отворило је бројне дилеме о стабилности правног поретка и ретроактивној примени закона, доводећи у сумњу кључна начела правне државе: својину и уговор. Резултат ревизије је био не само заустављање приватизације, већ и обнављање структуре капитала у привреди са доминантним друштвеним власништвом. Наиме, након бројних контрола и процена, учешће акционарског капитала у укупном капиталу предузећа која су спровела приватизацију, смањио се са 43,14%, најпре на 27,49%, а након контроле од стране Службе за платни промет учешће капитала акционара је сведено на свега 2,91% у укупном капиталу. Тиме је практично приватизација поништена, а створено је велико неповерење грађана у стабилност тог института.

Између 1994. године и 1997. године, после извршене ревалоризације, у основи приватизација није ни спровођена. Активности су највише биле усмерене на процене капитала по новом Правилнику Агенције за процену капитала.

На основу новог савезног *Закона о основама промене власништва друштвеног капитала* СРЈ, усвојеног 1996. године, републике су добиле слободу да самостално конкретизују приватизациону процедуру. Тако је 1997. године Србија усвојила *Закон о својинској трансформацији*³, којим је покренут нови талас приватизације. Законом је било предвиђено више могућих модела приватизације. Суштина концепта је и даље остала инсајдерска приватизација (акционарство запослених), основни модел је био продаја акција запосленима, са или без попушта, са правом прече куповине. Право куповине имали су и страни инвеститори. Додатни модели су били докапитализација и конверзија дуга у улоге (до 20% висине дуга). Закон је нудио рок отплате акција на шест

3 „Сл. гласник Р. Србије“, бр.32/97 и 10/01.

година са перманентном ревалоризацијом, а полазна основа је била процена вредности предузећа. Основна предност у овом Закону, сматрало се, била је увођење бесплатне приватизације за поједине категорије становништва. Али бројни недостаци и незадовољавајући резултати у пракси, несумњиво су указивали на нужност његове измене. Прво, ни по том закону приватизација није била обавезна, а децентрализовано одлучивање, уз непостављање крајњег рока, оставило је приватизацију на милост и немилост игри посебних интереса у предузећима. Друго, праведност приватизације је доведена у питање, јер су право на поклон акције, које су могле достићи 60% капитала предузећа, имали само запослени и пензионери из друштвеног и државног сектора, тако да су остали грађани претварани у „противнике“ приватизације. И треће, одабрани тип акционарства запослених је био врло неповољан са аспекта реструктурирања, каснијег пословања и пораста економске ефикасности предузећа - оно није довело до смене неуспешних руководилаца (менаџера). Велико ограничење односило се и на немогућност касније купопродаје акција које су куповане уз попуст, чиме је смањена могућност развоја тржишта капитала, као и постављање приватизације као једне изоловане, парцијалне мере, којој је стављено у задатак да побољша перформансе српске привреде. Због тога не треба да чуде релативно скромни резултати приватизације, остварени применом овог закона (започета приватизација - 428 предузећа, завршен упис у првом кругу - 284 предузећа, завршен упис у другом кругу - 246 предузећа, завршена приватизација - 18 предузећа)⁴.

Тако је стање капитала по годишњем обрачуна Завода за обрачун и плаћање 2001. године, након свих поменутих покушаја приватизације, било следеће: обичне акције - 13,32%, преференцијалне акције - 0,53%, удела - 7,36%, улагања - 1,08%, државни капитал - 42,67%, друштвени капитал - 33,80%, задружни капитал - 0,14%, остали капитал - 1,00%⁵.

■ НОВИ (АКТУЕЛНИ) КОНЦЕПТ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ

Након политичких и започетих друштвених промена, 2000. године, усвојен је нови *Закон о приватизацији*⁶ 2001. године. Модели садржани у овом Закону, по којима се приватизација и данас спроводи у Србији, јесу продаја капитала и пренос капитала без накнаде. Наиме, 70% капитала се продаје путем јавног прикупљања понуда потенцијалних купаца (јавни тендер) или јавним надметањем потенцијалних купаца (јавна аукција) у складу са утврђеним условима продаје, а остатак капитала који се приватизује се бесплатно дели запосленима и грађанима. Процес је замишљен тако да се обезбеде већински нови власници, а уколико заинтересованих купаца нема (услед лоше финансијске ситуације и несолвентности предузећа, великог броја зависних предузећа и запослених...),

4 Извештај Дирекције за процену вредности капитала.

5 Извештај Завода за обрачун и плаћање.

6 "Сл. гласник Р. Србије", бр 38/01, 18/03, 45/05, 123/07 и 30/10.

предузеће је дужно да се најпре реструктурира (изврши статусне, односно организационе промене, поравнање из дужничко-поверилачких односа и сл.).

Основне критике овог закона односе се, између осталог, на проблем методологије процене вредности предузећа, продају друштвеног богатства „у бесцење“, предугих трајања поступака реструктурирања и на одуговлачење са усвајањем Закона о денационализацији. Често се у јавности замера да модел продаје омогућује појединцима да легализују новчана средства, која су стечена на основу сарадње са претходним властима или на нелегалан начин. Међутим, ту се поставља питање да ли, чак и ако претпоставимо да је то тачно, за тако нешто постоји могућност и у случају ваучерске и инсајдерске приватизације, где би се бесплатно подељене акције врло брзо нашле на секундарном тржишту и вероватно биле предмет анонимне куповине од стране управо таквих појединаца, као што је то био случај у неким другим земљама у транзицији.

У табели 1 презентирани су резултати приватизације остварени применом актуелног закона.

Табела 1: Резултати приватизације у Србији од 2002. до септембра 2011. године⁷

КУМУЛАТИВНИ ИЗВЕШТАЈ						
сум 2002-2011.	Број јавних позива	Укупно понуђено	Укупно продато/раскинуто	Процент успешности	Број запослених	Књигов. вр. (К)
Тендери (Т)	301	218	90	41%	67.627	921.038
Тендери – раскиди уговора			37		27.014	423.036
Аукције (А)	4.061	2.461	1.555	63%	129.813	976.075
Аукције – раскиди уговора			599		55.484	357.184
Тендери + Аукције (Т + А)	4.362	2.679	1.645	61%	197.440	1.897.113
Тржиште капитала (Тк)		663	564	85%	115.653	520.003
Тржиште капитала – претходно раскинут уговор (Ткр)		264	172	65%	21.046	95.016
Тржиште капитала – претходно приватизовано (Ткр)		1.067	902	85%	85.994	75.963
УКУПНО (Т+А+Тк+Ткр+Ткр)		3.606	2.381	66%	334.139	2.588.095

⁷ Извор: Министарство економије и регионалног развоја Републике Србије

ДОСАДАШЊА ИСКУСТВА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Како је процес приватизације друштвених предузећа у Р. Србији при крају, то се пажња јавности значајно усмерава на дешавања у њима након промене власника, посебно имајући у виду да смо на почетку још теже приватизације јавног сектора и што не бисмо смели грешке понављати и у њиховом случају. За разлику од многих, који су на почетку приватизације мислили да је то лак и једноставан посао, сигурно је да би се данас јако мали број људи сложило са оваквом констатацијом. Време је показало да је приватизација веома „скупа“, да неминивно доводи до смањења радних права, повећане незапослености, социјалне несигурности, промене структуре привредних субјеката... Међутим, на овим просторима квантитативних показатеља оваквих тврдњи, заснованих на конкретним подацима, нема пуно. Ипак, оцене овог процеса у последње време дају многи, чланови политичке елите, власт и опозиција, независни интелектуалци, аналитичари, грађани... Мишљења су подељена и крећу се од хвалоспева, преко умереног става да постоје помаци али да су они недовољни, па све до другог пола на коме се налазе они који сматрају да се није ништа

000 EURO (осим за количнике)					
Продајна цена (P)	P/K	Инвестиције (I)	Соц. програм (S)	I/K	S/K
1.074.590	1,17	929.760	276.689	1,01	0,30
546.060	1,29	226.047	2.042	0,53	0,00
876.318	0,90	201.995		0,21	
514.333	1,44	79.765		0,22	
1.950.908	1,03	1.131.755	276.689	0,60	0,15
531.959	1,02	5.902	0	0,01	
101.196	1,07	0	0	0,00	
53.053	0,70	0	0	0,00	
2.637.116	1,02	1.137.657	276.689	0,44	0,11

* С обзором да су предузећа у реду „Тржиште капитала – претходно приватизовано“ већ рачуната у аукцијама, односно тендерима, број мањинских пакета продатих од стране АФ, као и број запослених у тим предузећима нису узети у обзир у укупном збиру (Т+А+Тк+Ткр+Ткр). Међутим, финансијски ефекти (цена) и књиговодствене вредности улазе у укупни збир табеле, јер су настали продајом акција на берзи од стране АФ-а.

променило (неки тврде да је чак и горе). Оно што је карактеристично за већину ових оцена независно у коју групу спадају, јесте да је углавном реч о политичким ставовима или политичком маркетингу, а не о стручној анализи заснованој на емпиријским подацима, која настоји да овај процес посматра у светлу стварних потеза и њихових краткорочних и дугорочних последица.

Осим званичних података о броју раскинутих приватизационих уговора, детаљи о најчешћим разлозима за раскид и проблемима са којима се запослени и већински власници (послодавци) суочавају у приватизованим предузећима нису анализирани у већем обиму. Странице текста које су пред вама су управо усмерене на те детаље, како би се стекла потпунија и реалнија слика тренутног стања приватизованих предузећа и положаја запослених у њима.

ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА IV ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Имајући у виду конкретне и реалне последице актуелне приватизације на положај запослених које се већ итекако осећају у пракси, незадовољство доброг дела купаца стањем у субјектима приватизације, као и могућих социјалних консеквенци промена које тек долазе у јавном сектору, да се закључити да ће приватизација још дуго бити у самом фокусу интереса у Србији. Отуда би требало да изненађује и збуњује чињеница да је ово до сада ретко био предмет целовитије и систематичније анализе. Ипак, то и не мора да буде тако, а разлоге таквог односа према овом проблему можда треба тражити у неспремности суочавања са њим или жељи да се негативни ефекти приватизације оставе по страни и промовишу само они позитивни.

Да ли ће се нова (или можда само преузета стара) управа предузећа држати одредби купопродајног уговора, посебно социјалног сегмента? Хоће ли се понашати у складу са обећањима у време преговора? Да ли ће поштовати елементарне норме и стандарде радног законодавства, колективних уговора...? Сва та питања данас у Србији остају отворена, јер нема никакве гаранције да ће сви купци поступати на исти начин, према уговору и у складу са Законом. Због тога, праћење и анализа резултата приватизације није некакав хир синдикално-организованог радништва или само израз страха за радно место, већ једна од претпоставки да се власничке промене неће изводити уз бескрупулозну отимачину друштвене и државне имовине. С тим у вези, резултате овог истраживања треба користити као путоказ за анализу актуелне праксе и политике приватизације, односно њених економских и социјалних последица, као и за бољу припрему за оно што тек долази у следећим фазама приватизације и реструктурирања српске привреде, као и економске транзиције у целини.

Циљеви истраживања су се односили на покушај долажења до одговора на многобројна питања (укупно 33 за већинске власнике/послодавце и 43 за синдикате/запослене) о томе шта се догодило и шта се догађа у приватизованим предузећима. Да ли је синдикат био укључен у процес приватизације? Да ли се поштују купопродајни уговори? Да ли је постојао Колективни уговор у предузећу и да ли данас постоји? Да ли се зараде исплаћују редовно? Како се остварују права мањинских акционара? Да ли је приватизација утицала на број запослених у предузећу, зараде, услове рада...?

Одговори на ова питања сигурно могу допринети сагледавању реалних последица приватизације друштвеног сектора и њеног утицаја на положај запослених и економске перформансе приватизованих субјеката, што може бити једна од основа за предузимање наредних корака у правцу реорганизације, реструктурирања и приватизације јавног сектора.

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СПРОВЕДЕНОГ МЕЂУ ЗАПОСЛЕНИМА/СИНДИКАТИМА

■ ОПШТИ ПОДАЦИ О ИСТРАЖИВАЊУ МЕЂУ ЗАПОСЛЕНИМА/СИНДИКАТИМА

Од 417 предузећа која су обухваћена истраживањем, после више покушаја анкетарада прикупе попуњене упитнике (успостављање контакта са запосленима и бившим запосленима ових предузећа, посета самим предузећима, разговора и сл.) они су попуњени од стране синдикалних организација/запослених у 146 предузећа (35,01%). У узорку од 417 предузећа (32,94% укупног броја приватизованих предузећа у градовима у којима је истраживање спроведено) који је изабран методом случајног бирања са списка приватизованих предузећа који је достављен од стране Агенције за приватизацију (1.266 предузећа), чак у 217 предузећа (64,99%) није било могуће прикупити податке.

Сто тридесет и једно предузеће (31,41%) више не постоји (брисано из регистра), 53 (12,71%) предузећа постоји, али су у поступку стечаја или ликвидације и није било могуће никог наћи на адреси на којој је оно регистровано. Такође, 87 (20,87%) синдикалних организација/запослених није попунило упитник, а основни разлог који наводе за такав став је страх од нових власника или забрана да се тражени подаци износе у јавност (тражени подаци су пословна тајна). Табела 2.

Табела 2: Предузећа обухваћена истраживањем:

Укупно	Попуњени упитници	Предузећа брисана из регистра	Предузећа у стечају/ ликвидацији	Није попунило упитник
417 (100%)	146 (35,01%)	131 (31,41%)	53 (12,71%)	87 (20,87%)

Све ово отежава извођење конкретнијих закључака, али је сигурно да проблеми на које и резултати овог истраживања упозоравају морају бити узети у обзир ако желимо да наредни реформски кораци усмерени ка завршетку процеса приватизације друштвеног и реорганизацији и реструктурирању јавног сектора буду економски ефикаснији и социјално праведнији.

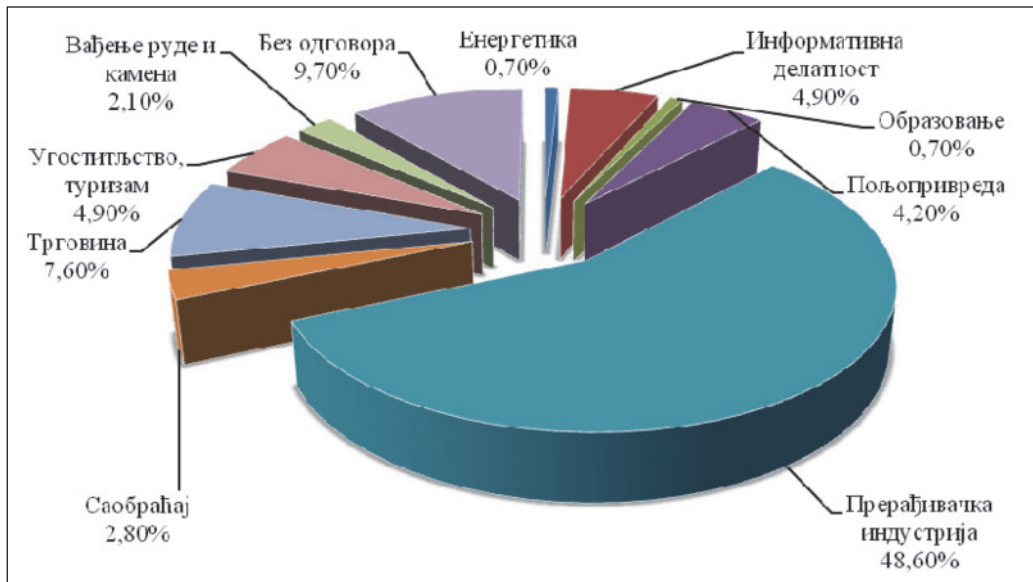
8 Претежна делатност, величина предузећа, време извршене приватизације, начин исплате купопродајне цене, као и метод приватизације предузећа која су брисана из регистра, оних која су у поступку стечаја/ ликвидације и у којима нема запослених или оних који нису попунили упитник одређено је на основу података из документације достављене Агенцији за приватизацију Р. Србије приликом спровођења процеса приватизације и других информација које су доступне на сајту Агенције.

- ПРИКАЗ ОСНОВНИХ РЕЗУЛТАТА СПРОВЕДЕНОГ ИСТРАЖИВАЊА МЕЂУ ЗАПОСЛЕНИМА/СИНДИКАТИМА⁸

Претежна делатност предузећа обухваћених истраживањем:

Највећи број предузећа обухваћених истраживањем припада групацији делатности које обухвата прерађивачка индустрија (48,60%), затим следи делатност трговине (7,60%), информативна делатност и делатност угоститељства и туризма (са по 4,90%), пољопривредна делатност (4,20%), вађење руде и камена (2,10%), енергетика и образовање (са по 0,70%), а одговор на ово питање није дало 9,70% анкетираних синдикалних представника/запослених који су попунили упитник. Графикон 1.

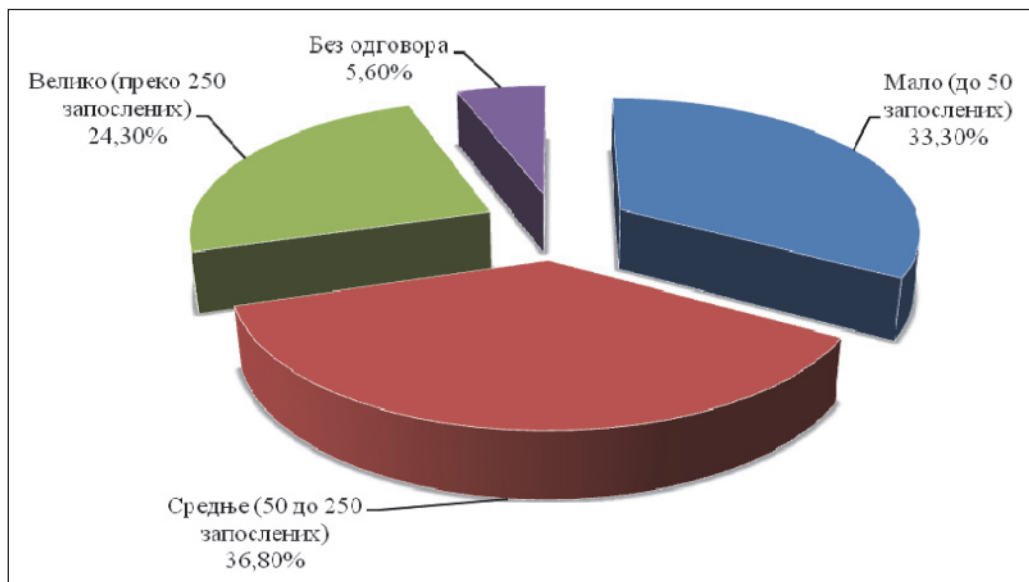
Графикон 1

Величина предузећа обухваћених истраживањем:

У велика предузећа спада 24,30% анкетираних субјеката приватизације, док малим и средњим предузећима припада укупно њих 70,10%. У осталим предузећима из којих је добијен попуњен упитник испитаници нису одговорили на ово питање (5,60%). Графикон 2.

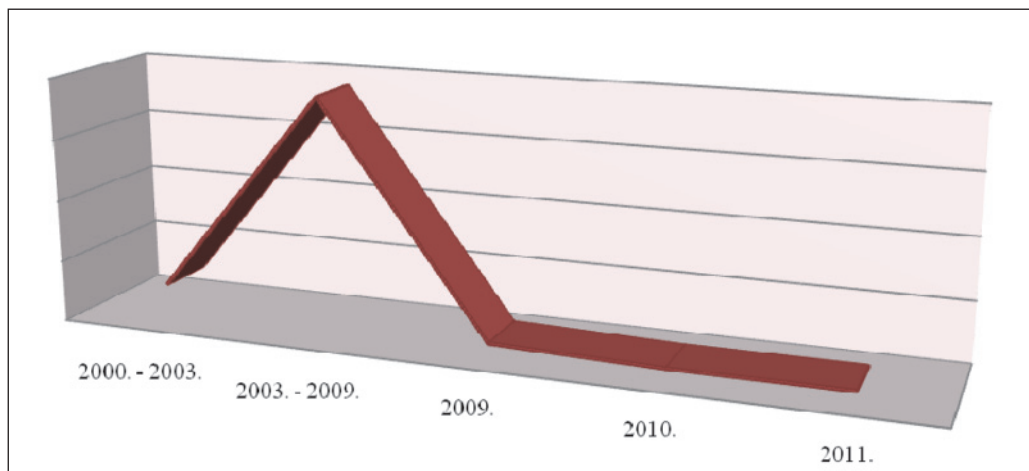
Графикон 2

Које године су предузећа приватизована:

Највећи број предузећа обухваћених истраживањем приватизован је у периоду између 2003. и 2009. године (76,4%). Њих 10,5% је приватизовано од 2000. до 2003. године, 2009. године само 2,8%, а 2010. и 2011. по 1,4%. Одговор на ово питање није дало 7,5% испитаних синдикалних представника/запослених који су доставили попуњен упитник. Графикон 3.

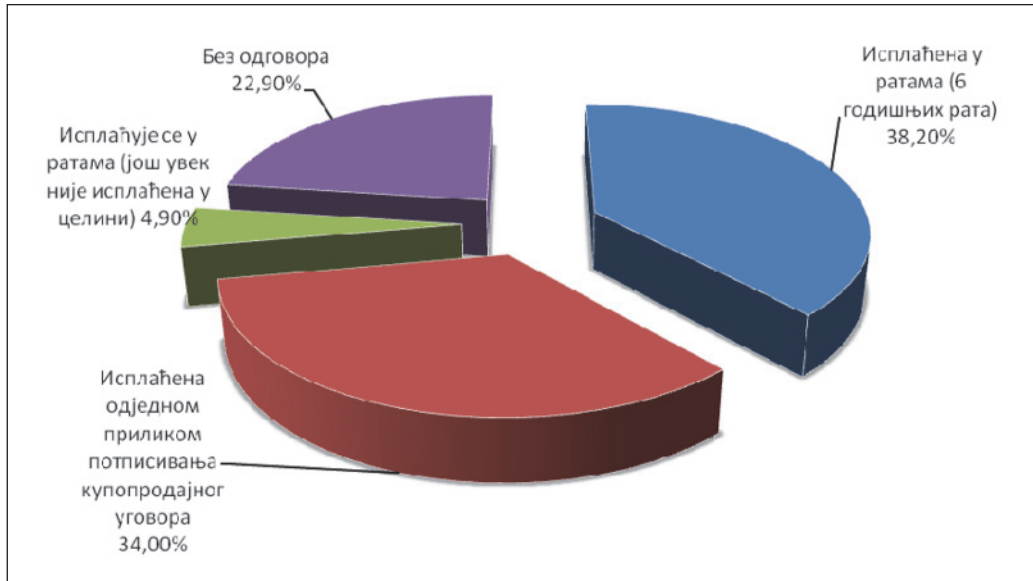
Графикон 3

Начин исплате купопродајне цене:

Нешто више од 1/3 купаца предузећа исплатило је купопродајну цену одједном, приликом потписивања купопродајног уговора. Уговор са Агенцијом за приватизацију закључило је 43,1% купаца са могућношћу да исплати купопродајну цену у 6 годишњих рата, а од тог броја 4,90% још увек ту цену исплаћује. Чак 22,90% анкетираних синдикалних представника/запослених није одговорило на ово питање. Графикон 4.

Графикон 4

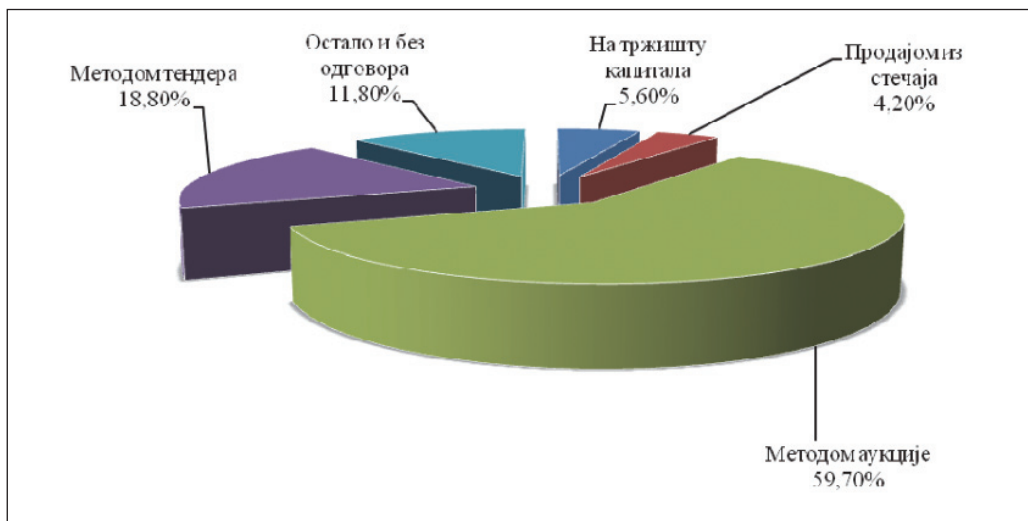
Методe приватизације:

У 59,70% предузећа обухваћених истраживањем процес приватизације је извршен аукцијском продајом, 18,80% предузећа методом тендерске продаје, док је 5,6% предузећа приватизовано преко тржишта капитала/берзе и 4,20% продајом из стечаја. 11,80% предузећа приватизовано је на неки други начин или није добијен одговор на ово питање. Табела 3. Графикон 5.

Табела 3

Укупно	Тендери	Аукције	Тржиште капитала	Продаја из стечаја	Остало
144 (100%)	27 (18,80%)	86 (59,70%)	8 (5,6%)	6 (4,20%)	17 (11,80%)

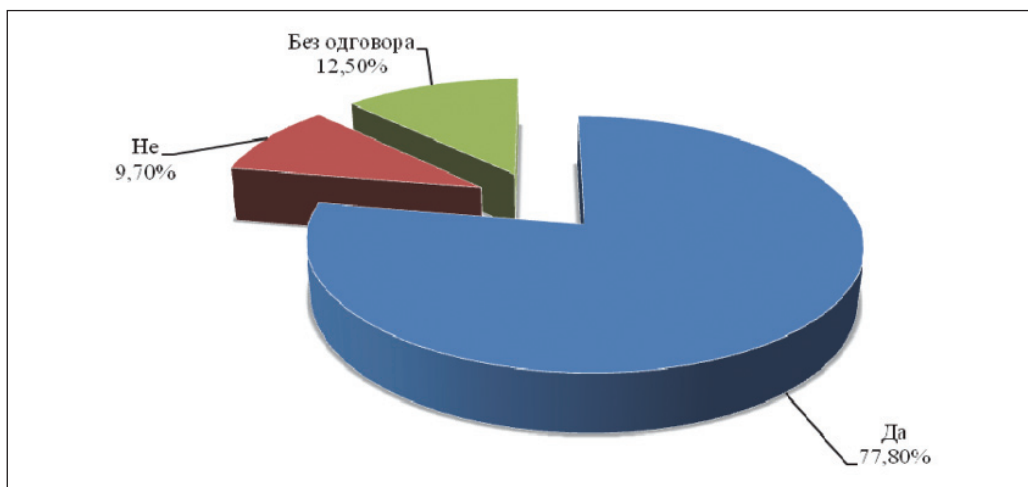
Графикон 5

Да ли је у предузећу пре приватизације постојао Колективни уговор:

Ако би се анализирала само она предузећа из којих су добијени попуњени упитници (предузећа која и данас постоје) може се закључити да је пре приватизације у 77,80% њих постојао колективни уговор, а да у 9,70% није. Графикон 6.

Графикон 6

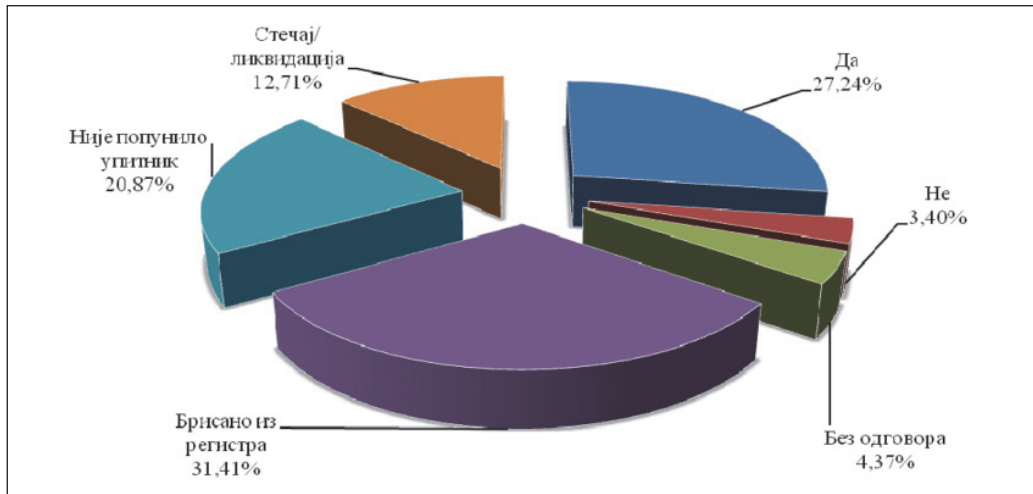

Пре спроведеног процеса приватизације у 27,24% свих субјеката обухваћених истраживањем, према изјавама синдикалних представника/запослених постојао је колективни уговор. Није постојао у 3,40% случајева, а одговор на ово питање није дало 4,37% испитаника који су попунили упитник. Подаци о томе да ли је колективни уговор постојао у предузећима која су брисана из регистра, оних

која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник нису познати. Графикон 7.

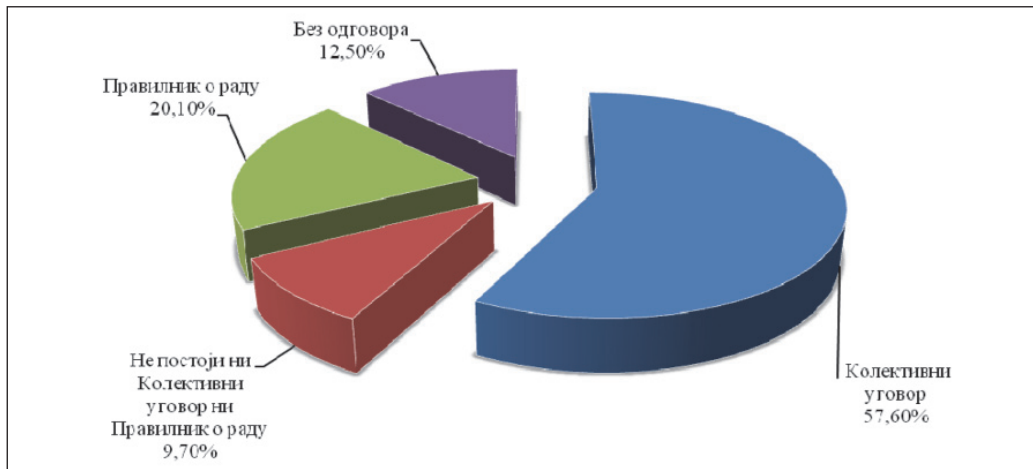
Графикон 7

Да ли у предузећу данас постоји Колективни уговор:

Анализом добијених података само из предузећа која су попунила упитник долази се до закључка да је број оних предузећа која су опстала након приватизације и у којима постоји Колективни уговор смањен са 77,80% на 57,60%. Правилником о раду радни односи се уређују у 20,10% предузећа, а у 9,70% не постоји ни Правилник о раду ни Колективни уговор. Графикон 8.

Графикон 8

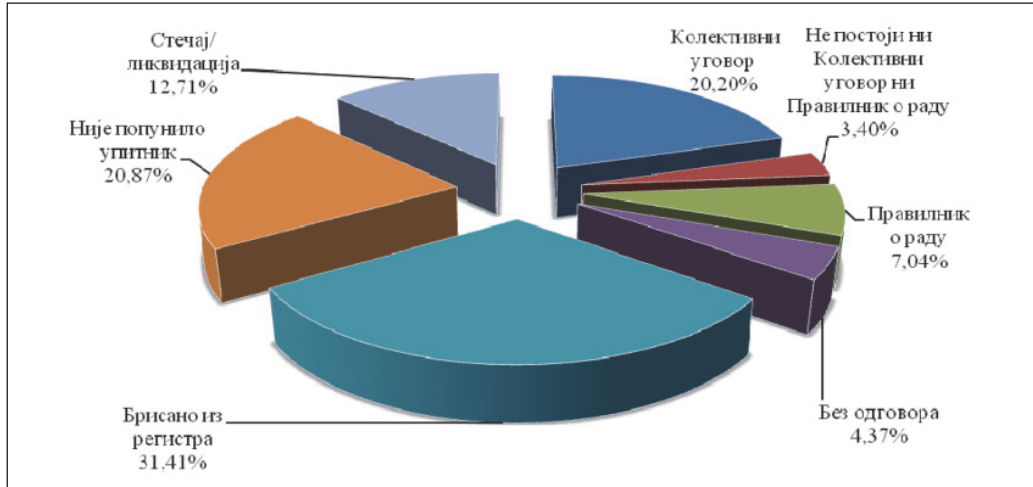

Анализа свих субјеката обухваћених истраживањем указује да је број предузећа у којима данас постоји Колективни уговор смањен са 27,24% на 20,20%. Правилником о раду радни односи се уређују у 7,04% предузећа која су

IV ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

обухваћена узорком, а у 3,40% не постоји ни Правилник о раду ни Колективни уговор. Број оних који нису одговорили на ово питање исти је као и број оних који нису одговорили на претходно. Графикон 9.

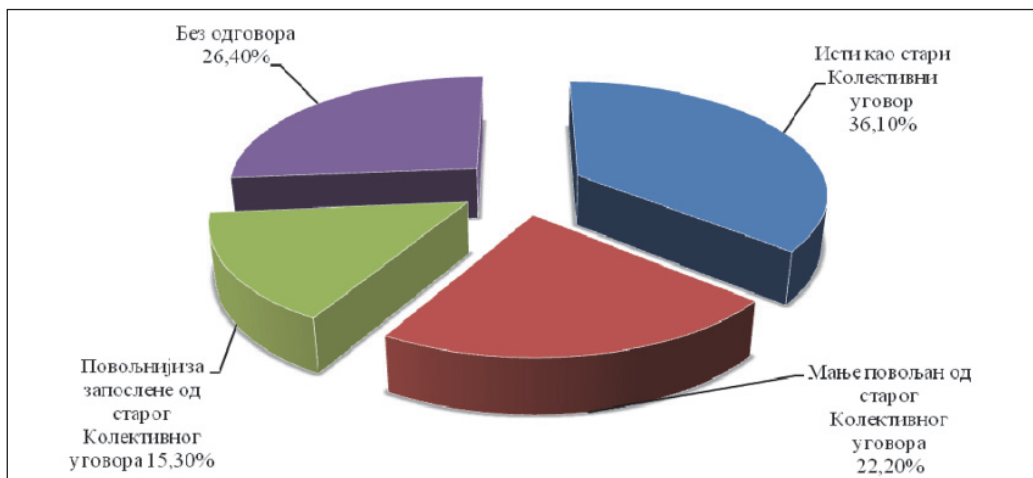
Графикон 9

Ниво права запослених у постојећим колективним уговорима/правилницима о раду:

Постојећи Колективни уговор/Правилник о раду је према изјавама синдикалних представника/запослених мање повољан за раднике у 22,20% предузећа обухваћених истраживањем која су доставила попуњене упитнике, док је у 15,30% ових предузећа он повољнији, а у 36,10% субјеката нуди иста права. На ово питање није одговорило 26,40% испитаника из предузећа која су доставила попуњене упитнике. Графикон 10.

Графикон 10

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Уколико би се целокупан узорак узео у обзир долази се до резултата који потпуније одсликавају ефекте приватизације на права запослених. Табела 4.

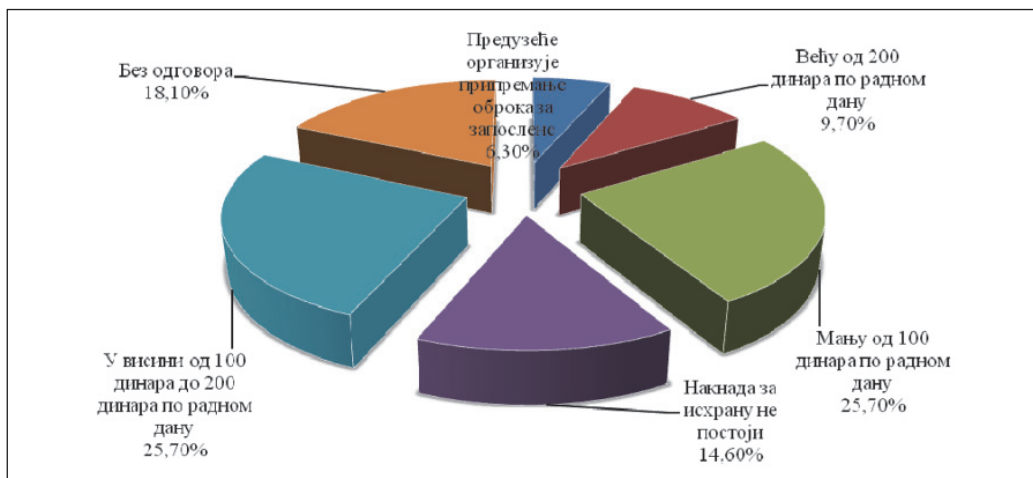
Табела 4

Повољнији за запослене од старог Колективног уговора	5,36%
Мање повољан за запослене од старог Колективног уговора	7,77%
Исти као стари Колективни уговор	12,64%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	9,24%

Висина накнаде за исхрану у постојећим колективним уговорима/правилницима о раду:

Накнада за исхрану не постоји у 14,60% предузећа обухваћених истраживањем која послују (попунила су упитник). Ова накнада у износу мањем од 100 динара одређена је у општем акту код 25,70% ових предузећа, а исти је проценат оних код којих је она одређена између 100 и 200 динара. Накнаду за исхрану већу од 200 динара има 9,70% запослених у предузећима обухваћеним истраживањем која и даље функционишу, а 6,30% наведених предузећа само организује припремање оброка за запослене. На ово питање није одговорило 18,1% испитаника који су доставили попуњене упитнике. Графикон 11.

Графикон 11

IV ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Анализом целокупног узорка, долази се до резултата који потпуније одсликавају ефекте приватизације на право запослених на накнаду за исхрану. Табела 5.

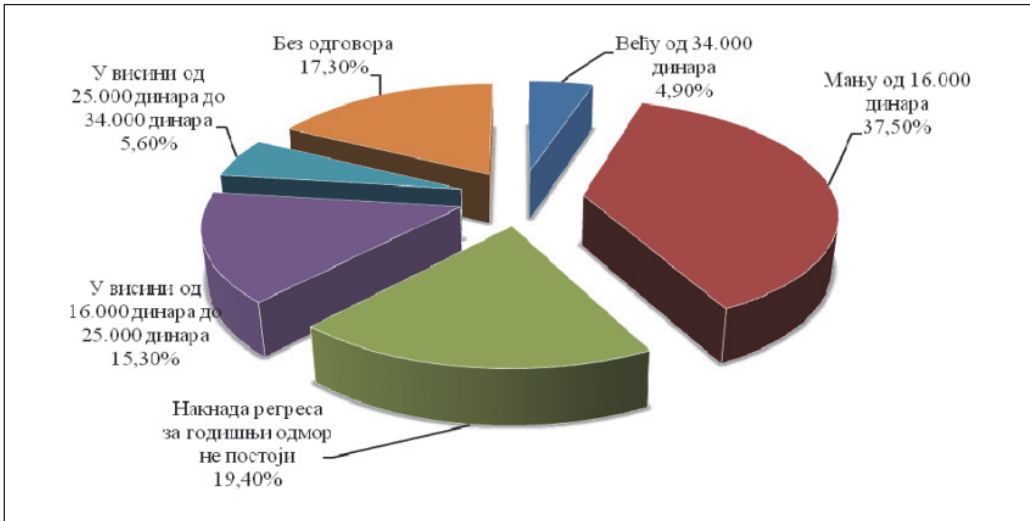
Табела 5

Већу од 200 динара по радном дану	3,35%
У висини од 100 динара до 200 динара по радном дану	9,00%
Мању од 100 динара по радном дану	9,00%
Предузеће организује припремање оброка за запослене	2,21%
Накнада за исхрану не постоји	5,11%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	6,34%

Висина регреса за годишњи одмор у постојећим колективним уговорима/правилницима о раду:

Оваква накнада не постоји у 19,40% предузећа у којима је спроведена анкета, а која су доставила попуњен упитник. У 37,50% случајева њена висина је мања од 16.000 динара, а у 4,90% предузећа она је већа од 34.000 динара. Између 16.000 и 25.000 динара накнаду регреса за коришћење годишњег одмора прима 15,30% запослених у предузећима која су наставила своје пословање након завршеног процеса приватизације, а између 25.000 и 34.000 динара њих 5,6%. Одговор на ово питање није дало 17,30% анкетираних синдикалних представника/запослених из предузећа која су доставила попуњене упитнике. Графикон 12.

Графикон 12

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Анализом целокупног узорка, долази се до резултата који потпуније одсликавају ефекте приватизације на право запослених на накнаду за регрес. Табела 6.

Табела 6

Већу од 34.000 динара	1,72%
У висини од 25.000 динара до 34.000 динара	1,96%
У висини од 16.000 динара до 25.000 динара	5,36%
Мању од 16.000 динара	13,12%
Накнада за регрес не постоји	6,79%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	6,06%

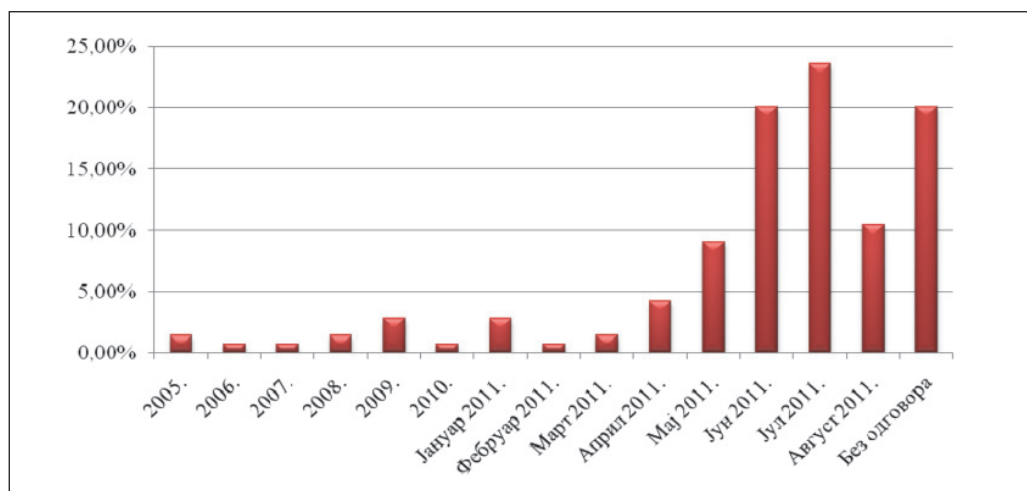
Када је исплаћена последња зарада запосленима:

У појединим предузећима која су доставила попуњене упитнике зараде се не исплаћују још од 2005. године (1,40%). У 0,7% предузећа која још увек функционишу оне се не исплаћују од 2006. године, а у истом проценту предузећа оне се не исплаћују од 2007. и 2010. године. Последња исплаћена зарада у 2,80%

IV ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

предузећа која су dostavila попуњене упитнике била је 2009. године. У осталим предузећима која су наставила пословање након спроведене приватизације последње исплаћена зарада је за јануар 2011. (2,80%), фебруар 2011. (0,70%), март 2011. (1,40%), април 2011. (4,20%), мај 2011. (9,00%), јун 2011. (20,11%), јул 2011. (23,60%) и август 2011. (10,40%). Одговор на ово питање није дало 20,10% испитаника у предузећима која су доставила попуњене упитнике. Графикон 13.

Графикон 13

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Уколико би се целокупан узорак узео у обзир, долази се до резултата који потпуније указују на ефекте приватизације на последње исплаћене зараде запослених. Табела 7.

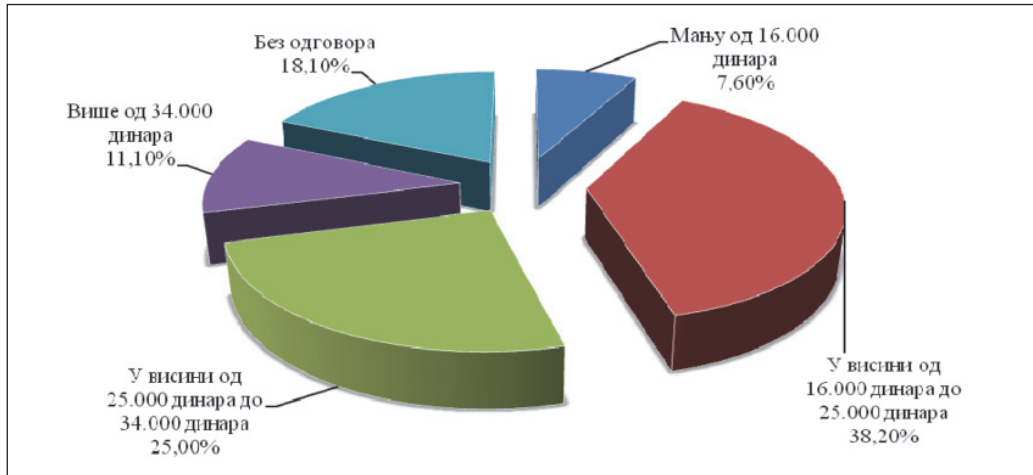
Табела 7

Зараде се редовно исплаћују (последње исплаћене за јун, јул или август)	18,94%
Зараде касне од 3 до 8 месеци	7,32%
Зараде се не исплаћују од 2010. године или раније, а предузеће и даље послује	1,71%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	7,04%

Висина последње исплаћене зараде запосленима:

Последња исплаћена зарада мања од 16.000 динара била је у 7,60% предузећа обухваћених истраживањем која су доставила попуњен упитник, између 16.000 и 25.000 динара у 38,20%, а између 25.000 и 34.000 динара у 25,00%. Просечну зараду већу од 34.000 примило је 11,10% запослених у овим предузећима. На ово питање није одговорило 18,10% испитаника који су доставили попуњене упитнике. Графикон 14.

Графикон 14

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Уколико би се целокупан узорак узео у обзир, долази се до резултата који потпуније указују на ефекте приватизације на висину зараде запослених. Табела 8.

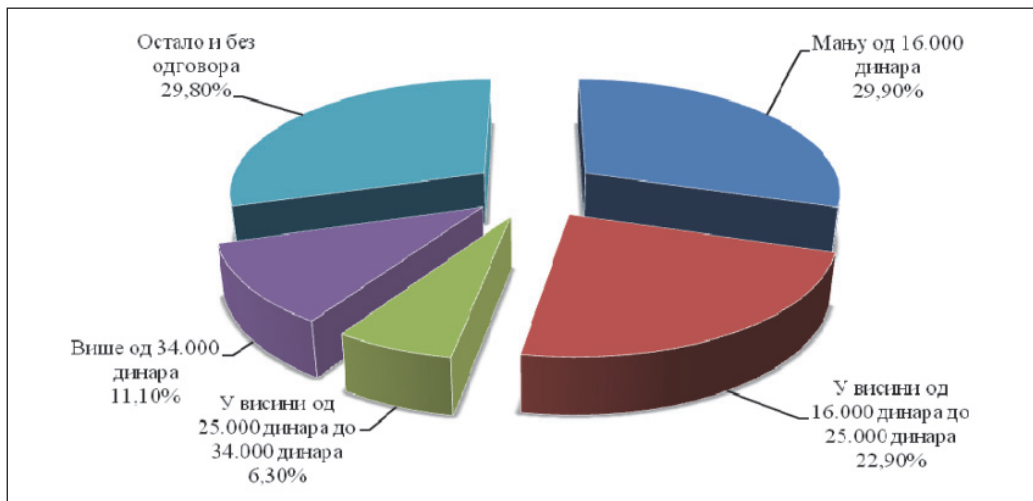
Табела 8

Више од 34.000 динара	3,89%
25.000 до 34.000 динара	8,75%
16.000 до 25.000 динара	13,38%
Мање од 16.000 динара	2,66%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	6,33%

Висина зараде запослених која је исплаћена непосредно пре приватизације:

Да зараде нису исплаћиване дужи временски период пре приватизације у оним предузећима која су попунила упитник тврди 2,8% испитаних синдикалних повереника/запослених. Њих 0,7% тврди да зарада није исплаћивана дуже од две године пре приватизације, а исто толики проценат да уопште није исплаћивана. У осталим предузећима из којих су синдикални представници/запослени попунили упитник она је исплаћивана испод 16.000 динара (29,90%), између 16.000 и 25.000 динара (22,90%), између 25.000 и 34.000 динара (6,30%) и износу вишем од 34.000 (11,10%). Чак 29,80% анкетираних синдикалних представника/запослених у предузећима која су попунила упитник није одговорило на ово питање. Графикон 15.

Графикон 15

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Уколико би се целокупан узорак узео у обзир, долази се до следећих резултата. Табела 9.

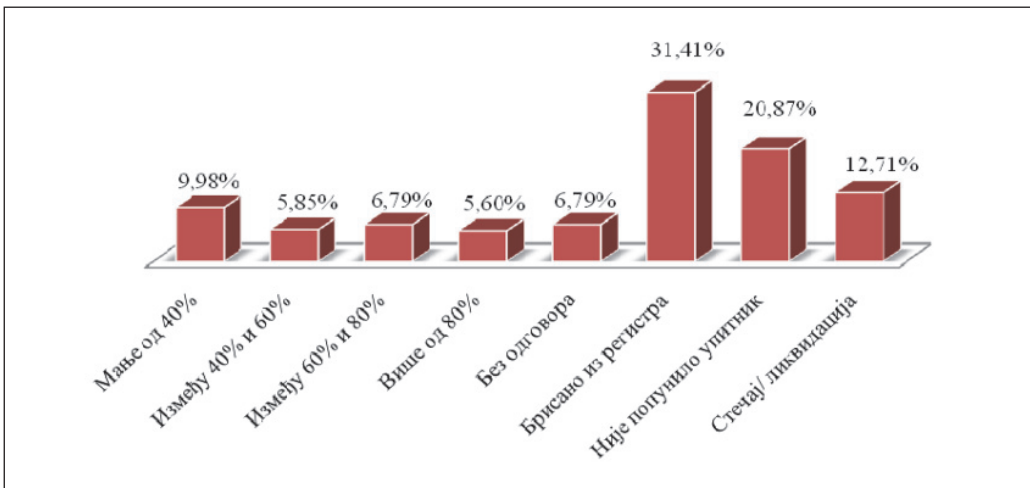
Табела 9

Више од 34.000 динара	3,88%
25.000 до 34.000 динара	2,21%
16.000 до 25.000 динара	8,02%
Мање од 16.000 динара	10,47%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	10,43%

Оцена тренутног (садашњег) степена коришћења производних капацитета:

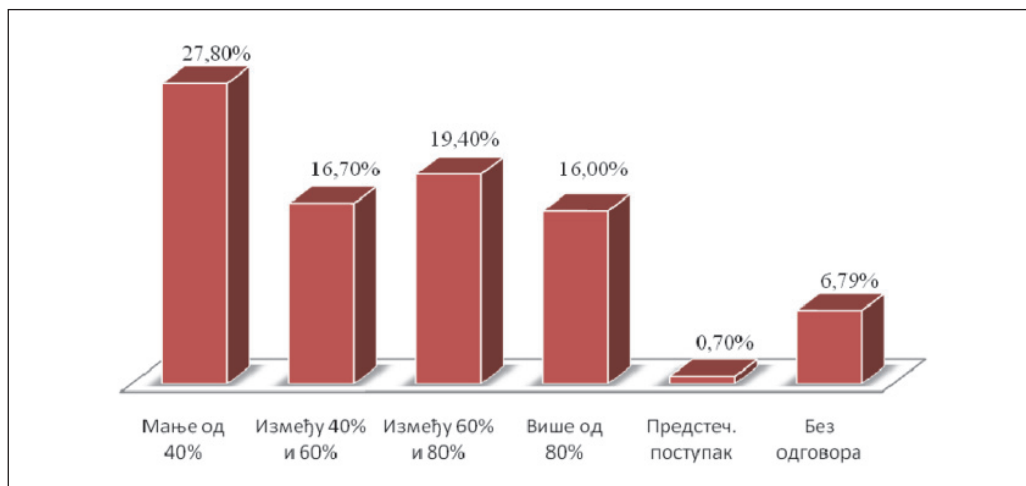
Мање од 40% расположивих капацитета ангажовано је у 9,98% укупног броја предузећа обухваћених истраживањем. Између 40% и 60% капацитета је ангажовало 5,85% предузећа, између 60% и 80% њих 6,79%, док је више од 80% капацитета стављено у функцију у 5,60% предузећа. Синдикални повереници/запослени нису одговорили на ово питање у 6,79% предузећа која су попунила упитник, а проценат оних који су брисани из регистра, није попунило упитник или је у стечају/ликвидацији је 64,99%. Графикон 16.

Графикон 16

Ако се фокусирамо само на она предузећа која раде (прикупљени попуњени упитници) добијају се следећи резултати. Графикон 17.

Графикон 17

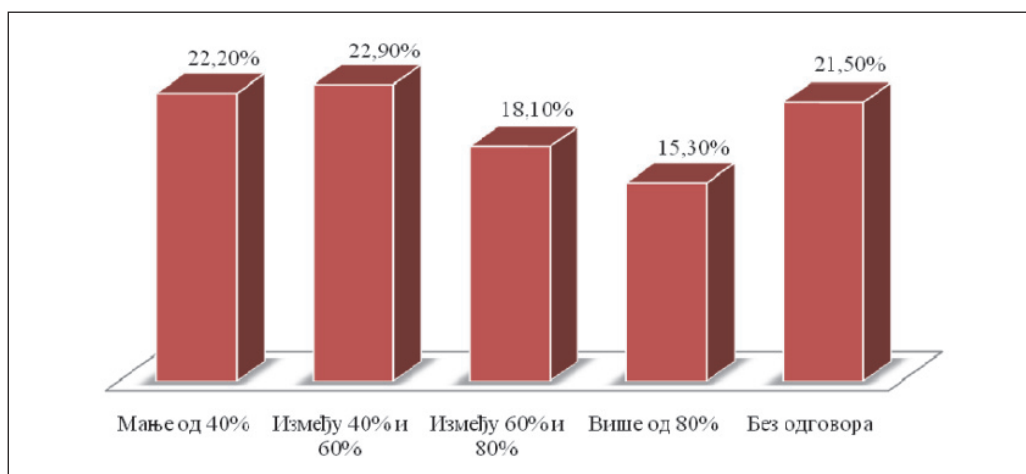

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Оцена степена коришћења производних капацитета непосредно пре приватизације:

Непосредно пре приватизације мање од 40% капацитета користило је 22,20% предузећа која су доставила попуњен упитник, између 40% и 60% капацитета користило је 22,90%, између 60% и 80% њих 18,10%, а преко 80% расположивих капацитета користило је 15,30% ових предузећа. Одговор на ово питање није дало 21,50% анкетираних синдикалних повереника/запослених из предузећа која су попунила упитник. Графикон 18.

Графикон 18

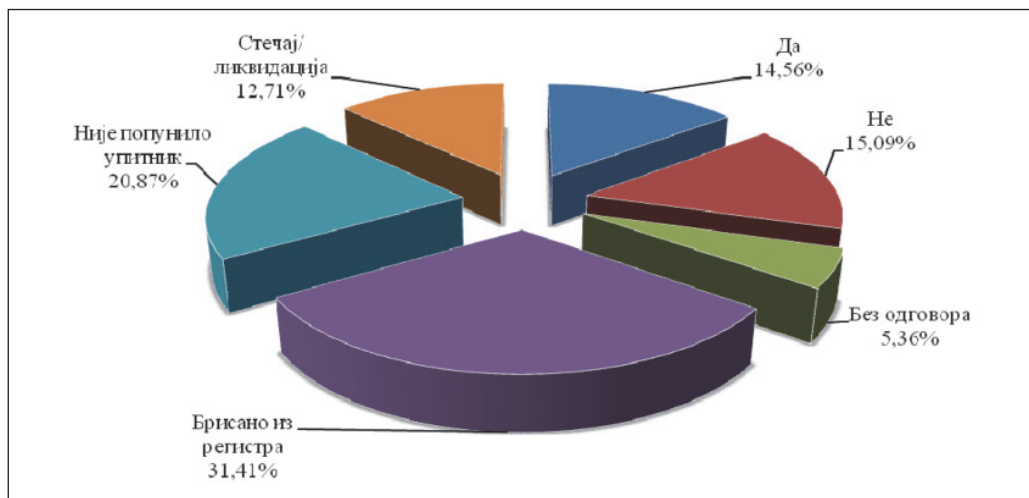

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

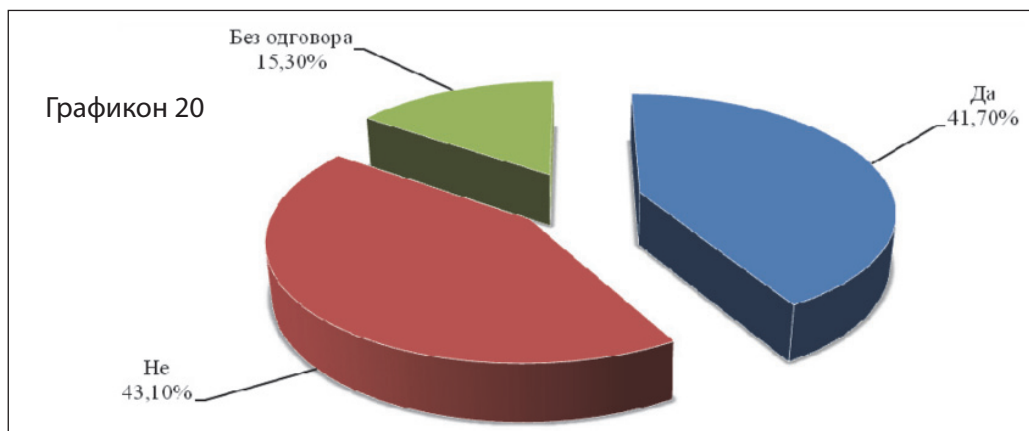
Да ли предузеће извози своје производе или услуге данас:

Од укупног броја анкетираних предузећа 14,56% данас извози своје производе или услуге на страна тржишта, а 15,09% то не чини. На ово питање није одговорило 5,36% испитаника, а остала предузећа су брисана из регистра, представници синдиката/запослени нису попунили упитник или предузећа немају запослене и у поступку су стечаја/ликвидације (64,99%). Графикон 19.

Графикон 19

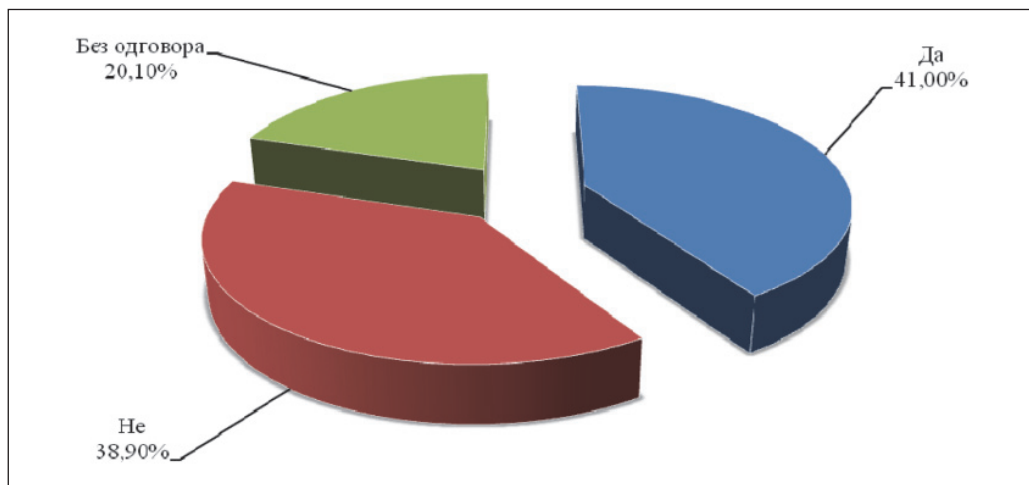
Ако се анализирају само она предузећа која су доставила попуњен упитник долази се до резултата да њих 41,70% извози своје производе или услуге на страна тржишта, а 43,10% то не чини, те да 15,30% испитаника који су попунили упитник није одговорило на ово питање. Графикон 20.

Да ли је предузеће извозило своје производе или услуге непосредно пре приватизације:

Непосредно пре приватизације извозило је 41,00% предузећа обухваћених истраживањем, није извозило њих 38,90%, а на ово питање није одговорило 20,10% испитаника. Графикон 21.

Графикон 21

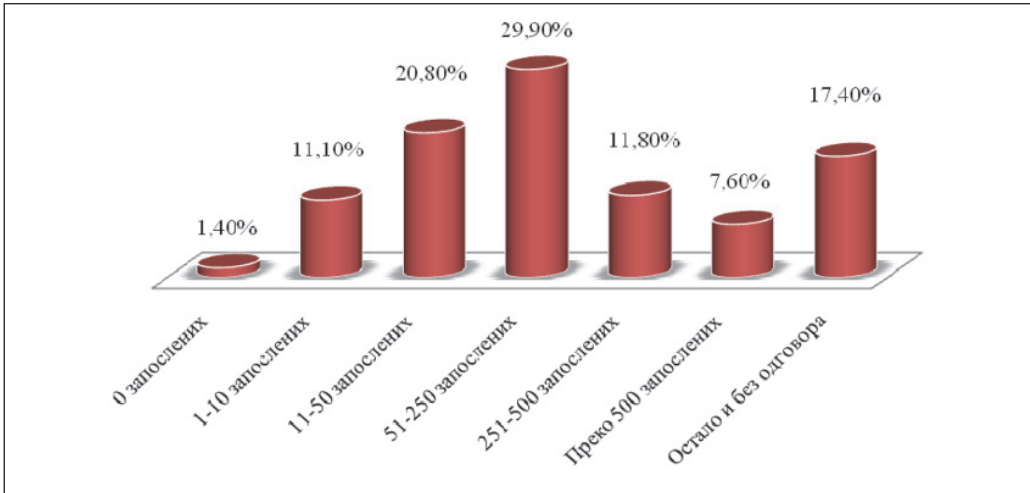

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Укупан број запослених у предузећима данас (тренутно):

Просечан број запослених у предузећима обухваћеним истраживањем која су доставила попуњене упитнике је 260 радника, и он варира од 0 (предузећа у којима данас нема запослених а формално егзистирају) до 9.000 запослених. Највећи број ових предузећа има између 51 и 250 запослених (29,90%), затим између 11 и 50 запослених (20,80%), па онда следе она која запошљавају до 10 запослених (11,10%) и она која запошљавају преко 500 радника (7,60%). Процент предузећа у којима данас нема запослених а још увек формално постоје је 1,40%, а оних који су дали неки други одговор или нису одговорили на ово питање је 17,40%. Графикон 22.

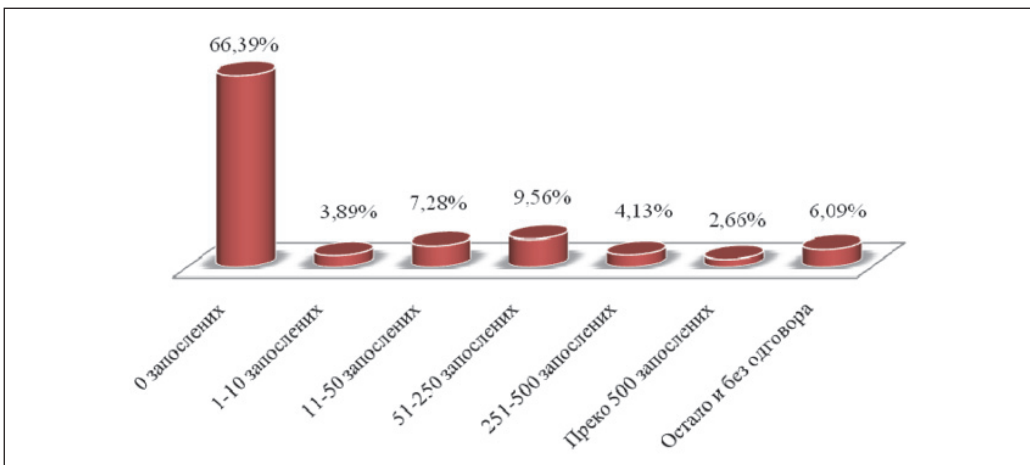
Графикон 22

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Уколико би се у анализу укључио укупан број предузећа обухваћен истраживањем долази се до податка да више нема ни једног запосленог у њих 66,39%. Графикон 23.

Графикон 23

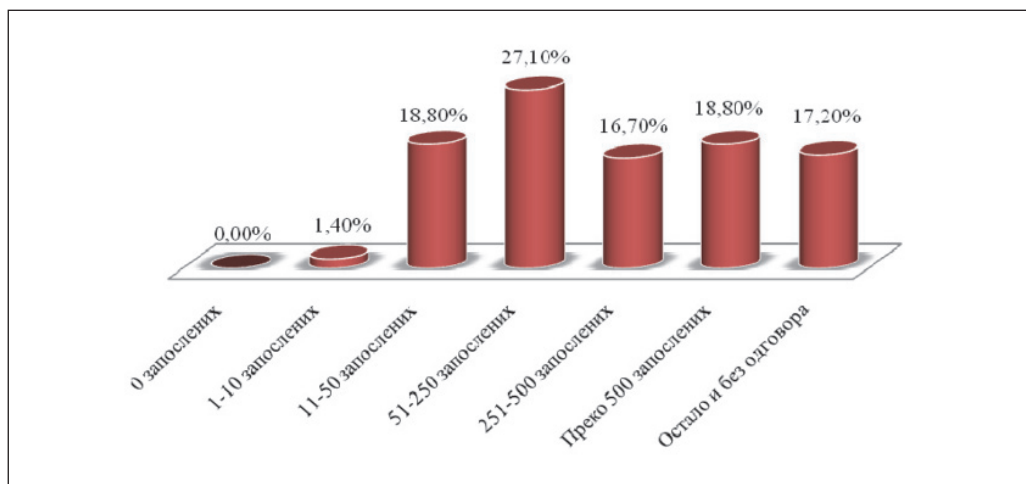
Укупан број запослених у предузећима непосредно пре приватизације:

Просечан број запослених у предузећима обухваћеним истраживањем непосредно пре приватизације која су попунила упитник био је 497 радника, и он варира од 5 до 13.000 запослених. Највећи број предузећа имало је између

IV ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

51 и 250 запослених (27,10%), затим између 11 и 50 запослених и она која запошљавају преко 500 радника (по 18,80%), па онда следе она која запошљавају до 10 запослених (1,40%). Није било предузећа у којима није било запослених непосредно пред приватизацију, а оних који су дали неки други одговор (нпр: „пре приватизације је било више радника“) или нису одговорили на ово питање је 17,20%. Графикон 24.

Графикон 24

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Структура запослених у предузећима данас (тренутно):

Највећи број запослених у предузећима обухваћених истраживањем која су попунила упитник ради на основу уговора о раду на неодређено време (94,50%), док 4,40% ради на одређено време и 1,10% по основу уговора о делу, преко омладинске задруге и сл. У 52 предузећа која су попунила упитник постоје радници који су ангажовани на одређено време. Табела 10.

Табела 10

	Број предузећа	Број запослених	
Предузећа брисана из регистра	131	0	0,00%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	87	0	0,00%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	53	0	0,00%

ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ IV

Број запослених на неодређено	101	29.010	94,50%
Број запослених на одређено	52	1.342	4,40%
Остали радно ангажовани	17	350	1,10%
Укупно		30.702	100,0%

Структура запослених у предузећима непосредно пре приватизације:

Непосредно пре приватизације уговоре о раду на неодређено време имало је 97,90% запослених у предузећима у којима су синдикални представници/ запослени попунили упитник, док је 1,30% радило на одређено време и 0,80% по основу уговора о делу, преко омладинске задруге и сл. У 17 ових предузећа су постојали радници који су ангажовани на одређено време. Табела 11.

Табела 11

	Број предузећа	Број запослених	
Број запослених на неодређено	98	54.726	97,90%
Број запослених на одређено	17	725	1,30%
Остали радно ангажовани	11	454	0,80%
Укупно		55.905	100,0%

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Број радника који су непосредно пре приватизације отпуштени по основу „државног“ Социјалног програма:

Отпуштања по овом основу вршена су у 42 предузећа (29,20%) која су укључена у истраживање и попунило је упитник, и њиме је обухваћено укупно 7.399 радника. Висина отпремнине је најчешће била 100 евра по години радног стажа (29,00%) или 10 просечних зарада (12,90%), док се у осталим случајевима углавном кретала од законског минимума до 250 евра по години стажа. Било је и испитаника који су одговорили да је висина отпремнина договорана на основу „специјалних споразума“, као и оних који су тврдили да је та висина била „задовољавајућа“. Овај податак није могуће проценити у предузећима која су брисана из регистра, онима која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених, као и у онима која нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа).

Број радника који су отпуштени након приватизације:

Према расположивим подацима добијеним на основу изјава синдикалних представника и запослених, отпуштања су вршена у 74 предузећа од 76 предузећа у којима је добијен одговор на ово питање (у једном је овај податак пословна тајна, а у другом испитаници нису располагали оваквим информацијама). Укупно је из ових 74 предузећа отпуштено 17.299 радника. До 20 радника отпуштено је у 16 предузећа. Од 21 до 50 радника отпуштено је такође из 16 предузећа. Од 51 до 100 радника отпуштено је из 10 предузећа, а од 101 до 250 радника из 12 предузећа. Преко 250 радника отпуштено је у 17 предузећа. У преостала 3 предузећа отпуштања су вршена до 10% укупног броја запослених.

У предузећима која су брисана из регистра, онима која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених, као и у онима која нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа) отпуштено је 100% радника.

По основу проглашења технолошког вишка отпуштања су вршена у 63 предузећа (од укупно 76 која су попунила овај део упитника), односно 82,90% (9.948 запослених).

Споразумни раскид као модел прекидања радног односа је примењен у 49 предузећа која су попунила упитник (64,50%) и он се односио на 7.480 радника.

Отказ уговора о раду по било ком другом основу даван је у 46 предузећа (60,52%) обухваћених анкетом која су попунила упитник и он се односио на 2.954 радника.

Права радника у случају када је проглашаван технолошки вишак:

Износ отпремнина варира од предузећа до предузећа и оне су исплаћиване у распону од 40 евра до 750 евра по години радног стажа у предузећима која су попунила упитник. У 8,70% ових предузећа исплаћено је 100 евра по години стажа, а у 52,20% случајева исплаћен је законски минимум, док је у појединим предузећима ово комбиновано са исплатом отпремнине на основу споразума са сваким радником појединачно.

Преквалификација или доквалификација је извршена само у 4,40% предузећа која су имала проблем са вишком радника и попунила су упитник, а недоступни подаци о овоме су у њих 1,50%.

Број радника који су проглашени технолошким вишком и који су покренули сопствени бизнис је занемарив. Свега 13 радника у 6 предузећа укључених у ово истраживање која су попунила упитник је то урадило.

Наведене податке у предузећима која су брисана из регистра, онима која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених, као и у онима која нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа) није могуће проценити.

Синдикати који тренутно (данас) делују у предузећу и њихов број чланова:

На ово питање није одговорило 12,50% анкетираних синдикалних представника/запослених који су доставили попуњен упитник. У 2,10% ових предузећа испитаници тврде да нема синдиката или да је послодавац забранио синдикални рад. Самостални синдикат делује у 59,70% предузећа обухваћених истраживањем која су доставила попуњен упитник, УГС „Независност“ у 30,60%, а неки други синдикати у 6,90% (АСНС, Солидарност, Индустијски синдикат, „кућни синдикати“). Табела 12.

Табела 12

	Савез самосталних синдиката Србије	УГС „Независност“	Остали синдикати	Нема синдиката
Број (%) предузећа у којима синдикати делују	86 (59,70%)	44 (30,60)	10 (6,90%)	3 (2,10%)
Број чланова	14.965 (у 60 предузећа, осталих 26 није навело број чланова)	5.264 (у 31 предузећу, осталих 13 није навело број чланова)	437 (у 8 предузећа, остала 2 нису навела број чланова)	0

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених па ни синдиката (укупно 184, односно 44,12% предузећа) или нису попунили упитник (укупно 87, односно 20,87% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Синдикати који су деловали у предузећу непосредно пре приватизације и њихов број чланова:

На ово питање није одговорило 6,30% анкетираних синдикалних представника/запослених у предузећима која су попунила упитник. Синдикати нису деловали у 1,40% ових предузећа. Самостални синдикат је деловао у 75,70% предузећа обухваћених истраживањем у којима су попуњени упитници, УГС „Независност“ у 29,20%, а неки други синдикати у 9,70% (ФИЈА, СРП и други „кућни синдикати“). Табела 13.

Табела 13

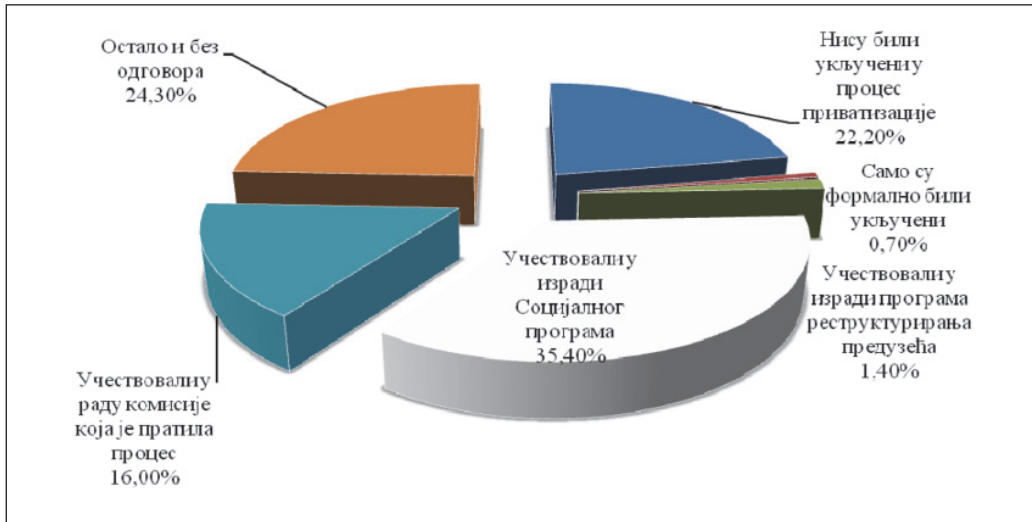
	Савез самосталних синдиката Србије	УГС „Независност“	Остали синдикати	Нема синдиката
Број (%) предузећа у којима синдикати делују	109 (75,70%)	42 (29,20%)	14 (9,70%)	2 (1,40%)
Број чланова	27.722 (у 60 предузећа, осталих 49 није навело број чланова)	8.003 (у 25 предузећа, осталих 17 није навело број чланова)	1.182 (у 10 предузећа, остала 4 нису навела број чланова)	0

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Укљученост синдиката у процес приватизације:

И 22,20% анкетираних синдикалних представника и запослених у предузећима која су попунила упитник тврди да синдикати нису били укључени у процес приватизације и као најчешће разлоге тога наводе: „лоше уређене односе синдиката и пословодства“, „менаџмент је сам уговарао продају“, „није нас нико звао“, „синдикати нису имали адекватне ресурсе“, „само је председник синдиката учествовао без осталих“, „синдикат је био неактиван“... Они који су у овим предузећима били укључени у процес приватизације то су углавном чинили приликом израде социјалних програма (35,40%), док су у 16,00% случајева синдикати учествовали у раду комисије која је пратила процес приватизације. У 0,70% предузећа која су попунила упитник испитаници наводе да су синдикати само формално учествовали у овом процесу, а у 1,40% да су били активни и приликом израде програма реструктурирања предузећа. Да су синдикати учествовали у свим фазама процеса приватизације тврди 0,70% анкетираних предузећа, а исти толики проценат тврди да су „синдикати утицали на државу да предузеће не уђе у стечај“. Графикон 25.

Графикон 25

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Пословање предузећа данас:

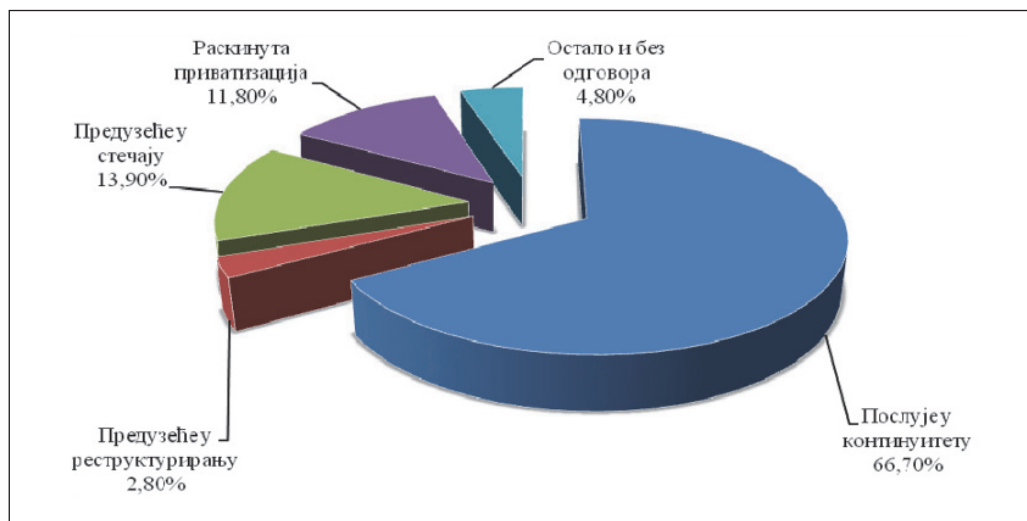
Од укупног броја приватизованих предузећа која су обухваћена узорком 23,35% послује у континуитету. Приватизација је раскинута или је предузеће у предстечајном или стечајном поступку, а и даље запошљава неке раднике у 9,00% предузећа, а њих 0,98% се налази у поступку реструктурирања. Неки други одговори су дати („формално још увек ради али не примамо плату“, „нема производње“, „предузеће не послује уопште“, „предузеће ради сезонски, у зимском периоду објекти су затворени“, „предузеће само формално постоји“, „тренутно не ради, нема ел. енергију, искључени 45 дана“...), или они уопште нису дати у 1,68% предузећа обухваћених истраживањем. Табела 14.

Табела 14

Послује у континуитету	23,35%
Раскинута приватизација/запошљава раднике	9,00%
Предузећа у реструктурирању	0,98%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	1,68%

Уколико узмемо у обзир само она предузећа у којима су синдикални представници/запослени попунили упитник, резултати указују да 66,70% ових предузећа послује у континуитету. Приватизација је раскинута или је предузеће у предстечајном или стечајном поступку а и даље запошљава неке раднике у 25,7% ових предузећа. Њих 2,80% се налази у поступку реструктурирања, а неки други одговори су дати, или они уопште нису дати у 4,80% случаја. Графикон 26.

Графикон 26

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Обавеза инвестирања купца:

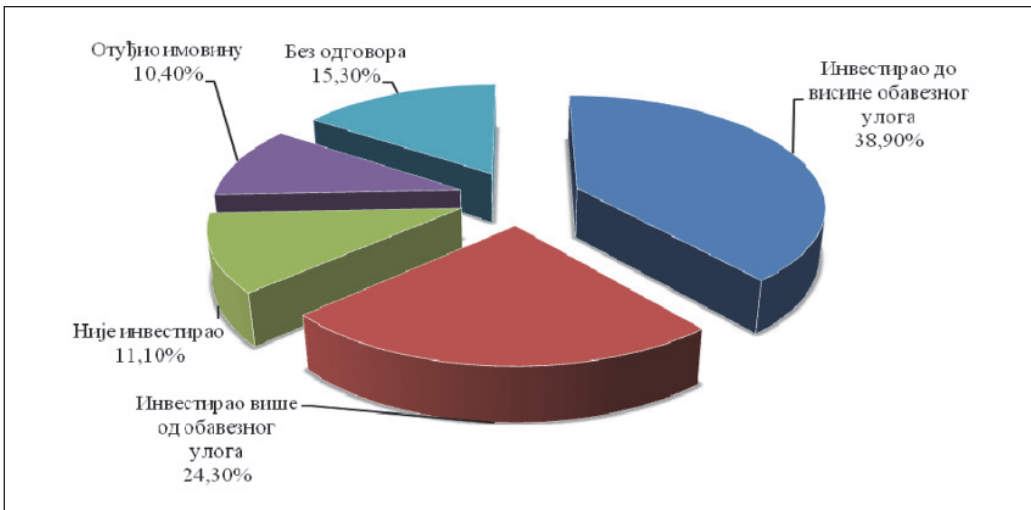
Од укупног броја предузећа обухваћених истраживањем у 13,62% купац је инвестирао у побољшање техничко-технолошке основе и повећање имовине до висине обавезних улагања из купопродајног уговора. Њих 8,51% каже да је износ инвестиција био и већи, 3,89% анкетираних сматра да купац није уопште инвестирао у предузеће, а 3,64% да је и отуђио имовину предузећа. Одговор на ово питање није дало 5,35% испитаника. Табела 15.

Табела 15

Инвестирао до висине обавезног улога	13,62%
Инвестирао више од обавезног	8,51%
Уопште није инвестирао	3,89%
Отуђио имовину	3,64%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	5,35%

Уколико узмемо у обзир само она предузећа у којима су синдикални представници/запослени попунили упитник резултати указују да је купац инвестирао у побољшање техничко-технолошке основе и повећање имовине до висине обавезних улагања из купопродајног уговора у 38,90% ових предузећа. Њих 24,30% каже да је износ инвестиција био и већи, а 11,10% сматра да купац није уопште инвестирао и 10,40% да је и отуђио имовину предузећа. Графикон 27.

Графикон 27

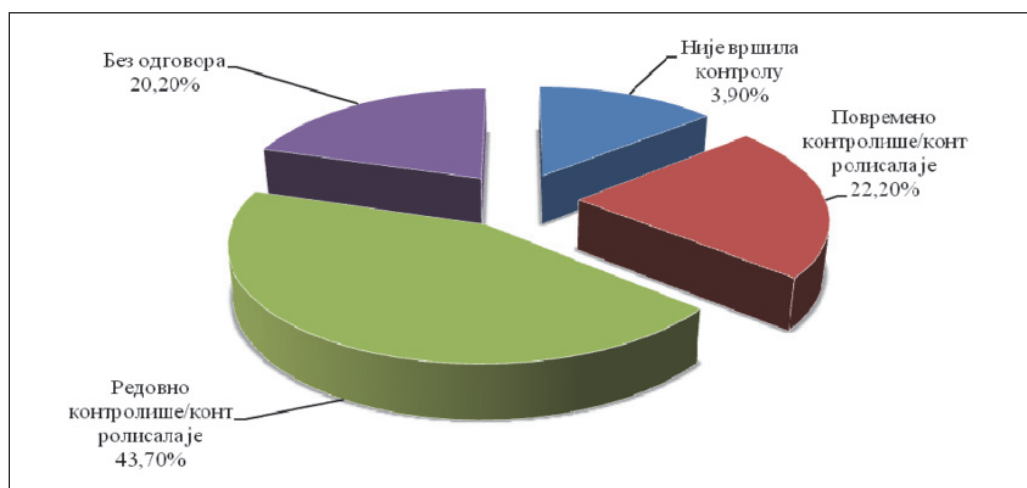

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Контрола купопродајног уговора од стране Агенције за приватизацију:

Да Агенција за приватизацију редовно контролише, односно да је контролисала купопродајни уговор тврди 43,70% испитаника из предузећа која су попунила упитник, а да то чини повремено њих 22,20%. А 3,90% синдикалних представника/запослених у предузећима која су попунила упитник каже да Агенција није вршила контролу (углавном продаје путем тржишта капитала/берзе). Одговор на ово питање није добијен од 20,20% испитаника који су попунили упитник. Какви би били одговори у предузећима која су брисана из регистра, онима која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених и предузећима која нису попунили упитник није познато. Графикон 28.

Графикон 28

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Заостале зараде пре приватизације:

Запослени нису имали неисплаћене зараде у 55 предузећа обухваћених истраживањем (38,20% оних који су попунили упитник, односно 13,37% укупног узорка). Чак 30,60% испитаника који су попунили упитник није одговорило на ово питање.

Заостале зараде су исплаћене у целости у 38 анкетираних предузећа (26,40% оних који су попунили упитник, односно 9,24% укупног узорка) и то за најмање један месец и највише 24 месеца.

У 14 предузећа (9,70% оних који су попунили упитник, односно 3,40% укупног узорка) ове зараде су исплаћене делимично, и то за период од 6 месеци до 2 године (осим једног предузећа где је тај период био 5 година, и другог где је он био 2 месеца).

Да ли су запослени имали заостале зараде у предузећима која су брисана из регистра, онима која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених и предузећима која нису попунили упитник (64,99%) није познато.

Редовност исплате зарада у 2011. години:

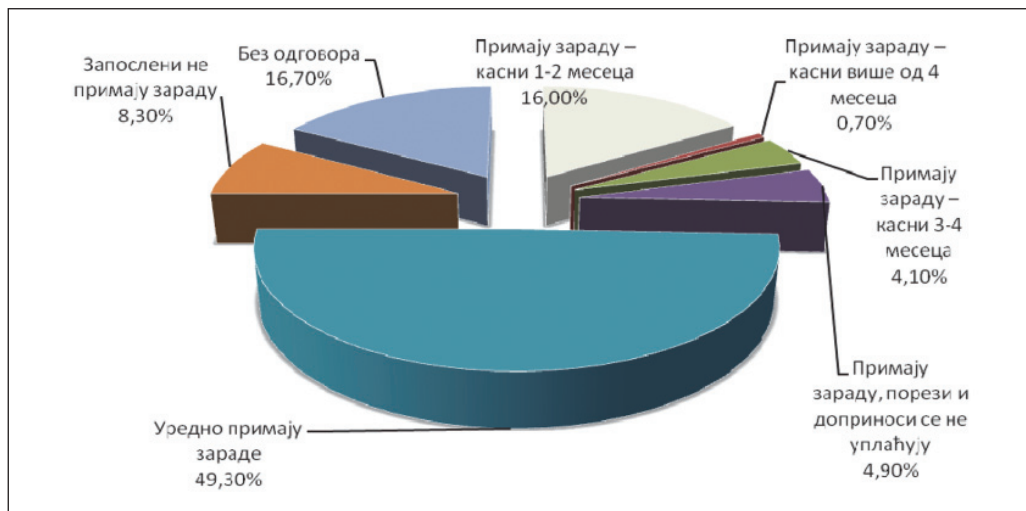
Од укупног броја приватизованих предузећа обухваћених истраживањем зараде се исплаћују редовно у 17,26% предузећа (уз истовремену уплату пореза и доприноса), док се у 1,71% предузећа зарада редовно исплаћује, али се не уплаћују порези и доприноси. Запослени у 2,91% анкетираних предузећа која послују уопште не примају зараду, са закашњењем од 1 до 2 месеца прима зараду њих 5,60%, са закашњењем од 3 до 4 месеца 1,43%, а са закашњењем дужим од 4 месеца 0,24% радника. На ово питање није одговорило % испитаника. Табела 16.

Табела 16

Уредно примају зараде	17,26%
Примају зараду, порези и доприноси се не уплаћују	1,71%
Запослени раде а не примају зараду	2,91%
Примају зараду – касни до 4 месеци	7,03%
Примају зараду – касни дуже од 4 месеци	0,24%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	5,86%

Обухватањем само предузећа која су попунила упитник долази се до резултата да се зараде исплаћују редовно у њих 49,30% (уз истовремену уплату пореза и доприноса), док се у 4,90% ових предузећа зарада редовно исплаћује али се не уплаћују порези и доприноси. Запослени у 8,30% предузећа која су доставила попуњене упитнике уопште не примају зараду, са закашњењем од 1 до 2 месеца прима зараду њих 16,00%, са закашњењем од 3 до 4 месеца 4,10%, а са закашњењем дужим од 4 месеца 0,70%. Графикон 29.

Графикон 29

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Стање у области безбедности и здравља на раду:

У 10,96% укупног броја предузећа обухваћених истраживањем стање у области безбедности и здравља на раду је боље него пре приватизације, а у приближно истом проценту предузећа непромењено (11,66%). Да је стање у овој области данас лошије него пре приватизације, сматра 5,85% анкетираних, а 0,24% чак и да се о томе уопште не води рачуна. Одговор на ово питање није дало 6,30% испитаника. Tabela 17.

Табела 17

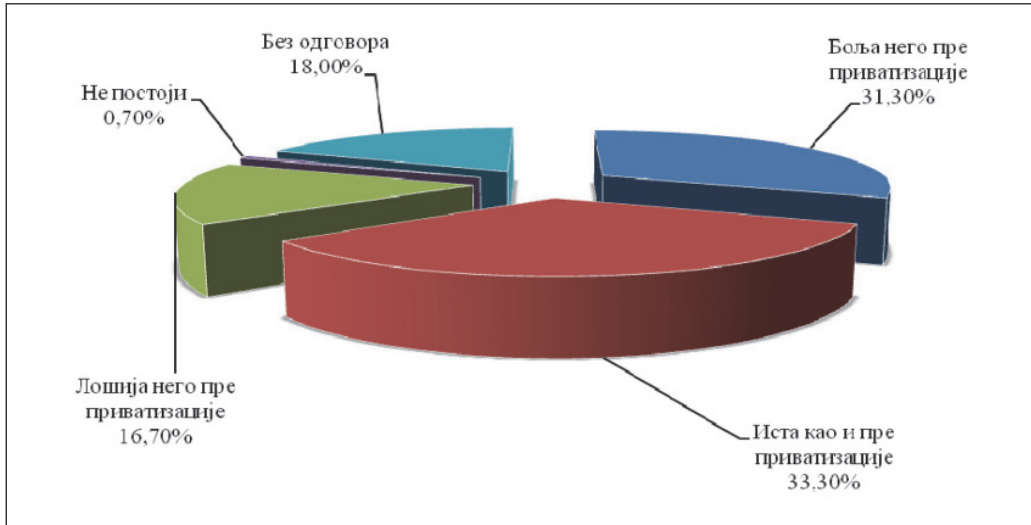
Боље него пре приватизације	10,96%
Иста као и пре приватизације	11,66%
Лошије него пре приватизације	5,85%
Не постоји	0,24%
Предузећа брисана из регистра	31,41%
Предузећа која постоје али синдикалне организације/запослени нису попунили упитник	20,87%
Предузеће у стечају/ликвидацији и нема запослених	12,71%
Предузећа у којима није одговорено на ово питање	6,30%

Анализом одговора само из предузећа која су попунила упитник долази се до следећих резултата: у 31,30% предузећа стање у области безбедности и здравља на раду је боље него пре приватизације, у 33,30% непромењено,

16,70% анкетираних сматра да је стање у овој области данас лошије него пре приватизације, а 0,70% да тако нешто не постоји у предузећу. Графикон 30.

Графикон 30

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Поштовање права запослених на радно време у складу са законом:

Пре приватизације 72,90% предузећа која су попунила упитник поштовало је право запослених на радно време у складу са законом, а данас то право поштује 70,80% ових предузећа. Нешто је већи проценат оних који су одговорили да се данас не поштује радно време (9,00%) у односу на период пре приватизације (2,80%). На ово питање није одговорило 24,30% (пре приватизације), односно 20,20% испитаника (тренутно/данас) у предузећима која су попунила упитник. Табела 18.

Табела 18

Пре приватизације			Тренутно/данас		
Да	Не	Без одговора	Да	Не	Без одговора
105 (72,90%)	4 (2,80%)	35 (24,30%)	102 (70,80%)	13 (9,00%)	29 (20,20%)

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Поштовање права запослених на одмор у току дневног рада од 30 минута:

Пре приватизације 74,30% предузећа која су попунила упитник поштовало је право запослених на одмор у току дневног рада у складу са законом, а данас то право поштује 70,80% ових предузећа. Процент оних који су одговорили да се данас то право не поштује је 8,30%, а пре приватизације 1,40%. На ово питање није одговорило 24,30% (пре приватизације), односно 20,90% испитаника (тренутно/данас) у предузећима која су попунила упитник. Табела 19.

Табела 19

Пре приватизације			Тренутно/данас		
Да	Не	Без одговора	Да	Не	Без одговора
107 (74,30%)	2 (1,40%)	35 (24,30%)	102 (70,80%)	12 (8,30%)	30 (20,90%)

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Поштовање права запослених на недељни одмор:

Пре приватизације 75,70% предузећа која су попунила упитник поштовало је право запослених на недељни одмор, а данас то право поштује 69,40% ових предузећа. Процент оних који су одговорили да се данас не поштује право на недељни одмор је 9,70%, а пре приватизације то право није поштовано у 1,40% предузећа. На ово питање није одговорило 22,90% (пре приватизације), односно 20,90% испитаника (тренутно/данас) у предузећима која су попунила упитник. Табела 20.

Табела 20

Пре приватизације			Тренутно/данас		
Да	Не	Без одговора	Да	Не	Без одговора
109 (75,70%)	2 (1,40%)	33 (22,9%)	100 (69,40%)	14 (9,70%)	30 (20,90%)

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Поштовање права запослених на годишњи одмор:

Пре приватизације 75,00% предузећа која су попунила упитник поштовало је право запослених на годишњи одмор, а данас то право поштује 70,10% ових предузећа. Процент оних који су одговорили да се данас не поштује право на годишњи одмор је исти као и за недељни одмор (9,70%), а пре приватизације

то право није поштовано у 1,40% предузећа (исти проценат као и код недељног одмора). На ово питање није одговорило 23,60% (пре приватизације), односно 20,20% испитаника (тренутно/данас) у предузећима која су попунила упитник. Табела 21.

Табела 21

Пре приватизације			Тренутно/данас		
Да	Не	Без одговора	Да	Не	Без одговора
108 (75,00%)	2 (1,40%)	34 (23,60%)	101 (70,10%)	14 (9,70%)	29 (20,20%)

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Поштовање права запослених на топли оброк и регрес:

Пре приватизације 65,30% предузећа која су попунила упитник поштовало је право запослених на топли оброк и регрес, а данас то право поштује 58,90% ових предузећа. Нешто је већи проценат оних који су одговорили да се данас ово право не поштује (20,20%) у односу на период пре приватизације (10,40%). На ово питање није одговорило 24,30% (пре приватизације), односно 20,90% испитаника (тренутно/данас) у предузећима која су попунила упитник. Табела 22.

Табела 22

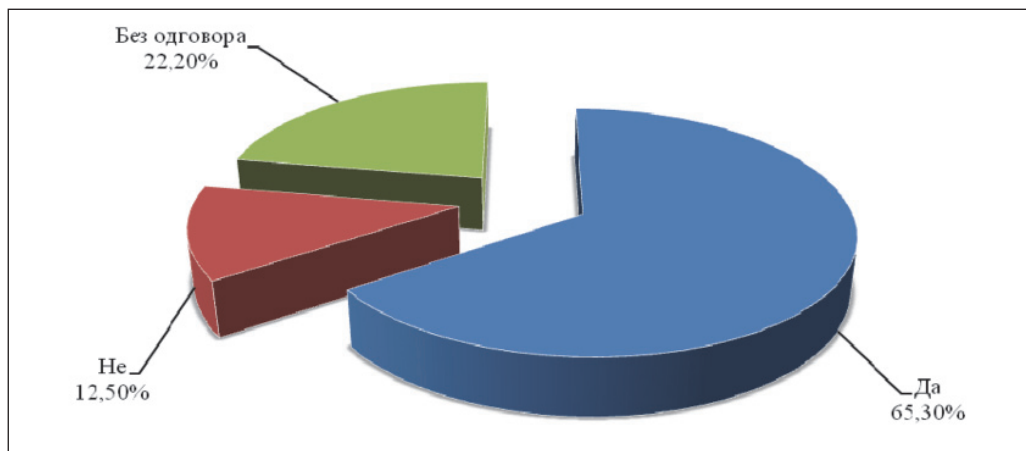
Пре приватизације			Тренутно/данас		
Да	Не	Без одговора	Да	Не	Без одговора
94 (65,30%)	15 (10,40%)	35 (24,30%)	85 (58,90%)	29 (20,20%)	30 (20,90%)

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Потреба за формирањем Фонда за помоћ запосленима:

Из средстава добијених приватизацијом 65,30% анкетираних у предузећима која су попунила упитник сматра да би требало формирати Фонд из кога би се финансирале штете које су купци наносили запосленима (пре свега неисплаћене зараде). Да такав Фонд не треба формирати сматра 12,50% , а 20,20% синдикалних представника/запослених у предузећима која су попунила упитник није одговорило на ово питање. Графикон 31.

Графикон 31

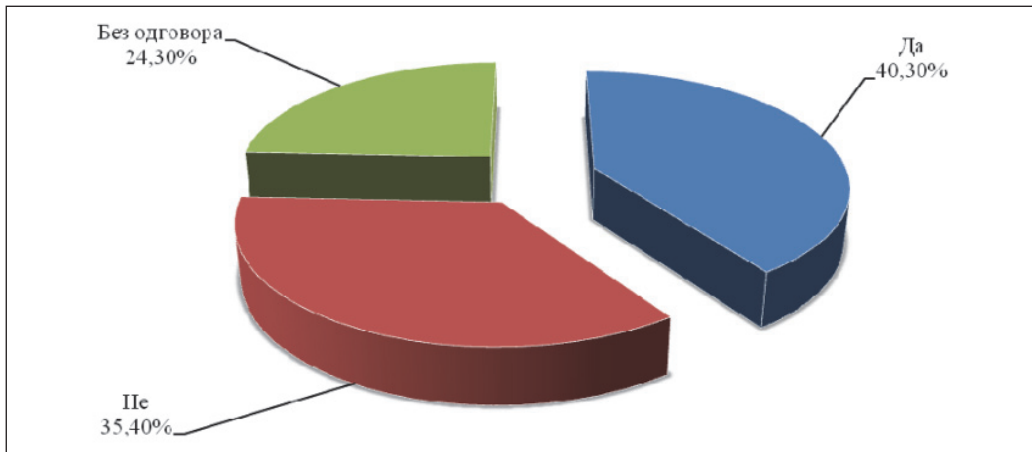
Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Могућност и сврсисходност формирања

Фонда за помоћ запосленима данас:

Да је могуће и сврсисходно и данас формирати овакав фонд сматра 40,30% испитаника у предузећима која су попунила упитник и образлаже да се „можда закаснило са том идејом, али да вреди покушати“, да је „боље икад него никад“, да га „треба формирати што пре од процента исплаћених зарада“, да „треба одредити проценат од сваке приватизације за такав фонд“, да је то могуће „само ако дођу школовани људи који нису корумпурани“, да „купац треба да одговара својом имовином за штету“, да је фонд потребан због „кризне ситуације“... Са друге стране 35,40% анкетираних у предузећима која су попунила упитник сматра да није могуће формирати такав фонд јер је „сада касно за то“, јер „нема од чега сад“, не зна се „коме помоћ пре дати - свима треба“, „већи део приватизација је већ завршен“, „паре су потрошене“, „не треба фонд него покретање производње“... Одговор на ово питање није дало 24,30% испитаника у предузећима која су попунила упитник. Графикон 32.

Графикон 32

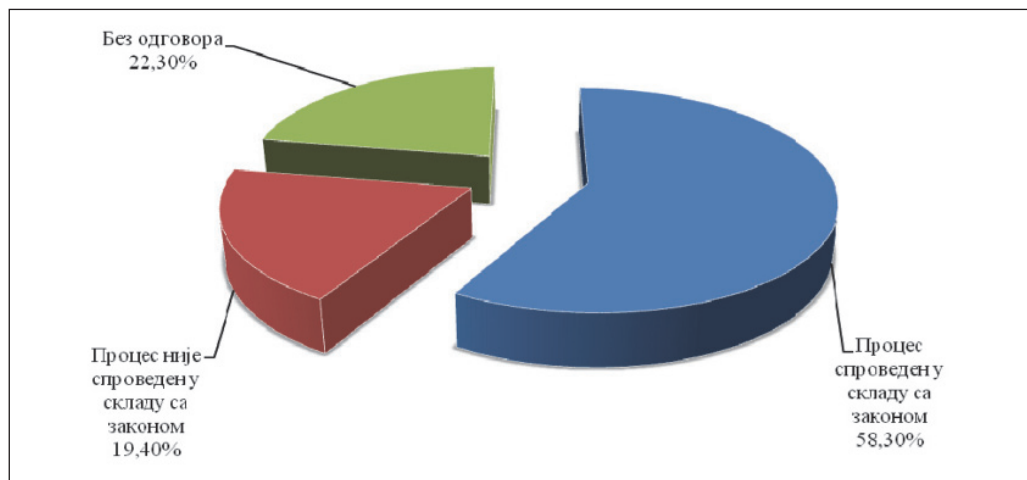
Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Законитост спровођења процеса приватизације:

Да је процес спроведен у складу са законом верује 58,30% испитаника у предузећима која су попунила упитник и то образлаже тиме да је „поступак текао у складу са законом“, „извршена контрола од стране институција и Агенције“, да се ради о „катастрофи у складу са законом“, да „фирма ради, а акције су добро наплаћене“, да је „испоштовано све што је договорено“, да су „услови рада бољи, зараде редовније“ и „запослени присуствовали продаји“, да је „поступак текао по закону, али купац није положио гаранцију за обавезан улог па је уговор раскинут и сада је у притвору“, да је приватизација „спроведена према закону, али да је закон лош“, да су „на жалост, закони у овој држави прављени по вољи купца, а на штету радништва и привреде! По трулим законима – законски... На другој страни, 19,40% испитаника из наведених предузећа верује да закон није поштован: „много је било уплитања због разноразних интереса, а лош закон о приватизацији им је то све дозвољавао“, „мешало се Министарство економије, није поштована процедура и закон“, „лоша процена тржишне вредности субјекта приватизације“, „лош избор купца, лоши ефекти, производња - 50%, инвестиције - 50%, губитак 2-3 пута, рокови дуплирани, лоша контрола Агенције“, „истим средствима куповало више фирми“, „има доста пропуста“, „да је спроведен како ваља не би купац увалио у невољу друге“, „било је много личних интереса“, „акције су продате човеку са Интерполове потернице (државни пакет) и то у тренутку законски објављене понуде за преузимање“, „систематски се радило на пропадању фирме“, „предузеће је опљачкано“, „нико од синдиката није знао нити учествовао у процесу“, „није утврђен власник, прекршен устав“, „није процењена имовина, датум аукције објављен у средствима информисања није исти са

датумом реализације приватизације“, „није изабрана најповољнија понуда“, „није добро урађена процена капитала... На ово питање није одговорило 22,30% испитаника у предузећима која су попунила упитник. Графикон 33.

Графикон 33

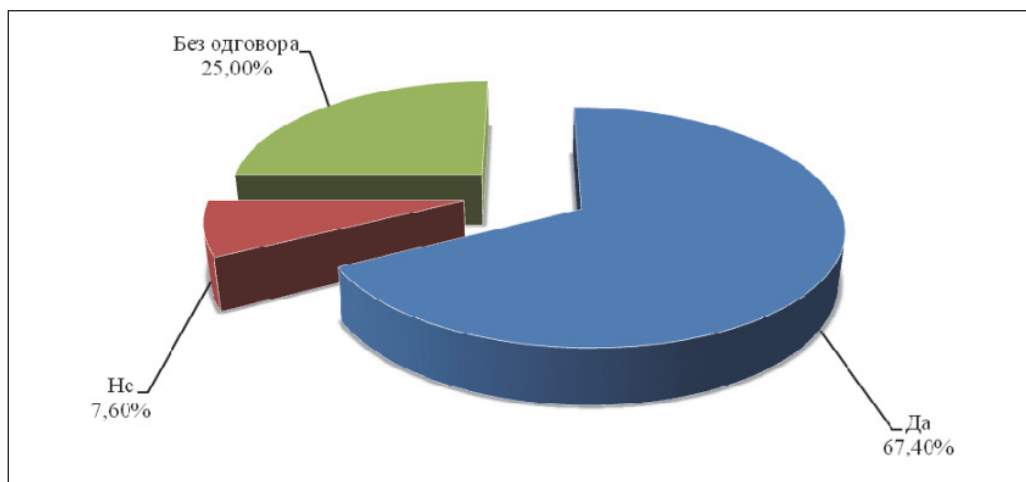
Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Да ли су непрецизни или непотпуни закони и приватизациони уговори узрок због чега купци крше уговоре:

Да су непотпуни или непрецизни закони и купопродајни уговори један од најважнијих узрока због којих се купци опредељују за кршење уговора сматра 67,40% анкетираних синдикалних предстваника/запослених у предузећима која су попунила упитник („недоречени, двосмислени, не спроводе се од стране државе“ „не обавезују ни једну уговорну страну – само да је купац пунолетан“, „не кажњавају се прекршиоци“, „не функционише правна држава“, „купци при оваквим законима траже „рупе“ у истима“, „купац користи шупљине у закону“, „корупција је очигледна“, „имају много толеранције па се тешко одређују границе“, „нису се контролисале намере купца“, „фактичко непостојање контроле Агенције и њено крајње неодговорно понашање у примени и контроли и оваквих закона и уговора, што неминовно асоцира на корупцију“ „држава доводи народ у колонијални положај“, „да, нарочито закони из области радних односа“, „селективна примена закона“, „законом су изузети запослени у поступку одлучивања, а стварали су објекте приватизације“, „води се договорна политика“, „УС рекао да није испоштован закон, а исти тај суд овластио купца да уђе у посед“, „умешаност странке и појединаца из Владе“, „сувише либерални прописи остављају купцима слободу да са запосленима и имовином раде шта хоће“, „прво није проверавано

порекло капитала, лицитирана превисока цена, незаконито понашање купца и извлачење новца из предузећа“, „постоји усмени договор између купца и Агенције подупрт финансијским средствима“, „предузеће је продато због имовине“...). Са друге стране међу испитаницима у овим предузећима има и оних који сматрају да то није узрок кршења уговорних обавеза - 7,60% анкетираних („никада ово није био главни узрок“, „сам процес приватизације је постављен на реалним основама“...). А 25,00% синдикалних повереника/запослених није одговорило на ово питање у предузећима која су попунила упитник. Графикон 34.

Графикон 34

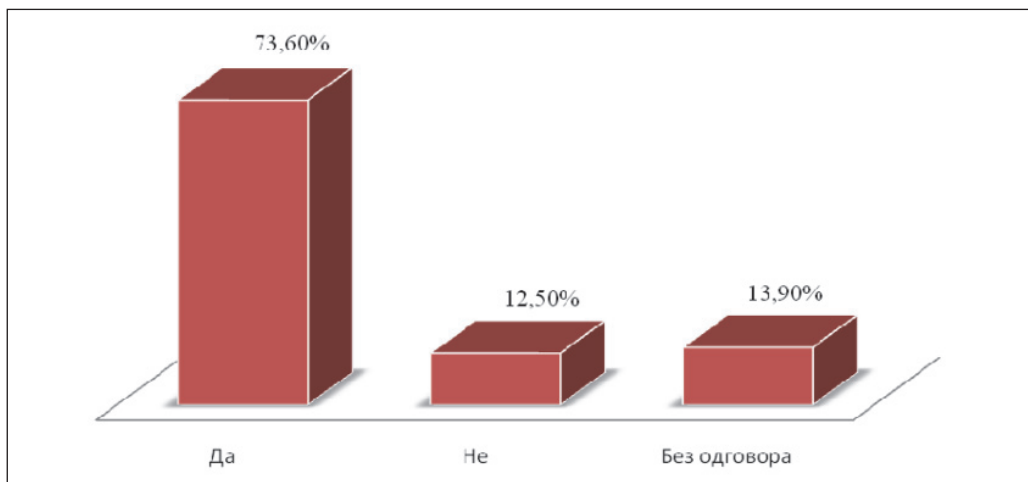

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Стицање бесплатних акција или удела у власништву запослених:

Право на бесплатне акције или удео у власништву стекли су запослени у 73,60% анкетираних предузећа која су попунила упитник, док у 12,50% ових предузећа то право нису остварили. У предузећима која су попунила упитник није одговорило на ово питање 13,90% испитаника. Графикон 35.

Графикон 35

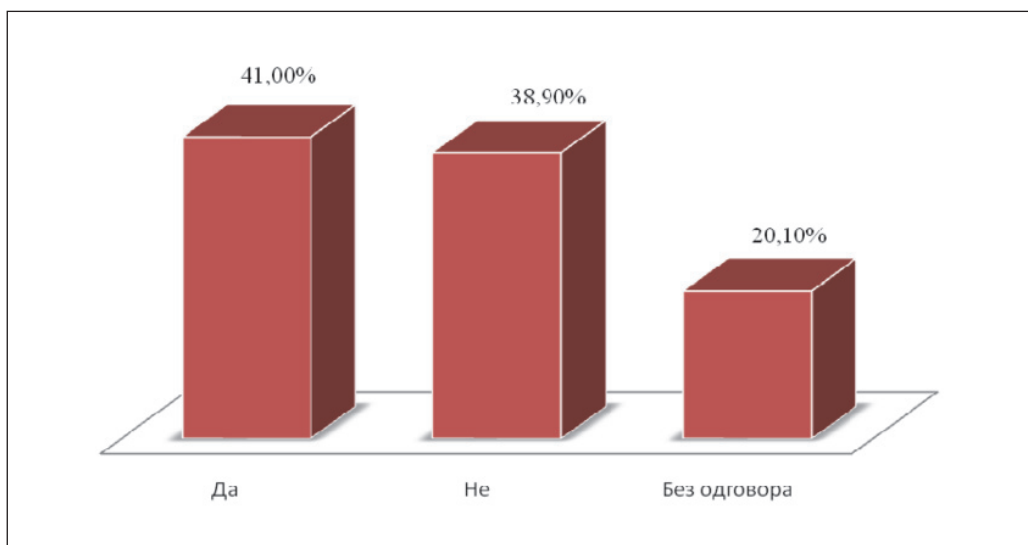

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Постојање удружења малих акционара:

У предузећима у којима су запослени стекли бесплатне акције и која су попунила упитник, удружења малих акционара су формирана у 41,00% случајева. У 38,90% ових предузећа таква удружења не постоје, а 20,10% испитаника у предузећима која су попунила упитник није одговорило на ово питање. Графикон 36.

Графикон 36

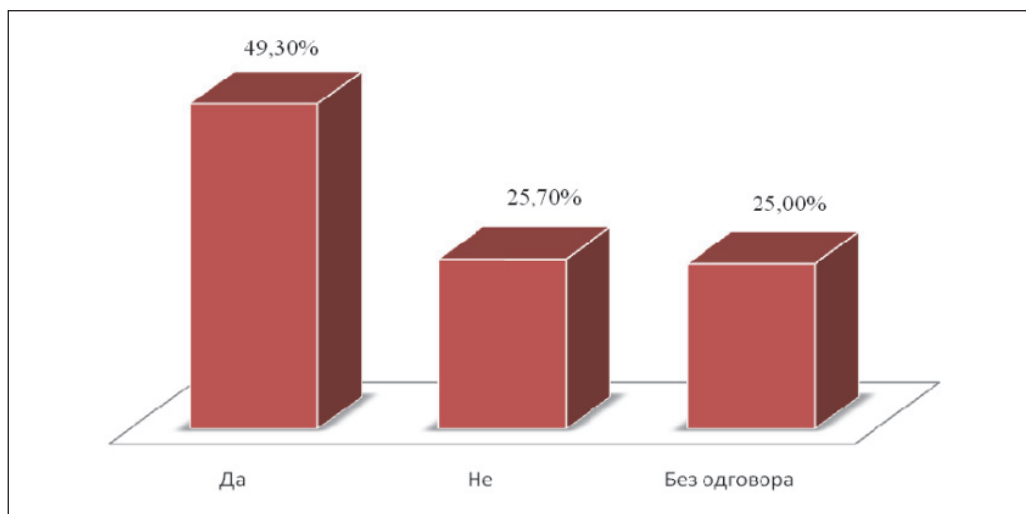

Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Поштовање права малих акционара:

Права малих акционара (учешће у раду Скупштине акционара и сл.) поштују се у 49,30% предузећа обухваћених истраживањем која су попунила упитник. У 25,70% ових предузећа та права се не поштују, а 25,00% испитаника у предузећима која су попунила упитник није одговорило на ово питање. Графикон 37.

Графикон 37

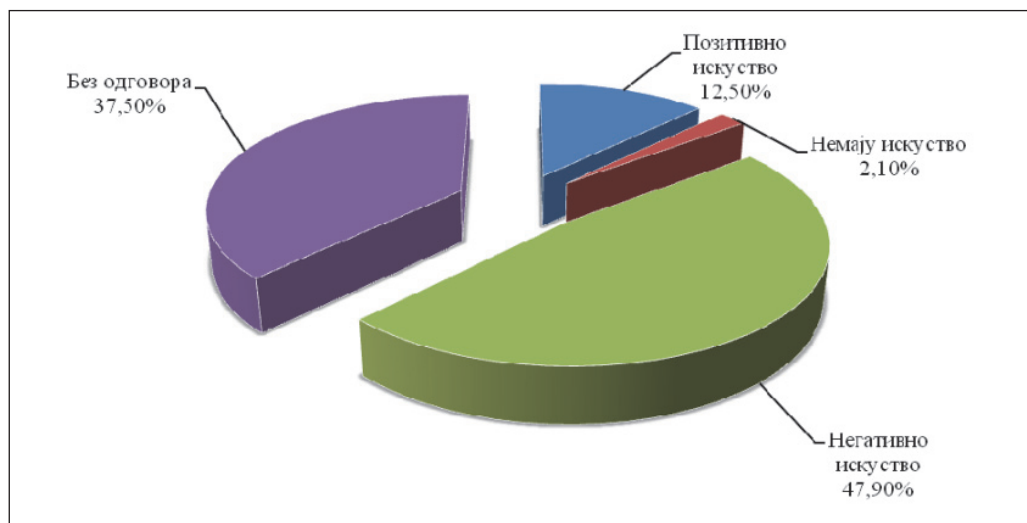
Напомена: Презентовани резултати не укључују предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Искуство у односу са Агенцијом за приватизацију:

Синдикални представници/запослени немају много похвала на рачун рада Агенције за приватизацију. Коментари који се могу сматрати позитивним међу 62,50% анкетних листића у којима је дат одговор на ово питање у предузећима која су попунила упитник су: „у складу са законом“, „Агенција је тражила стриктно поштовање купопродајних уговора“, „коректан однос (5,60% испитаника у предузећима која су попунила упитник)“, „нема примедби“, „агенција радила у домену својих овлашћења“, „били су јако захтевни и све смо испоштовали“, „добри“, „сарадња задовољавајућа, добијали објашњења, упутства“, „солидан је био однос“, „раде контролу у складу са законом“ (укупно 12,50% позитивних коментара у предузећима која су попунила упитник). Да нису имали никаквог искуства у односима са Агенцијом за приватизацију тврди 2,10% испитаника у

предузећима која су попунила упитник. Њих 37,50% уопште није одговорило на ово питање. У предузећима која су попунила упитник 47,90% испитаника изразило је негативан став поводом њихових искустава у односу са Агенцијом за приватизацију: „успоравали процес раскида“, „на све примедбе одговор је био да нису надлежни – само су посматрачи“, „лоше“, „криминална организација“, „катастрофа“, „Агенција 100% била на страни купца и безакоња“, „Агенција не одговара на упућене молбе за састанке“, „Агенција постоји про-форме“, „инертни су, не укључују се у суштину“, „само да продају субјект приватизације па шта буде“, „нису били заинтересовани“, „поткупљени су“, „нису били у току шта је купац радио у предузећу... Како је искуство синдикалних представника/запослених у предузећима која више не постоје, у којима више нема запослених или нису желела да попуне упитник није могуће оценити. Графикон 38.

Графикон 38

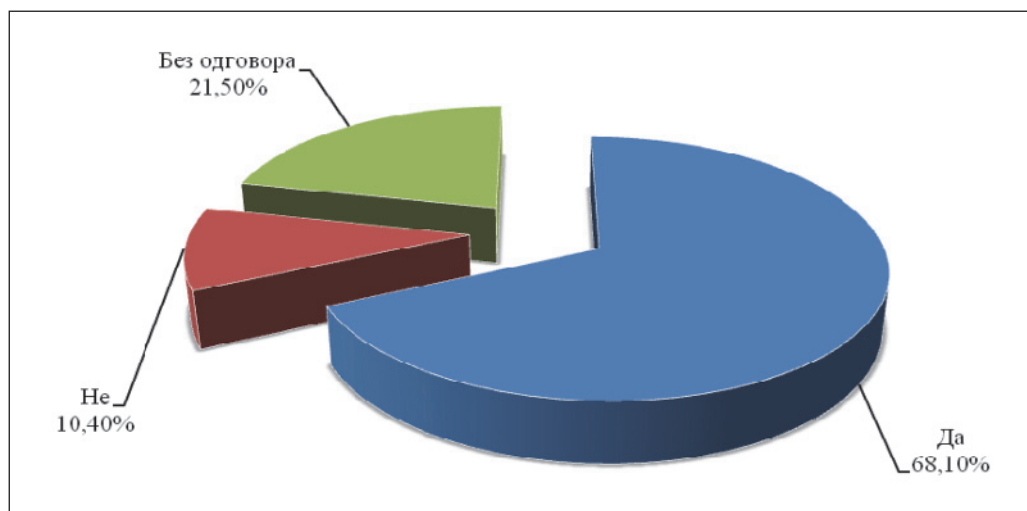
Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Оцена квалитета процеса приватизације:

Да је процес приватизације могао бити другачији и бољи за запослене сматра 68,10% испитаника у предузећима у којима је упитник попуњен, а да није њих 10,40%. Одговор на ово питање није добијен од 21,50% испитаника у наведеним предузећима. Међу коментарима који се наводе у прилог томе да је процес могао бити другачији и бољи за запослене посебно се издвајају: „о запосленима се није много мислило“, „могао је постојати социјални програм“, „контрола порекла новца“ (много пута поновљени коментари), „паре отишле у јавну потрошњу, а требало у развој фирме“, „много се њих мешало штитећи своје интересе на штету

радника“, „процена намере купца“, „да је предузеће продато за мању цену а веће инвестиције и да је продато некоме из струке“, „какав је успех приватизације види се по броју запослених“, сваком се продаје капитал без обезбеђења, теже је добити стамбени кредит неко купити предузеће“... Они који су тврдили да процес није могао бити другачији и бољи за запослене то су образлагали следећим ставовима: „у условима који су у држави није могло боље“, „после приватизације извршена је реконструкција фабрике, услови рада су побољшани“, „у затеченом стању ово је боље“... Графикон 39.

Графикон 39

Напомена: У израчунавање наведених процената нису укључена предузећа која су брисана из регистра, она која су у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених или нису попунили упитник (укупно 271, односно 64,99% предузећа), па би без узимања у обзир наведене чињенице презентовани подаци могли да упуте на погрешне закључке.

Предлози, сугестије, замерке испитаника:

Неки коментар на спроведено истраживање имало је 51,40% испитаника у предузећима у којима су упитници попуњени. Анализом коментара може се доћи до закључка да су мишљења о корисности једног оваквог истраживања данас врло различита (подељена). Готово да је идентичан број оних који имају позитивне ставове према истраживању („добро је“, „корисно је“, „немам замерки“, „коректно“, „сличне упитнике треба радити у континуитету“, „упитник је одличан“...) и оних код којих су они негативни („неће имати никакву важност у побољшању стања уопште у привреди“, „не верујем да ће ово истраживање било шта променити“, „чему упитник када је руководство сваког синдиката поткупљено“, „добро је за статистичке и друге податке, за све остало касно“, „губљење времена на разноврзне упитнике и статистичке податке, а мало шта се предузима“, „глупост“, „касни бар 10 година“...).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СПРОВЕДЕНОГ МЕЂУ ВЕЋИНСКИМ ВЛАСНИЦИМА/ ПОСЛОДАВЦИМА

■ ОПШТИ ПОДАЦИ О ИСТРАЖИВАЊУ МЕЂУ ВЕЋИНСКИМ ВЛАСНИЦИМА/ ПОСЛОДАВЦИМА

Анкетари на терену контактирали су или покушали да контактирају укупно 317 предузећа са списка приватизованих предузећа Агенције за приватизацију Републике Србије.

Анкетари су дошли до одређених сазнања и наишли на различите реакције приликом остваривања ових контаката.

Реакције у 317 предузећа обухваћених истраживањем:

Табела 23

Одговори добијени приликом контактирања предузећа	Број одговора
Одазвало се на анкету – укупно	111
Није се одазвало на анкету - укупно	206
Брисани из регистра, не постоје више на датом адреси	104
Постоје, али су у стечају или ликвидацији	22
Нису желели да попуне анкету	42
Нису попунили анкету, јер нису имали реалне податке, због раскида приватизације или промене власника фирме	26
Предузећа су привремено обуставила рад или су власници били на одмору	7
Нису попунили анкету, јер су подаци пословна тајна	5
Укупно предузећа обухваћених истраживањем	317

Ови подаци говоре да од 1266 предузећа са списка приватизованих предузећа Агенције за приватизацију Републике Србије на узетом узорку од 317 предузећа чак 104 предузећа уопште не постоје на датим адресама и локацијама, што значи да методом директне пропорције 32,8% приватизованих предузећа из узорка данас више не постоји.

Током контаката са анкетарима руководства у неким предузећима изразила су сумњу у намере анкетара и организатора анкете и неповољно се изразили о њој. Најчешћи одговори у 42 предузећа која су одбила да попуне анкету били су „не желе да било шта попуњавају за државу“, „опет ће синдикати и Агенција за приватизацију слику реалног стања користити против њих“, „требало је анкету вршити пре приватизације“, „преварени смо и не желимо више да се бавимо тиме“, „презаузети смо“, „имају бројне проблеме приликом наплате потраживања“, итд.

Посебан проблем појавио се у предузећима код којих је приватизација раскинута или је фирму од првог власника који је извршио приватизацију купио страни или други домаћи инвеститор. У тим случајевима нису били у могућности да искажу податке из пословања у периоду после приватизације.

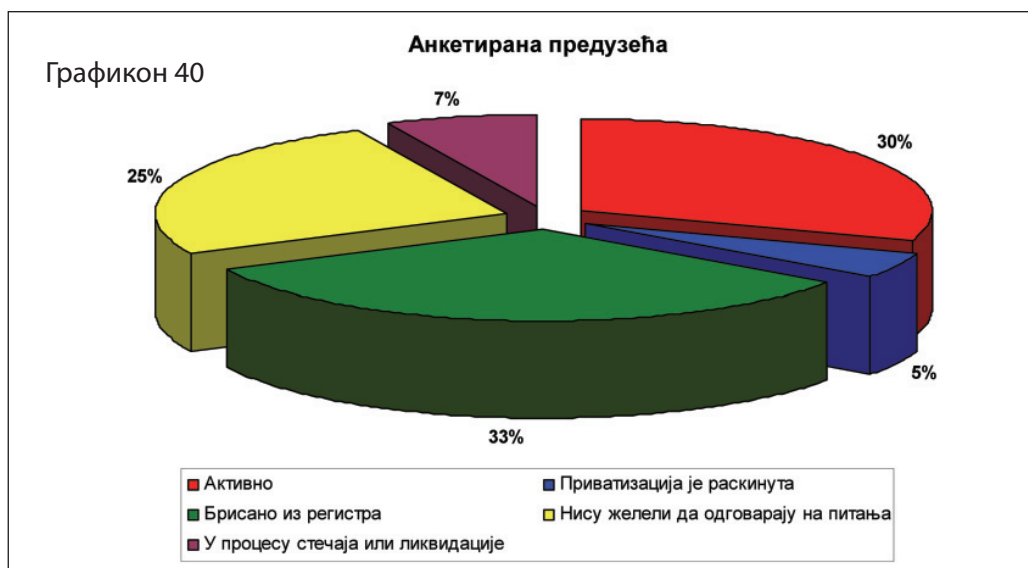
- ПРИКАЗ ОСНОВНИХ РЕЗУЛТАТА СПРОВЕДЕНОГ ИСТРАЖИВАЊА МЕЂУ ВЕЋИНСКИМ ВЛАСНИЦИМА/ ПОСЛОДАВЦИМА

Тренутни статус предузећа обухваћених анкетом:

Од укупно 317 предузећа обухваћених анкетом доминирају предузећа брисана из регистра – 104 или 32,81%. За њима следе активни привредни субјекти који тренутно послују на тржишту – 87 или 27,44%. Затим 80 предузећа која нису одговорила на ово питање, што представља 25,24% привредних субјеката обухваћених истраживањем. У стечају или ликвидацији налази се још 46 привредних субјекта или 14,51%. Од 46 предузећа у стечају 24 су учествовала у анкети, а за 22 су анкетари обиласком на терену или користећи податке Агенције за привредне регистре утврдили да је њихов тренутни статус у *стечају или ликвидацији*.

Графикон 40 показује тренутни статус 317 предузећа од укупно 1266 са списка приватизованих предузећа Агенције за приватизацију Републике Србије. У анкети је учествовало 111 од укупно 317 предузећа попуњавањем анкетних листића, а подаци о осталима преузети су са АПР или прикупљањем информација са терена, од стране анкетара.

Овај графикон илуструје резултате приватизације у Републици Србији, пошто 317 предузећа обухваћених истраживањем представља 25,03 од укупног броја приватизованих предузећа у земљи.

Када се погледају само анкетирана предузећа од укупно 111 у 15 је приватизација раскинута, а 83 тренутно послује као приватно предузеће после извршене приватизације. У 5 предузећа било је приговора на процес приватизације. Тринаест предузећа из узорка од 111 није дало одговор на ово питање. Графикон 41.

Графикон 41

Када се код укупно 111 прикупљених анкета погледа 15 раскинутих приватизација по 3 су раскинуте у 2005, 2007, 2009. и 2010. години, а преостале 3 анкетиране фирме нису навеле годину раскида приватизације.

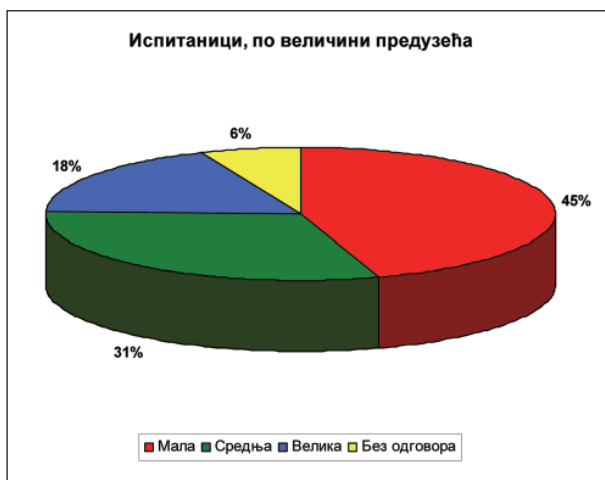
Разлог за раскид приватизације у 14 од 15 приватизованих предузећа било је непоштовање преузетних обавеза из купопродајних уговора, а у једном случају послодавац је сам раскинуо приватизацију, јер је сматрао да су трошкови приватизације и неопходна улагања знатно већи од планираних, па је одустао од власништва над предузећем.

Приватизована предузећа по величини (тренутно):

У укупном узорку од 317 анкетираних предузећа 104 је брисано из регистра, а 87 није навело величину предузећа. За 22 су анкетари утврдили да је предузеће у поступку стечаја (ликвидације), тако да подаци о величини нису били доступни.

Укупно 104 предузећа од 111 анкетираних навела су податак о величини, па се 50 декларисало као мала, 34 као средња, а 20 као велика предузећа. Графикон 42.

Графикон 42

*** Приликом обављања анкете од представника руководства у овим предузећима тражено је да се изјасне о тренутној величини свог предузећа, а не о величини у моменту приватизације.

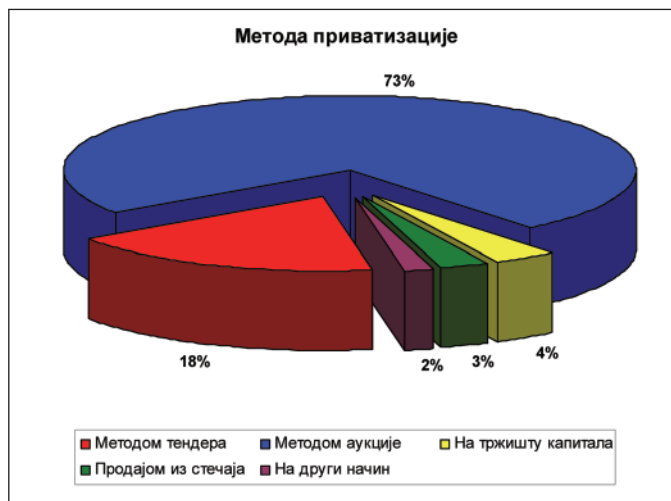
Година и метод приватизације:

Од 111 предузећа која су учествовала у анкети између 2000. и 2003. године приватизовано је 6 предузећа, у периоду 2003-2005. укупно 51, а у периоду 2005-2008. укупно 53 привредна субјекта. Једно од 111 анкетираних предузећа није навело годину приватизације.

У зависности од године и тада важећих закона о приватизацији овај процес се одигравао на два преовлађујућа начина – путем аукције (укупно 82 предузећа) и методом тендера (укупно 20 предузећа).

Од 111 предузећа која су одговорила на анкету свега 4 предузећа су приватизована на тржишту капитала, 3 продајом из стечаја, а 2 на други начин (према Закону о својинској трансформацији и докапитализацијом). Графикон 43.

Графикон 43

Ударне године за приватизацију биле су између 2003. и 2007, а затим се опажа опадајући тренд, све до 2010. године у којој процес приватизације готово стаје.

Да ли су подаци о стању у предузећу пре приватизације одговарали реалном стању представљеном од стране Агенције за приватизацију РС:

Од 111 приватизованих предузећа која су попунила анкету 73 или 65,77% одговорило је да је књиговодствено стање предузећа пре приватизације одговарало реалном стању, а у 13 случајева или 11,71% ови подаци нису били тачни. А 25 предузећа или 22,52% испитаника није одговорило на ово питање.

Ово потврђује поједине тврдње раније изнесене у јавности од стране нових власника да им је нереално приказано пословно и имовинско стање предузећа знатно одмогло у ревитализацији истог, јер су знатан део уложеног новца морали да потроше на **враћање дугова добављачима, исплату заосталих зарада и пореза и доприноса, надокнаду судских трошкова радних спорова из периода пре приватизације, решавање проблема око статуса имовине предузећа, исправљање нетачно приказане вредности капитала предузећа, исплату заосталих пореза и доприноса према уговорима о раду за лица која никад нису радила у предузећу, итд.**

Да ли су предузећа испуњавала одредбе уговора о приватизацији:

Од укупно 317 фирми обухваћених истраживањем на предузећа брисана из регистра отпада 104 или 32,81%, на анкету није желело да одговори 80 или 25,24% предузећа. У стечају или ликвидацији затечена су 22 привредна субјекта или 6,94% из узорка. У 78 или 24,61% предузећа испуњавају се одредбе из купопродајних уговора, док 21 или 18,92% предузећа у анкетном листићу није дало одговор на ово питање.

Само 12 или 10,81% предузећа децидирано је навело да се обавезе из купопродајних уговора не испуњавају, а као разлози наведени су:

- немогућност наплате потраживања
- бизнис планови који су предвиђали већи промет роба и услуга на домаћем и иностраним тржиштима нису испуњени због дејства светске економске кризе и пада промета у земљи и иностранству
- немогућност добијања посла на домаћем тржишту због корупције у јавним набавкама
- неконкурентност производа у приватизованим предузећима
- недостатак инвестиционог и здравог обртног капитала
- криза у грађевинском сектору и предуги рокови плаћања
- лична неслагања чланова конзорцијума
- обавеза улагања и откупа акција од мањинских акционара

Постојање колективног уговора пре и после приватизације:

Пре приватизације

Од укупно 317 предузећа обухваћених истраживањем у укупно 75 (23,66%) је постојао колективни уговор пре приватизације, док истовремено у 15 (13,51%) предузећа није било оваквог уговорног односа између пословодства

и представника запослених. Одговор на ово питање у оквиру попуњене анкете није дало 21 предузеће.

Остатак узорка отпада на предузећа брисана из регистра – 104 или 32,81% и на предузећа која нису учествовала у анкети – 80 или 25,24%. У стечају или ликвидацији затечена су 22 привредна субјекта или 6,94% из узорка.

После приватизације

Континуитет у деловању синдиката у овим предузећима види се по податку да у 67 (60,36%) од ових предузећа и данас постоји колективни уговор са послодавцем. КУ не постоји у 25 предузећа, а одговор на ово питање није дало 19 послодаваца који су попуњавали питања из анкете.

Остатак узорка отпада на предузећа брисана из регистра – 104 или 32,81% и на предузећа која нису учествовала у анкети – 80 или 25,24%.

У стечају или ликвидацији затечена су 22 привредна субјекта или 6,94% из узорка.

Деловање синдиката у приватизованим предузећима:

а) *Да ли је неки синдикат учествовао у процесу приватизације?*

На питање да ли је у предузећу синдикат био укључен у процес приватизације 58 послодаваца одговорило је потврдно, што представља 18,3% од укупног броја приватизација у 317 предузећа обухваћених истраживањем.

Одговор на питање који су синдикати учествовали у процесу приватизације код 111 анкетираних послодаваца, приказан на графикаону 44, изгледа овако:

Графикон 44

б) *Број синдиката укључених у процес приватизације*

Важан податак је био и број синдиката који су били укључени у процес приватизације. Из одговора 111 анкетираних послодаваца добијени подаци представљени су графиконом 45:

Графикон 45

Из овога произилази закључак да је у 66% приватизација учествовао један, а у 26% два синдиката.

в) *Тренутно деловање синдиката у приватизованим предузећима*

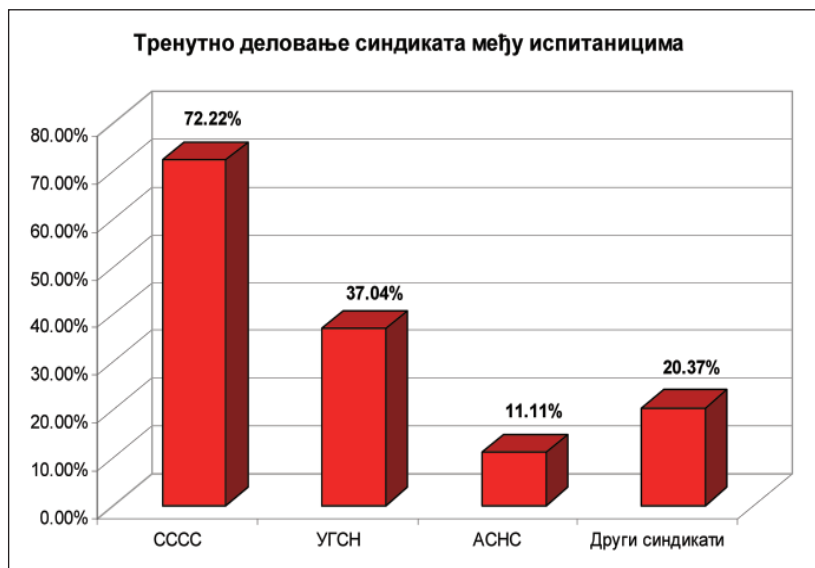
О тренутном деловању синдиката у предузећу анкетирани послодавци (111 који су одговорили) су се изјаснили на следећи начин:

- 54 или 48,65% - синдикат активно делује у предузећу
- 33 или 29,73% - синдикат не постоји у предузећу
- 24 или 21,62% - послодавци нису дали одговор на ово питање.

г) *Који синдикати активно делују у приватизованим предузећима*

Када се сагледа који синдикати тренутно делују у предузећима добија се следећа слика на узорку од 111 анкетираних послодаваца која на графикону 46 изгледа овако:

Графикон 46

Тренутно стање у приватизованим предузећима:

а) *Управљање предузећем*

Мањински акционари учествују у управљању предузећем углавном сразмерно свом уделу или улози коју имају у предузећу.

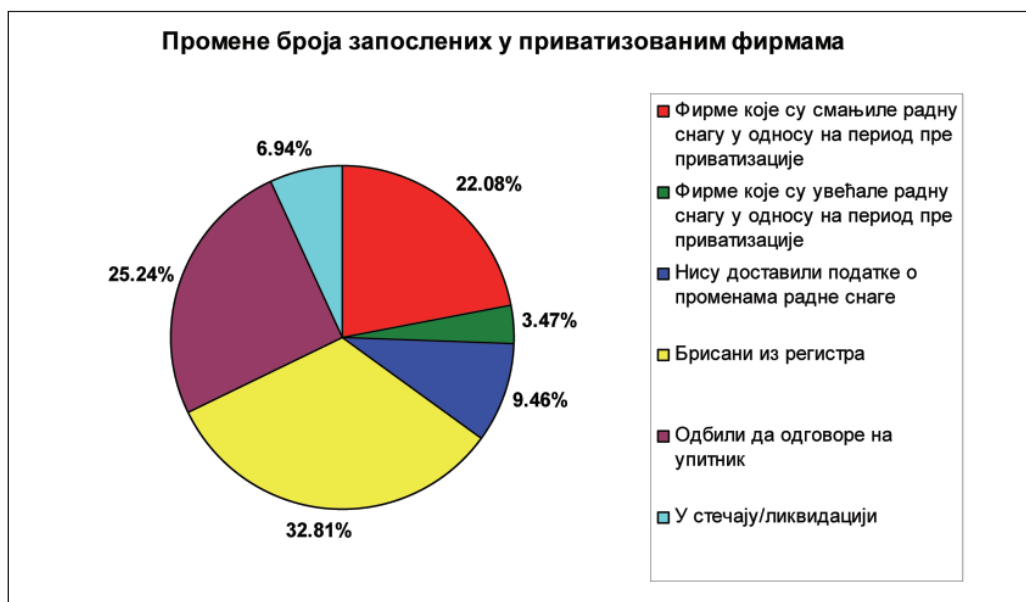
На укупном броју од 111 анкетираних у 57 предузећа (51,35%) мањински акционари преко скупштине акционара партиципирају у управљању фирмом, док у 10 (9%) случајева имају управљачке полуге кроз чланство у управном одбору.

У 28 (25,23%) предузећа мањински акционари немају могућност учешћа у управљању или фирма припада већинском власнику.

б) *Број запослених*

Када се посматра укупно 317 предузећа код којих је покушана анкета и она која су одговорила на анкету долази се до следећих података о кретању броја запослених у њима, пре и после приватизације. Графикон 47.

Графикон 47

Када се направи пресек у трећем кварталу 2011. године (када је вршена анкета) број запослених је смањило чак 70 од 111 предузећа која су одговорила на упитник, а свега 11 предузећа је запослило нова лица. Укупно 30 од 111 предузећа није доставило податке путем анкете.

Из приватизованих предузећа обухваћених анкетом (111) отишло је 9592 запослена, а до трећег квартала 2011. године примљено је укупно 1567 новозапослених.

Када се погледају тенденције приликом отпуштања највише запослених напуштало је приватизована предузећа (111) из следећих разлога:

- одлазак у пензију – 1062 запослена у 68 фирми из узорка од 111 предузећа
- отказ уговора о раду по другом основу – 1283 запослена у 51 фирми из узорка од 111 предузећа
- као технолошки вишак – 1597 запослених у 45 фирми из узорка од 111 предузећа
- кроз социјални програм – 5650 запослених у 27 фирми из узорка од 111 предузећа

Истовремено, значајан број предузећа која су отпуштала примало је и нова, најчешће висококвалификована лица.

- запошљавање на неодређено време – у 59 фирми из узорка од 111 предузећа.

в) Зараде

Зараде су се у односу не период пре приватизације повећале у 48 од 111 анкетираних предузећа (43,24%), остале су на истом нивоу у 39 од 111 анкетираних предузећа (35,14%), а смањиле су се у 24 од 111 анкетираних предузећа (21,62%).

Овде не треба заборавити да је реч о узорку у коме је само 111 од 317 предузећа попунило упитнике. Када се урачунају предузећа брисана из регистра – 104 или 32,81% и предузећа која нису учествовала у анкети – 80 или 25,24%, као и она у стечају или ликвидацији – 22 или 6,94% укупна слика се мења, па су се зараде повећале у само 15,14% предузећа, остале на истом нивоу у 12,3%, а смањиле се или се не исплаћују у 40,38% предузећа (анкетирани код којих су зараде реално мање + брисана предузећа). Код 32,18% предузећа нису добијени подаци о кретању реалних зарада (предузећа која су из разних разлога одбила да учествују у анкети).

Када се код 111 анкетираних фирми погледа редовност у исплати зарада долази се до следећих података:

- зараде редовно исплаћују у 64 предузећа (20,19% укупно приватизованих)
- зараде касне у 27 предузећа (8,52% укупно приватизованих)

Нису одговорила на анкету (предузећа брисана из регистра – 104 или 32,81%, предузећа која нису учествовала у анкети – 80 или 25,24%, предузећа у стечају или ликвидацији – 22 или 6,94%, предузећа која су попунила анкету, али прескочила одговор на питање о кашњењу зарада – 20 или 6,3%).

Просечно кашњење зарада је 52 дана, а разлози кашњења наведени у анкети су **непоштовање рокова плаћања, недостатак посла, несолвентност, немогућност наплате потраживања, слаба продаја, стечај због поверилаца, недостатак инвестиција, наслеђене обавезе из периода пре приватизације, намештање тендера у јавним набавкама, ниска куповна моћ становништва, блокада рачуна због дуговања, непоштовање уговора од стране наручиоца посла, итд.**

г) *Услови рада*

Услови рада код 111 анкетираних предузећа овако су оцењени од стране послодаваца.

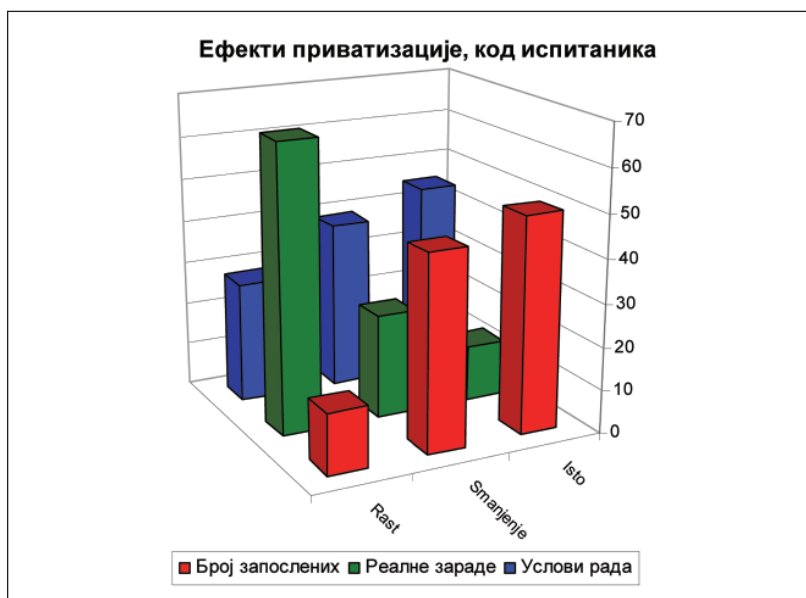
- услови су бољи у 53 фирме
- услови су исти у 45 фирми
- услови су лошији у 13 фирми

Ову процену било је могуће извршити само у предузећима која послују на тржишту и свакодневно обављају делатност.

д) *Ефекти приватизације – генерално*

Када се унакрсно погледају три битна показатеља тренутног стања у приватизованим предузећима на узорку од 111 фирми чије се руководство или власник одазвао и учествовао у анкети, добија се доњи пресек стања. Графикон 48.

Графикон 48

На графикону 48 виде се директни односи ефеката приватизације у Републици Србији:

- у већини предузећа која су бележила раст реалних зарада дошло је до значајног смањења броја запослених,
- предузећа у којима се број запослених смањило, а реалне зараде расле углавном имају и боље услове рада,
- у сваком другом предузећу у коме су се реалне зараде смањиле дошло је и до пада броја запослених, што указује да ова предузећа стагнирају,
- услови рада су претежно лошији у предузећима у којима су зараде после приватизације значајно ниже него пре доласка новог власника.

Успех приватизације:

а) Улагања у купљено предузеће

Када се на основу одговора 111 анкетираних власника или руководства приватизованих предузећа сагледа висина улагања на које су били обавезни закључивањем купопродајног уговора, добијају се следећи подаци. Табела 24.

Табела 24: Обавезна улагања купаца приватизованих предузећа

Износ улагања	Процент (од 111 анкетираних)
Без обавезе улагања	6,58%
До 10.000 евра	17,11%
10.000 до 49.999 евра	35,53%
50.000 до 99.999 евра	6,58%
100.000 до 199.999 евра	11,84%
200.000 до 499.999 евра	7,89%
500.000 до 999.999 евра	1,32%
1.000.000 до 10.000.000 евра	9,21%
Више од 10.000.000 евра	3,95%

Нови власници финансијске обавезе улагања из купопродајног уговора нису испунили у укупно 13 приватизованих предузећа од 111 анкетираних. У преосталих 98 предузећа уложена су уговором предвиђена средства, а у 21. предузећу од укупно 111 купаца је уложио више средстава од обавезног улагања предвиђеног купопродајним уговором.

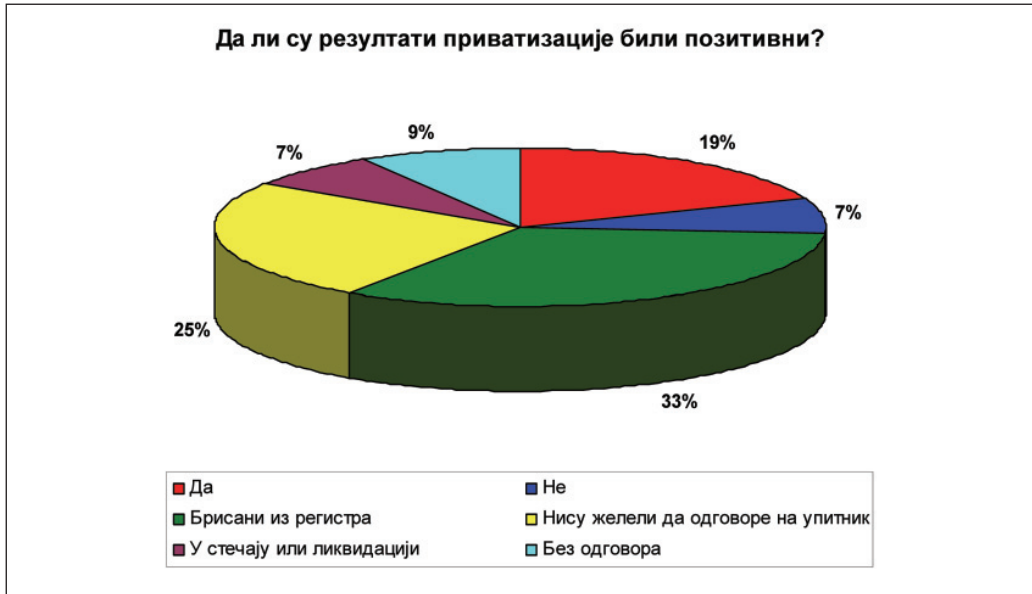
б) Да ли су резултати приватизације били позитивни?

Доњи графикон илуструје мишљења власника приватизованих предузећа о успешности приватизације. Резултати су приказани на укупном узорку од 317 приватизованих предузећа обрађених у оквиру овог истраживања. Графикон 49.

Од укупно 317 предузећа за власнике 61 приватизација је, упркос бројним тешкоћама, завршена успешно и фирме су се стабилизовале у свом пословању. Овај број успешних приватизација свакако је и већи, јер и међу 80 фирми које нису желеле да се одазову и попуне анкету сигурно има оних код којих је приватизација завршена успешно.

С друге стране, када се саберу 104 предузећа брисана из регистра, 22 предузећа у стечају или ликвидацији и 23 предузећа чији су власници приватизацију оценили као неуспешну долази се до податка да је од укупно 317 предузећа обухваћених анкетом у 149 приватизација окончана неуспешно. Такође, и овај број је већи, јер је реална претпоставка да у корпусу од 80 предузећа која нису желела да попуне анкету има још неуспешно приватизованих.

Графикон 49

Ови подаци наводе на директан закључак да је 50%, а можда и више приватизација у Србији било неуспешно.

в) *Период враћања уложеног капитала*

Од 111 фирми чије је пословодство попунило анкете 40 је одговорило и на питање колико је времена било потребно да се њихова инвестиција у купљено предузеће поврати. Графикон 50.

Графикон 50

IV ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

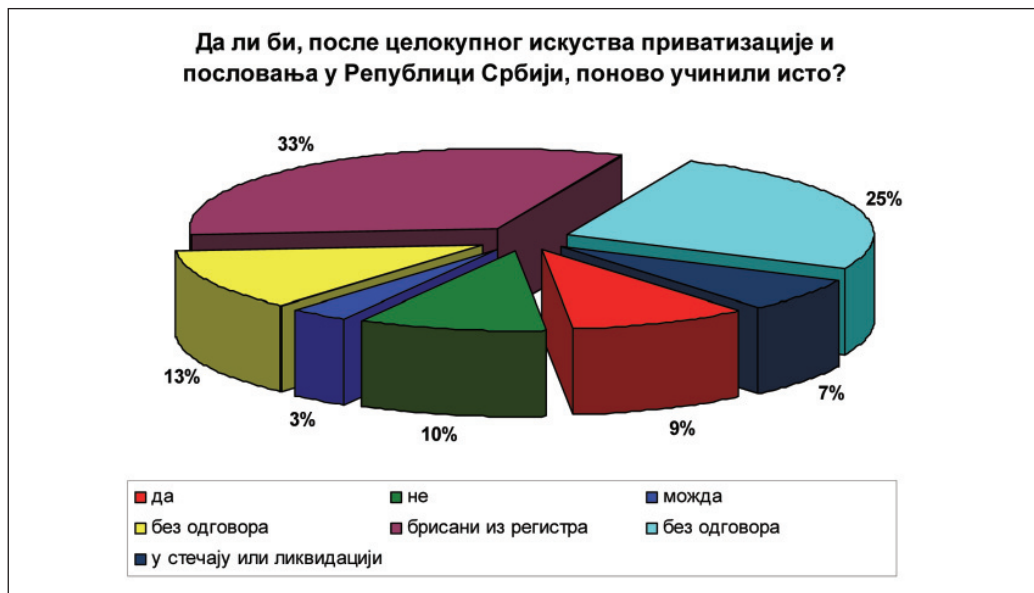
Осам од четрдесет предузећа нису још успела да поврате уложено, а свега је 10 од 40 предузећа успело да у року од 5 година врати уложено. Ови подаци показују да је исплативост улагања у предузећа купљена у процесу приватизације била релативно мала, јер је просек повраћаја инвестиције у купљена предузећа на светском тржишту 5 година.

Овим се показала као оправдана бојазан бројних страних инвеститора који су одустали од куповине предузећа у државном власништву зато што су сматрали да ће се уложена средства тешко повратити или су се одлучили за greenfield инвестицију као исплативији начин уласка на српско тржиште.

г) *Да ли би поново приватизовали неку фирму у Србији?*

Ово питање било је упућено власницима и директорима приватизованих предузећа у циљу сагледавања читавог досадашњег искуства у управљању предузећем које је променило власника, реструктурирало се и покушало да нађе своје место на домаћем и иностраним тржиштима, имајући у виду притом целокупно пословно окружење и услове за привређивање у Републици Србији. Графикон 51.

Графикон 51

Горњи графикон посматра целокупни узорак из истраживања од 317 предузећа. Од 111 оних који су попунили анкету на ово питање није одговорило 40 власника/директора.

Свега је 30 оних који би поново приватизовали неку фирму у Србији, а 32 то не би опет учинило. Деветоро испитаника одговорило је са „можда“.

Ови одговори показују да су газде предузећа исто тако незадовољне приватизацијом као и највећи синдикати у земљи који су се тим поводом често

оглашавали у медијима. Њихове главне притужбе односиле су се на то да су обавезе преузете из прошлости биле велико оптерећење у моменту када је нови власник морао да реструктурира предузеће, уведе нове технологије, подигне ниво знања менаџмента и запослених и усмери предузеће да се избори за своју позицију на домаћем и инотржиштима. Такође, скоро сваки други анкетирани навео је да су услови пословања у Србији, немогућност наплате потраживања и општа клима у којој влада правна несигурност, прекомерена бирократија и корупција умногоме отежали ревитализацију купљених предузећа.

Шта држава може да уради у циљу подршке развоју приватизованих предузећа:

Шездесет седам од укупно 111 власника/директора предузећа који су попунили упитник исказало је интересовање да наведе како би држава могла да помогне опстанак и развој приватизованих предузећа. Они су наводили бројне проблеме које имају и предложили одређена решења која сматрају нужним.

- стварање подстицајнијег привредног амбијента
- развојна банка са нижим каматним стопама за кредите привреди
- смањење пореза и доприноса
- увести олакшице за извозно оријентисана предузећа
- повећати субвенције за произвођаче
- директоре државних и јавних предузећа натерати да исплате дугове привреди
- делимично ослобађање од неких такси и пореза за приватизована предузећа у првих пет година после приватизације као мера подстицаја
- спречити монополистичко понашање државних и јавних предузећа
- транспарентност и смањење корупције у јавним набавкама
- озбиљним купцима спустити цене предузећа, али захтевати озбиљан инвестициони програм који би се строго контролисао у задатим роковима
- смањити продајне цене предузећа у која је потребно много улагати и која имају значајан вишак запослених
- смањити ПДВ, порезе и доприносе на зараде, накнаду за грађ. земљиште, порез на добит и порез на пренос апсолутних права у првих 5 година од приватизације, као и цену комуналних услуга - вода, струја, гас за привредне субјекте
- реформа пореског система и смањење оптерећења пословања
- донети применљиву законску регулативу а не само преписивати из ЕУ прописе који су у Србији неприменљиви и стварају огромне трошкове у пословању
- субвенције и помоћ за обуку кадрова
- обуздати нелојалну конкуренцију
- повећати субвенције за сточарство
- субвенције за пољопривредну производњу које се дају физичким лицима увести и за правна лица као меру стимулације пољопривредне производње
- спустити цену закупа пољопривредног земљишта у државном власништву

- скратити спорове пред Привредним судовима и повећати правну сигурност
- повећати субвенције за запошљавање домаћим инвеститорима
- топли оброк и регрес запосленима ослободити плаћања пореза и доприноса
- помоћ у репрограму дугова према банкама
- отписивање обавезе према државним повериоцима из прошлости за она предузећа која су се због светске економске кризе и пада промета нашла у проблему
- допустити да предузећа којима дугује држава и њена предузећа износе дуговања компензују за износе ПДВ и пореза на зараде са пореским управама.

I РЕЗУЛТАТИ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ

1. Укупан број приватизованих предузећа: 2271
  - закључени уговори методом тендера: 127
  - закључени уговори методом аукције: 2144

Напомена: податак не укључује поновљене продаје после раскида купопродајног уговора

- 1а. Укупан број осталих предузећа у чијој је продаји друштвеног/државног капитала учествовала Агенција за приватизацију:
  - на тржишту капитала: укупно 1788 пакета акција, и то, до почетка рада Акционарског фонда (2. јул 2010. године), Акцијски фонд је продао 1655 пакета акција, а у периоду од 2. јула 2010. године Агенција за приватизацију је реализовала продају 133 пакета акција;
  - продаја из стечаја: 533
    - делова имовине: 211
    - целине предузећа: 322.

- 1б. Укупан број предузећа чији је капитал још једном продат после раскида купопродајног уговора:

Након раскида уговора о продаји, Агенција за приватизацију је поново продала капитал 12 предузећа и то, 1. методом јавног тендера и 11. методом јавне аукције.

Такође, након раскида уговора о продаји продате су акције, односно удела укупно 109 предузећа. Продају акција, односно удела 107 предузећа реализовао је Акцијски фонд, а 2 предузећа Агенција за приватизацију.

2. Укупан број запослених у предузећима за које је закључен купопродајни уговор методом тендера и аукције:
  - пре спроведеног поступка приватизације (у фази израде Проспекта):

Агенција за приватизацију располаже подацима о броју запослених у предузећима чији је капитал продат методом тендера и аукције, пре спроведеног поступка приватизације у фази израде Проспекта за приватизацију, али за свако предузеће појединачно. Међутим, када су у питању збирни подаци, обавештавамо Вас да је, према подацима на дан објављивања јавног позива за продају капитала, у предузећима чији је капитал приватизован методом јавног тендера било запослено 67.627, а у предузећима чији је капитал приватизован методом јавне аукције 129.999 лица.

8 Упитник који су представници Агенције за приватизацију попунили добијен је у званичној форми и презентован је у целини.

- садашње стање:

С обзиром на велики број приватизованих предузећа за које је по протеку рокова у којима је Агенција обављала контролу извршења уговора, престала надлежност Агенције за приватизацију, број раскинутих уговора о продаји, као и чињеницу да је реч о променљивој категорији код субјеката приватизације код којих се спроводи контрола, која би подразумевала дневно ажурирање података, Агенција за приватизацију не води ову врсту евиденције.

- 2а. Укупан број запослених у осталим предузећима у чијој је продаји друштвеног/ државног капитала учествовала Агенција за приватизацију:

- пре спроведеног поступка приватизације (непосредно пре продаје акција на берзи, продаје из стечаја итд.)
- садашње стање

Агенција за приватизацију не води евиденцију о броју запослених у предузећима чије су акције продате на тржишту капитала, нити о броју запослених у предузећима у поступку стечаја.

3. Да ли је било приговора (формалних-писаних) на исправност поступка приватизације:

Да

(ако их је било, наведите број приговора (или процену % од укупног броја приватизованих предузећа), методе где су они били најчешћи и који су то најчешћи приговори били):

У складу са одредбама Уредбе о продаји капитала и имовине јавним тендером, као и одредбама Уредбе о продаји капитала и имовине јавном аукцијом, учесници на тендеру, односно аукцији имају право приговора Министарству економије и регионалног развоја на законитост спровођења поступка тендера, односно аукције у року од 8 дана од дана пријема обавештења о резултатима тендера, односно у року од 8 дана од дана одржавања аукције.

Највећи број приговора поднет је у поступку продаје капитала методом јавне аукције, а наведени приговори су се најчешће односили на услове и ток аукцијске продаје.

4. Уговорене обавезе купаца по основу купопродајних уговора у 000 РСД:

	Укупно	Тендер	Аукција
купопродајна цена:	142.146.122	73.976.154	68.169.968
обавезне инвестиције:	80.125.903	64.706.004	15.419.899
социјални програм:	17.364.190	17.364.190	0

- 4а. Уговорене обавезе купаца по основу осталих продаја друштвеног/државног капитала у чијој је продаји учествовала Агенција за приватизацију:

	Тржиште капитала	Стечај	На неке друге начине
купопродајна цена:	672 мил. евра	55.440.895.553,00 дин.	
обавезне инвестиције:	0	0	_____
социјални програм:	0	0	_____

Напомена: На основу одредби Закона о стечају и националних стандарда за уновчење стечајне масе, у поступку стечаја, купац купује имовину или стечајног дужника као правно лице, и по том основу једнократно уплаћује цену и након уплате стиче власништво над предметом куповине, тако да не преузима било какве друге обавезе које би требало да испуни. Подаци о продајној цени оствареној у поступку стечаја односе се на уновчену имовину. Предметна средства су у целини уплаћена на рачуне стечајних дужника.

Осим обавезе да плати цену, купац не преузима друге обавезе ни у поступку продаје на тржишту капитала.

5. Колико је предузећа, од укупног броја приватизованих, престало са радом за време трајања контроле уговорних обавеза Агенције (брисано из АПР-а):
За време трајања контроле извршења уговорних обавеза није престало да постоји ниједно привредно друштво, с обзиром на то, да уговором о продаји купац преузима обавезу да одржава континуитет производње у субјекту приватизације.
6. Колико је предузећа, од укупног броја приватизованих, престало са радом после истека времена трајања контроле уговорних обавеза Агенције:
Агенција не располаже подацима о броју приватизованих предузећа која су престала да раде после истека времена трајања контроле уговорних обавеза.
 (уколико Агенција не поседује такав податак образложити надлежност Агенције након истека наведеног рока)
Надлежност Агенције за приватизацију у смислу контроле извршења тачно утврђених обавеза је временски ограничена роком одређеним уговором. Након што купац изврши обавезе предвиђене уговором, односно по истеку уговорених рокова, Агенција нема више надлежности, а на пословање ових друштава примењују се други прописи који важе и за све привредне субјекте у Републици Србији. Напомињемо да Агенција за приватизацију није једина институција система која се бави пословањем приватизованих предузећа, већ сви државни органи надлежни за спровођење одређених прописа имају надлежности и за приватизована предузећа.

7. Који су, по Вашем мишљењу, најчешћи разлози за престанак рада приватизованих предузећа:

Сматрамо да не постоје посебни разлози за престанак рада приватизованих предузећа који би се разликовали од разлога за престанак осталих друштава која послују на територији Републике Србије.

8. Укупан број неприватизованих предузећа која су у надлежности Агенције за приватизацију (процес није још увек окончан потписивањем купопродајних уговора/продајом друштвеног/државног капитала):

Наведите статус ових предузећа (колико је њих у реструктурирању, стечају, број оних у којима је друштвени/државни капитал мањински и сл.):

У поступку приватизације налази се укупно 427 предузећа за која је одређен метод продаје и 82 предузећа у поступку припреме за приватизацију.

Од 427 предузећа за која је одређен метод продаје:

- У поступку реструктурирања налази се 156 предузећа (53 са друштвеним и 103 са државним капиталом);
- У поступку приватизације методом јавног тендера налази се 27 предузећа (19 са државним и 8 са друштвеним капиталом);
- У поступку приватизације методом јавне аукције налази се 244 предузећа (90 са државним и 154 са друштвеним капиталом).

У поступку стечаја налази се 535 предузећа, и то:

- стечај се спроводи банкротством: у 526 предузећа;
- стечај се спроводи реорганизацијом: у 9 предузећа.

У поступку принудне ликвидације налази се 94 предузећа.

Наведите разлоге изостанка приватизације/продаје друштвеног/државног капитала ових предузећа:

- висок ниво обавеза предузећа
- нерешени имовинско-правни односи
- не постоји интересовање инвеститора за предузећа и конкретну делатност.

9. Укупан број запослених у неприватизованим предузећима која су у надлежности Агенције за приватизацију (процес није још увек окончан потписивањем купопродајних уговора/продајом друштвеног/државног капитала):

У предузећима чији ће капитал, односно имовина бити продати у складу са одредбама Закона о приватизацији („Службени гласник РС”, бр. 38/01, 18/03, 45/05 и 123/07), на дан попуњавања овог упитника запослено је 90.064 лица.

10. Укупан број предузећа код којих је раскинут Уговор, а налазе се у поступку стечаја или ликвидације, и у надлежности су Агенције за приватизацију као стечајног управника:

У складу са Законом о стечајном поступку („Службени гласник РС”, бр. 84/04 и 85/05) и Законом о стечају („Службени гласник РС”, број 104/09), Агенција за приватизацију је именована за стечајног управника у 220 субјеката приватизације код којих је раскинут уговор о продаји капитала, због неиспуњења уговорних обавеза.

11. Укупан број запослених у предузећима код којих је раскинут Уговор, а налазе се у поступку стечаја или ликвидације, и у надлежности су Агенције за приватизацију као стечајног управника:

Агенција за приватизацију не води евиденцију о броју запослених у предузећима који се налазе у поступку стечаја, односно принудне ликвидације, а код којих је Агенција за приватизацију именована за стечајног, односно ликвидационог управника.

12. Када очекујете завршетак приватизације друштвених предузећа:

Рокови за спровођење приватизације уређени су чланом 14. Закона о приватизацији. Одредбом наведеног члана прописано је да за приватизацију неприватизованог друштвеног капитала јавни позив мора да се објави до 31. децембра 2008. године, у супротном Агенција за приватизацију покреће принудну ликвидацију субјекта приватизације.

Имајући у виду да се наведена одредба односи само на приватизацију друштвеног капитала, а с обзиром да у надлежност Агенције за приватизацију потпадају и субјекти са државним капиталом, истичемо да рокови приватизације предузећа са државним капиталом нису утврђени. Агенција за приватизацију предузима активности, у циљу спровођења поступка приватизације, у складу са законом.

Међутим, код одређеног броја субјеката приватизације, поступак приватизације је у прекиду у складу са чланом 25а став 1. Закона о приватизацији, те код ових субјеката, сагласно наведеној одреби, док траје прекид сви прописани рокови престају да теку. У случају да престану околности које онемогућавају продају капитала, односно имовине субјеката приватизације због којих је одређен прекид, поступак приватизације биће настављен.

Законом о радиодифузији („Службени гласник РС” бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05 - др. закон, 62/06, 85/06, 86/06 - исправка, 41/09), у члану 96. став 10. прописано је да радио и/или телевизијске станице које оснива скупштина општине, две или више скупштина општине, односно скупштина града имају обавезу да се приватизују најкасније до 31. децембра 2007. године, а да ће Републичка радиодифузна агенција одузети дозволу за емитовање програма радио и/или телевизијским станицама које прекораче наведени рок. Овде напомињемо, да Агенција нема сазнања

да ли наведена одредба у пракси има санкцију. Одређени број ових субјеката приватизације је у поступку прекида приватизације, а у складу са Закључком Владе Републике Србије, с обзиром да емитују програм на језику националних мањина.

12а. Образложите законске рокове за спровођење процеса приватизације:

Рокови за спровођење поступка приватизације прописани су Законом о приватизацији који је на предлог Владе донела Народна скупштина Републике Србије. С тим у вези, обавештавамо Вас да послови који се односе на предлагање нацрта закона и других прописа у области приватизације, нису у надлежности Агенције за приватизацију.

Наиме, надлежност Агенције за приватизацију уређена је чланом 5. став 1. Закона о приватизацији. Наведеном одредбом прописано је да је Агенција за приватизацију правно лице које продаје капитал, односно имовину и промовише, иницира, спроводи и контролише поступак приватизације у складу са законом. Сходно наведеном, Агенција није предлагач наведеног закона, те није надлежна за тумачење/образлагање истог.

13. Да ли је Агенција укључена у процес уласка приватног капитала у предузећа тзв. јавног сектора:

Агенција за приватизацију у складу са својим законским овлашћењима спроводи приватизацију друштвеног, односно државног капитала у предузећима и другим правним лицима, па и у предузећима из јавног сектора уколико је за њих покренут поступак приватизације.

14. Да ли је Агенција укључена у процес израде Стратегије приватизације јавног сектора: **Да**

(уколико је одговор »да«, наведите на који начин је укључена и када се очекује њено усвајање)

Агенција за приватизацију је укључена у процес израде Стратегије реструктурирања јавних комуналних предузећа и то кроз учешће у радној групи која је формирана у циљу израде наведене стратегије. У току је јавна расправа у којој учествују сви субјекти заинтересовани за област коју обрађује Стратегија, ради достављања примедби, предлога и сугестија.

II ПОШТОВАЊЕ КУПОПРОДАЈНИХ УГОВОРА

1. Од укупног броја приватизованих предузећа, купопродајни уговор је раскинут у 634 предузећа
- уговор је раскинула Агенција: 634
  - методом тендера: 37
  - методом аукције: 597
  - продајом на тржишту капитала и на друге начине: -----
  - (наведите најчешће разлоге за раскид)

Најчешћи разлози за раскид уговора су неплаћање рата продајне цене, неодржавање континуитета пословања и непоштовање Социјалног програма, али у већем броју случајева има више основа за раскид уговора.

- уговор је раскинуо Купац: _____
- методом тендера: _____
- методом аукције: _____
- продајом на тржишту капитала и на друге начине: _____

(наведите најчешће разлоге за раскид)

У складу са чланом 41а Закона о приватизацији, Агенција за приватизацију доноси одлуку о раскиду уговора када наступе разлози предвиђени овим чланом Закона.

Од дана престанка са радом Акцијског фонда,

- привремени заступник капитала је именован у 188 предузећа;
- привремени заступник капитала није именован у 7 предузећа.

(наведите најчешће разлоге за неименовање заступника).

Не постоје разлози за неименовање привремених заступника капитала, у питању је само временска компонента условљена налажењем заступника који се налази на листи кандидата који су испунили услове за обављање те дужности и који је спреман да исту прихвати.

2. Од укупног броја приватизованих предузећа, где купопродајни уговор није раскинут, Агенција је констатовала кршење уговорних обавеза Купца и дала накнадни рок за извршење Уговора у _____ предузећа.
(наведите најчешће облике кршења уговорних обавеза Купца)

С обзиром на велики број приватизованих предузећа, Агенција не води евиденцију о броју предузећа у којима је констатовано кршење уговорних обавеза купца, а најчешћи облик кршења уговорних обавеза, углавном се односи на неплаћање рата купопродајне цене, неодржавање континуитета пословања и непоштовање Социјалног програма.

3. Када је Агенција раскидала купопродајне уговоре, захтев за раскид најчешће су подносили:

А) удружења акционара _____
 Б) синдикати _____
 В) локална самоуправа _____
 Г) неко други _____ (неведите ко) _____

Д) нико није подносио захтев

(молимо да процените колико је уговора раскинуто на чији захтев)
 (наведите коментар)

Уговоре о продаји раскида Агенција за приватизацију када се стекну услови предвиђени чланом 41а Закона о приватизацији.

4. Да ли је Агенција, након раскида купопродајног уговора, захтевала накнаду штете коју је Купац учинио према предузећу:

Не

(наведите разлоге због којих то није чинила)

Агенција за приватизацију нема законска овлашћења нити је активно легитимисана да у име и за рачун субјекта приватизације од купца захтева накнаду штете коју је купац евентуално причинио субјекту приватизације.

Захтев за накнаду штете у складу са Законом о облигационим односима подноси привредно друштво које је штету претрпело.

5. Да ли је Купац, након раскида купопродајног уговора, захтевао накнаду штете:

Да

(наведите на који начин је то чинио, у колико случајева је Купац штету наплатио и њен износ)

(наведите начине на које је Агенција реаговала на такве захтеве Купца)

Купци су пред надлежним судом или арбитражом покретали судске и арбитражне поступке против Агенције за приватизацију, у којима су, између осталог, потраживали накнаду штете у висини плаћене продајне цене која им је од стране Агенције за приватизацију, односно Републике Србије, задржана након раскида уговора, а сагласно одредбама Уговора о продаји и Закона о приватизацији.

Агенција за приватизацију је у наведеним поступцима, у циљу заштите својих правних интереса, оспоравала тужбене захтеве купаца подношењем одговора на тужбу и употребом других правних средстава прописаних процесним законима Републике Србије и Законом о арбитражи, као што су: противтужба, жалба, ревизија, тужба за поништај арбитражне одлуке.

До сада је у осам случајева пресуђено у корист бившег купца и по том основу је од Агенције за приватизацију принудно наплаћен износ од 483.615.146,61 динара и износ од 155.315 евра (у недоспелим обвезницама).

Не

(образложите свој одговор)

У највећој мери разлози за непоштовање уговора су неповољни економски услови, а у појединим случајевима и несавесност купаца.

9. Да ли синдикати учествују, као представници и заступници интереса запослених, у изради купопродајних уговора:

Да

(уколико је одговор »да«, наведите од када и на који начин)

Синдикати као представници и заступници интереса запослених, учествују у изради Социјалног програма из Уговора о продаји капитала методом јавног тендера. Наиме, у току спровођења Јавног тендера, након отварања и прихватања поднетих понуда, синдикати учествују у преговорима о побољшању минималног социјалног програма, који је Понуђач подношењем понуде морао безусловно да прихвати, а на основу социјалног програма који је предложен од стране синдиката предузећа.

Поред тога, један члан тендерске комисије је увек представник синдиката, а уколико постоје мањински синдикати, њихови представници имају статус посматрача.

10. Да ли су сви закључени купопродајни уговори доступни синдикатима, удружењима акционара и јавности:

Да

(наведите од када и на који начин)

У складу са одредбама члана 41. став 8. Закона о приватизацији, уговор о продаји капитала, односно имовине Агенција доставља се запосленима и мањинским акционарима у субјекту приватизације, на њихов захтев.

Такође, приватизациони уговори доступни су и на интернет презентацији Агенције за приватизацију: www.priv.rs.

11. Објасните Ваше искуство у раду са синдикатима (да ли су успоравали процес, убрзавали га, какви су им били захтеви и сл.):

Захтеви синдиката у поступку приватизације утицали су на ток процеса приватизације у смислу да су били усмерени на побољшање статуса запослених, продужење периода немогућности отпуштања запослених, побољшања Социјалног програма.

12. Наведите Ваше предлоге, сугестије или замерке овом упитнику: _____

_____

Напомена: Информације се дају закључно са 22. августом 2011. године.

У Београду, 22.08. 2011. год

Агенција за приватизацију Р. Србије

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА VI ЕФЕКТА ПРОЦЕСА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Чини се да оно у шта данас нико не би требало да сумња, то је да процес транзиције и приватизације има своју економску и социјалну цену. Ова друга која је до сада плаћена изгледа да је много већа од оне која је била нужна да је социјални дијалог прихваћен не као демократско-политички украс или социо-популистички детаљ већ као економска чињеница и уобичајени начин решавања транзиционих проблема. Скоро у четвртини анкетираних предузећа синдикати нису били укључени у процес приватизације, а разлоге томе свакако треба тражити не само у понашању пословодства које је често избегавало или опструирало учешће синдиката у приватизационом процесу, него и у понашању самих синдикалних руководства, која нису испољавала велику агилност и нису успевала да наметну своје захтеве.

Просечан број радника у предузећима обухваћеним истраживањем, а која су наставила да послују (нису брисана из регистра, или се налазе у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених) готово је преполовљен (са 497 на 260) а укупан број радника у њима смањен за 45,10%. Пројекцијом добијених резултата на целокупну националну економију и узимањем у обзир предузећа која више не запошљавају ни једног радника (брисана из регистра, или се налазе у поступку стечаја/ликвидације и у којима нема запослених) потврђују се процене да је у процесу приватизације посао изгубило готово 3/4 (74,41%) људи запослених у друштвеном сектору, а да при том није реч о порасту продуктивности већ о гашењу многих производних погона.

Осим негативних ефеката приватизације на повећање броја незапослених, велики проблем који је она донела за раднике јесте смањење њихових радних права и социјална несигурност. Број предузећа који раднике ангажују на одређено време је у порасту, а удео синдикално организованих радника у њиховом укупном броју стално се смањује, упркос збивањима која све више захтевају солидарност. Све ово ствара код радника осећај несигурности који се све више шири. Када се све ово има у виду, резултати овог истраживања не изгледају сувише изненађујући.

Ако се има у виду укупан број запослених у предузећима обухваћених истраживањем која су попунила упитник (30.702), долази се до податка да у њима данас има синдикално организованих радника у оквиру СССС 48,70%, у УГС „Независност“ 17,20%, а 1,40% у другим синдикатима. Непосредно пре приватизације у овим предузећима укупан број запослених је био 55.905, а запослени су били чланови у СССС 49,60%, у УГС „Независност“ 14,30%, и 2,10% у другим синдикатима.

Број приватизованих предузећа у којима данас постоји колективни уговор, као општи акт на основу кога се уређују права, обавезе и одговорности из радног односа, а који потписује послодавац и репрезентативни синдикат је смањен, у

односу на период непосредно пред приватизацију, за више од 20 процентних поена. Тамо где такав уговор и постоји он је мање повољан за раднике у сваком четвртом предузећу, а повољнији тек у сваком осмом.

Доношење општих закључака о утицају приватизације на ниво зарада је још ризикантније, него када је у питању ниво запослености. У многим случајевима значајна укидања радних места су искоришћена да се новац прелије у плате оних који су задржали посао. У другим случајевима растућа општа незапосленост је била одлучујући фактор за смањивање зарада. Међутим, поређењем времена када је извршена приватизација лако је уочљиво да се у појединим предузећима оне не исплаћују практично од тренутка приватизације. Такође, лако је уочљиво да је висина зараде највећа у оним предузећима која је редовно исплаћују.

Да приватизација није довела ни до очекиваних економских ефеката потврђују подаци о обиму искоришћених капацитета и пласману производа на инострана тржишта. Обим искоришћених капацитета је у предузећима у којима су синдикални предстваници/запослени попунила упитнике чак мањи него што је то био случај непосредно пре приватизације, а извоз тек незнатно већи. Да намере купаца нису биле усмерене ка оживљавању производње потврђује и податак да је тек у сваком четвртом предузећу које данас послује (попунило је упитник) купац инвестирао нешто више од износа који је био обавезан, а да у сваком петом није инвестирао ништа или је чак отуђио имовину предузећа. Приватизација домаће привреде није довела до значајнијих промена у њеној структури, а анализом приватизације у Србији може се закључити да она није донела очекивани економски раст на бази унапређења ефикасности пословања, већ својеврсну прераспodelу имовине и економске моћи.

Чињеница да је са списка приватизованих предузећа по градовима/ регионима око 15% предузећа само формално и даље регистровано у АПР-у, те да је дупло већи проценат оних који више не постоје (31,41%), указује на то да су се неки закључци о ефектима приватизације оријентисали само на она предузећа која још увек нешто раде и у којима је постојала спремност да се дају одговори на постављена питања. Провером званично доступних података у Агенцији за привредне регистре, Народној банци Србије и Агенцији за лиценцирање стечајних управника утврђено је и да међу предузећима која се налазе на списку оних која су попунила упитник (половином октобра) има још 3 предузећа у којима је покренута процедура стечајног поступка. Због тога може да збуни мали проценат раскинутих приватизационих уговора на који указују ови резултати (међу оним предузећима која више не постоје највећи је број оних чији су уговори раскинути или су истекли рокови у којима Агенција за приватизацију врши контролу) у односу на званичне показатеље који указују да је око 30% приватизационих уговора раскинуто.

Из свега наведеног можемо извући закључак да су досадашњи позитивни приватизациони ефекти крајње скромни, а да су они негативни у својој пуној мери дошли до изражаја.

Имамо ли у виду оно што је обећано и до сада урађено, резултати овог истраживања упућују на закључак да је процес приватизације још увек далеко од свог савршеног краја!

Још једном је и ово истраживање потврдило да приватизација у Србији није дала очекиване резултате. Данас је сигурно свима јасно да приватизација није «магична машина за стварање профита» и да неће довести до раста ефикасности свих постојећих предузећа - многа од њих «спасиоци» нису успели, или неће успети, да оздраве. Перцепција запослених укупног стања у предузећима после приватизације прилично је црна. Све видљивији је раскорак (јаз) између очекиваних циљева, односно прокламованих принципа социјално прихватљивих транзиционих потеза и стварно постигнутих резултата, изузимајући неколико ретких примера где су остварени позитивни ефекти. Искуство других земаља за нас очигледно није била довољна опомена. Стање је готово трагично, јер се у великом проценту показало да су предузећа економски веома ослабљена, положај запослених веома тежак, а број запослених осетно смањен. Они који то никако нису смели, ипак су заборавили да приватизација није искључиво економска ствар, већ је увек и социо-политичка ствар, а да прича да негативних последица у том процесу нема једноставно није тачна. Временска диспропорција између потребе брзих промена и стварања ефикасне привредне структуре и затченог стања са вишком запослених, код запослених ствара несигурност и страх од губитка посла. Потпуно је извесно да ће у дужем временском периоду постојати већа понуда од тражње за радном снагом. Ово поред материјално-социјалне димензије има и своју специфичну психолошку димензију. Дубља истраживања би вероватно указала на директну корелацију између овакве ситуације и погоршања демографске ситуације (пада просечне стопе склопљених бракова, смањења стопе рађања уз истовремено повећање стопе смртности...).

Дакле, да закључимо, у досадашњем току транзиционих процеса у Србији било је позитивних помака, пре свега у постизању макроекономске стабилности, али и грешака, што се испољавало у успореном расту, високој стопи незапослености, ниској стопи инвестиција, ниској конкурентности, високом спољнотрговинском дефициту, спором расту приватног сектора, ниском нивоу страних инвестиција, још увек јако распрострањеној неформалној економији, задржавању високих субвенција за непродуктивна предузећа, недовољно развијеном финансијском тржишту, нереструктурираном јавном сектору... Упркос свему томе, као и замеркама да је до сада приватизација служила искључиво пуњењу буџета за потрошњу, да је било нерегуларности у спровођењу тог процеса и да не

постоје адекватни механизми њене контроле, било би погрешно «рушити урађено и почињати из почетка», већ се посветити исправљању грешака и даљој афирмацији елемената неопходних за ефикасну тржишну привреду.

Презентованим резултатима истраживања, указујемо на неопходност да се схвати важност квалитетног спровођења процеса контроле закључених приватизационих уговора и неопходност правовременог и активног укључивања свих социјалних партнера у процес реорганизације, реструктурирања јавног сектора, како би ефекти спроведених реформи у овом сектору били бољи него што је то био случај са друштвеним.

Прилог 1. Списак предузећа обухваћених истраживањем која су попунила упитнике

Р. бр.	Назив предузећа	Седиште предузећа	Упитник за запослене/ синдикате	Упитник за послодавце
1.	"АУТОВЕНТИЛ" а.д.	Ужице	да	
2.	"ЧИСТОЋА"	Ужице	да	
3.	"КАДИЊАЧА" а.д.	Бајина Башта	да	
4.	"РАДНИК"	Пожега	да	
5.	"ТАРАТРАНС" а.д.	Бајина Башта	да	
6.	"ВОЈВОДИНА РЕКЛАМ" д.о.о.	Нови Сад	да	
7.	"ЗВЕЗДА ФИЛМ" а.д.	Нови Сад	да	
8.	А. Д. за угоститељство, трговину и туризам - Бор	Бор	да	
9.	А.Д. "НИНС"	Нови Сад	да	
10.	А.Д. "НОВИТЕТ"	Нови Сад	да	
11.	А.Д. "ПЕТАР ДРАПШИН"	Нови Сад	да	
12.	А.Д. "ПЛАСТИКА"	Нова Варош	да	
13.	АД "АГРОВОЈВОДИНА ЕХПОРТ ИМПОРТ"	Нови Сад	да	
14.	АД "БУДУЋНОСТ"	Нови Сад	да	
15.	АД "ЕЛЕКТРОПОРЦЕЛАН"	Нови Сад	да	
16.	АД "ЈЕЛОВА ГОРА"	Ужице	да	
17.	АД "ЈУГОАЛАТ"	Нови Сад	да	
18.	АД "ЛОКОМОТИВА"	Бајина Башта	да	
19.	АД "МЕТАЛУМ"	Нови Сад	да	
20.	АД "МОТИНС"	Нови Сад	да	
21.	АД "НЕИМАР"	Нови Сад	да	
22.	АД "НЕОБУС"	Нови Сад	да	
23.	АД "НЕОСТАР"	Нови Сад	да	
24.	АД "САНИТАРИЈА"	Нови Сад	да	
25.	АД "Житопромет"	Ниш	да	
26.	АД "ЗЛАТИБОРКА"	Ужице	да	
27.	АД ЕЛЕКТРОИЗГРАДЊА	Бајина Башта	да	

VIII ПРИЛОЗИ

28.	Алмаг а.д.	Кладово	да			
29.	АРТ д.о.о.	Ужице	да			
30.	БГД УМКА	Пожега	да			
31.	Биопротеин а.д.	Обреновац	да			
32.	БИП - Београд а.д.	Београд	да		да	
33.	Црвени сигнал а.д.	Лесковац	да		да	
34.	Делта - семе Сомбор	Сомбор - Београд	да			
35.	Ђердап Услуге а.д.	Кладово	да			
36.	ДП "ИНЕКС ТАРА"	Бајина Башта	да			
37.	ДП "СЛОБОДА-ТАРА"	Бајина Башта	да			
38.	ДП ТРИКОТАЖА "КАДИЊАЧА"	Бајина Башта	да			
39.	ДП за пр. и обраду дувана и лековитог биља "Бајиновац"	Бајина Башта	да			
40.	ДП ЗА ПУТЕВЕ И УЛИЦЕ "БАЈИНА БАШТА"	Бајина Башта	да			
41.	Дрвокоп а.д.	Рашка	да			
42.	ДТП "ЗВЕЗДА"	Бајина Башта	да			
43.	Дуга а.д.	Београд	да			
44.	ДУВАНСКА ИНДУСТРИЈА	Ниш	да			
45.	ЕИ ПЦБ ФАКТОР	Ниш	да			
46.	ЕИ "ОПЕК"	Ниш	да			
47.	ЕИ "ТЕСТ" д.о.о.	Ниш	да			
48.	ЕИ "УСЛУГА"	Ниш	да		да	
49.	Елкон АД	Косјерић	да			
50.	Еурофоил фабрика полиестер фолија	Бор	да			
51.	Фабрика бакарних цеви а.д.	Мајданпек	да			
52.	Фампхарм А.д.	Крушевац	да		да	
53.	ФХИ "Здравље" а.д.	Лесковац	да			
54.	Галперс а.д.	Лесковац	да		да	
55.	ГИП Црвенка	Црвенка	да			
56.	ГП Дом	Београд	да		да	
57.	ГП Напред а.д.	Београд	да		да	
58.	ГРАЂЕВИНАР д.о.о.	Ниш	да			
59.	Грађевинар а.д.	Панчево	да		да	
60.	Грађевинска књига	Београд	да			

61.	Градина	Ужице	да			
62.	Графика Кладово	Кладово	да			
63.	Х.У.П. "НОВИ САД"	Нови Сад	да			
64.	ХИ Невена а.д. У реструктурирању	Лесковац	да		да	
65.	ХК Комграп	Београд	да		да	
66.	ХТУП "ПАРК" а.д.	Нови Сад	да			
67.	ИГМ и Путеви "Мегалит- Шумник" а.д.	Рашка	да		да	
68.	ИГМ Младост Рад а.д.	Власотинце	да		да	
69.	ИГМ Трудбеник а.д.	Београд	да		да	
70.	ИГМ Трудбеник а.д. ЗП	Београд	да			
71.	ИМПОЛ СЕВАЛ АД	Севојно	да			
72.	ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ НА РАДУ а.д.	Нови Сад	да			
73.	Јафа - Црвенка	Црвенка	да			
74.	Јединство	Апатин	да			
75.	ЈП "КУЛТУРНО-ИНФОРМАТИВНИ ЦЕНТАР"	Бајина Башта	да			
76.	Керамика а.д.	Младеновац	да		да	
77.	Керамика а.д. ЗП	Младеновац	да			
78.	КОПЕХ МИН МОНТ а.д.	Ниш	да		да	
79.	КОРЕХ МИН-ЛИВ а.д.	Ниш	да		да	
80.	КОРЕХ МИН А.Д. Опрема	Ниш	да			
81.	Кристал а.д.	Крушевац	да			
82.	Лесковачки сајам а.д.	Лесковац	да		да	
83.	Липа а.д.	Пазар	да		да	
84.	Ливница а.д.	Лесковац	да			
85.	Мега Пројект а.д.	Панчево	да			
86.	Металопрерада Ад	Ужице	да			
87.	МИН "ЛОКОМОТИВА" а.д.	Ниш	да		да	
88.	Мироч а.д.	Кладово	да			
89.	Млин	Сомбор	да			
90.	Нафтагас	Сомбор	да			
91.	Напред а.д.	Београд	да			
92.	Неимар д.о.о.	Зрењанин	да		да	
93.	НИСАЛ а.д.	Ниш	да		да	

VIII ПРИЛОЗИ

94.	Нитекс	Ниш	да			
95.	НИВА а.д.	Нови Сад	да			
96.	Нови Пазар Пут а.д.	Н. Пазар	да			
97.	Огрев а.д.	Зрењанин	да			
98.	Оптика а.д.	Београд	да			
99.	ПД Рудник "Корлађе" а.д.	Брвеник Рашка	да			
100.	ПИК Бездан - Матијевић	Бездан	да			
101.	Пивара	Апатин	да			
102.	Победа д.о.о.	Крушевац	да			
103.	Поречје д.о.о.	Вучје	да		да	
104.	Предузеће за путеве НИШ а.д.	Ниш	да			
105.	Привр.др. за грађење,ремонт.и одржавање пруга "ЗГОП"	Нови Сад	да			
106.	Први мај а.д.	Рашка	да			
107.	ПТДП "ДРИНА"	Бајина Башта	да			
108.	ПТК Кључ а.д.	Кладово	да			
109.	ПТП "Про-Галан" а.д.	Рашка	да			
110.	ПУТНИК а.д.	Нови Сад	да			
111.	Радијатор а.д.	Зрењанин	да			
112.	Радио Ђердап	Кладово	да			
113.	Рујно	Београд	да			
114.	Санџактранс ХК	Н. Пазар	да		да	
115.	Савремена конфекција Рашка	Н. Пазар	да			
116.	Силомонт д.о.о.	Панчево	да		да	
117.	Слобода а.д.	Зрењанин	да			
118.	Слога	Сомбор	да			
119.	Соко Штарк а.д.	Београд	да		да	
120.	СРБИЈА-ТУРИСТ а.д.	Ниш	да		да	
121.	Срболек а.д.	Београд	да		да	
122.	Термика АД	Зрењанин	да		да	
123.	Титан Цементара д.о.о	Косијерић	да			
124.	ТОПЛАНА АД	Крушевац	да		да	
125.	ТП "ПАЛИСАД" д.о.о.	Чајетина	да			
126.	ТРАУАЛ КОРПОРАЦИЈА а.д.	Крушевац	да		да	
127.	Трепча	Сомбор - Шабач	да			
128.	Трикотажа "Рашка" а.д.	Н. Пазар	да			

129.	Украс а.д.	Н. Пазар	да		да	
130.	Уљара СУНЦЕ	Сомбор	да			
131.	УТАД Слога	Ужице	да			
132.	УЖИЦЕ ПРОЈЕКТ	Ужице	да			
133.	ВАЉАОНИЦА БАКРА	Севојно	да			
134.	Ветеринарска станица	Кладово	да			
135.	ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА а.д.	Нови Сад	да			
136.	Војвода Пријезда д.о.о.	Сталаћ	да			
137.	Војводинапут Зрењанин а.д.	Зрењанин	да			
138.	Вунил а.д.	Лесковац	да		да	
139.	ЖИТОПЕК а.д.	Ниш	да			
140.	Жупљанка а.д.	Александровац	да		да	
141.	ИП Просвета а.д.	Београд	да			
142.	Семенарство д.о.о.	Шабац	да		да	
143.	ПД Думача д.о.о.	Шабац	да		да	
144.	ИХП Прахово холдинг	Прахово			да	
145.	"Искра-Метал"	Нови пазар			да	
146.	Ветеринарска станица, Лаки Слободан, доо	Неготин			да	
147.	Технопромет	Бор			да	
148.	АД БОР	Бор			да	
149.	АД Нови Пазар - Пут	Нови Пазар	да		да	
150.	Еурофил - фабрика полиестер фолија	Бор			да	
151.	АД Унипром	Нови Пазар	да		да	
152.	Кланица "Полет" доо	Бор			да	
153.	Санџактранс ауторемонт сервис доо	Нови Пазар			да	
154.	Ветеринарска станица, доо	Бор			да	
155.	Ветеринарска станица, доо	Нови Пазар			да	
156.	Боринжењеринг	Бор			да	
157.	Х.К. Санџактранс - Путнички саобраћај	Нови Пазар	да		да	
158.	Шип "Бакар" АД	Бор			да	
159.	Борпромет	Бор			да	
160.	MINEL - Rastavljači AD	Нови Пазар			да	
161.	"Prvi partizan - Gama" AD	Ужице			да	

VIII ПРИЛОЗИ

162.	“Јошаница” АД	Нови Пазар			да	
163.	Фабрика коже Ужице АД	Ужице			да	
164.	Савремена конфекција Рашка АД	Рашка			да	
165.	Златибор-мермер АД	Ужице			да	
166.	ДП Санџакпројект	Нови Пазар			да	
167.	ТП “Палисад” доо	Чајетина			да	
168.	ЕИ “ТЕСТ” ДОО	Ниш			да	
169.	Златибор-градња АД	Ужице			да	
170.	УТ “Слога” АД	Ужице			да	
171.	Пластика АД	Кладово			да	
172.	Златибор-стандард АД	Ужице			да	
173.	“Тимок” АД	Неготин			да	
174.	ИНЕХ-УЗОР АД	Неготин			да	
175.	Ватросервис АД	Нови сад			да	
176.	ГП Крајина	Неготин			да	
177.	Слога-конфекција АД	Зрењанин			да	
178.	Инех Крајина АД	Неготин			да	
179.	Саобраћај и транспорт	Зрењанин			да	
180.	Слободна зона АД	Прахово			да	
181.	Ревност АД	Нови сад			да	
182.	“Агровет” АД	Меленци			да	
183.	ПД “Маглић” АД	Бачки маглић			да	
184.	Банат-Филм	Зрењанин			да	
185.	Термомонт АД	Нови сад			да	
186.	“Јединство” АД	Кикинда			да	
187.	ГП “Петроварадин” АД	Петроварадин			да	
188.	НИП “Зрењанин” АД	Зрењанин			да	
189.	Завод за судска вештачења	Нови сад			да	
190.	Наш стан АД	Кикинда			да	
191.	Новкабел АД	Нови сад			да	
192.	“Огрев” АД	Зрењанин			да	
193.	Горење НС Сервис	Нови сад			да	
194.	Ветеринарска станица “Зрењанин” АД	Зрењанин			да	
195.	Војводинаинвест	Нови сад			да	

196.	Moore Stephens Ревизија и Рачуноводство (раније МГИ - Ревизија и рачуноводство)	Београд			да	
197.	Здравље АД	Лесковац			да	
198.	НИП Победа доо	Крушевац			да	
199.	Ракета путнички	Ужице			да	
200.	Кристал АД	Крушевац			да	
201.	АК Кожа	Ужице			да	
202.	Ракета теретни	Ужице			да	
203.	Прогрес доо	Крушевац			да	
204.	Ракета промет	Ужице			да	
205.	Градац-Фавро	Кладово			да	
206.	Војвода пријезда доо	Сталаћ			да	
207.	Бродоградилште	Кладово			да	
208.	Хемијска индустрија "Жупа" А.Д.	Крушевац			да	
209.	ЕИ Опек	Ниш			да	
210.	Медиа Принт	Крушевац			да	
211.	Дуропацк АД	Крушевац			да	
212.	ЕИ Сова	Ниш			да	
213.	Циглана АД	Крушевац			да	
214.	ПЦБ Фацтору	Ниш			да	
215.	Ниш-експрес АД	Ниш			да	
216.	Пластика АД	Нова варош			да	
217.	Ваљаоница бакра АД	Севојно			да	
218.	Рудник олова и цинка "Велики мајдан" доо	Љубовија			да	

Прилог 2. Образци упитника за запослене/синдикате и послодавце коришћени у истраживању

Пројекат: „Ефекти приватизације у Републици Србији“ У П И Т Н И К за запослене/синдикате

У намери да истражи ефекте приватизације у Републици Србији, Стално радно тело Социјално-економског савета Републике Србије покренуло је пројекат који у првој фази подразумева спровођење анкете и прикупљање квантитативних података неопходних за анализу социјално-економских последица приватизације.

Молимо Вас да на постављена питања одговорите што прецизније, како бисмо прикупљене одговоре на најбољи начин искористили у фази анализе и дефинисања препорука.

Реализацију пројекта финансијски је подржала организација SOLIDAR Suisse/Swiss Labour Assistance SLA/-Kancelarija у Beogradu.

1. Назив предузећа:
2. Седиште – место предузећа:
3. Претежна делатност предузећа:
4. Величина предузећа:
  - Мало (до 50 запослених)
  - Средње (50 до 250 запослених)
  - Велико (преко 250 запослених)
5. Предузеће је приватизовано _____ године
6. Купопродајна цена је:
  - исплаћена одједном приликом потписивања купопродајног уговора
  - исплаћена у ратама (6 годишњих рата)
  - исплаћује се у ратама (још увек није исплаћена у целини)
7. Предузеће је приватизовано методом:
  - методом тендера
  - методом аукције
  - на тржишту капитала
  - продајом из стечаја
    - делова имовине
    - целине предузећа
  - Продаја на неки други начин: _____
(наведите начин)
8. Да ли је у предузећу пре приватизације постојао Колективни уговор:
Да Не

9. У предузећу данас постоји:
  - Колективни уговор
  - Правилник о раду
  - Не постоји ни Колективни уговор ни Правилник о раду
10. Уколико постоји важећи Колективни уговор / Правилник о раду, исти је:
  - повољнији за запослене од старог Колективног уговора
  - исти као стари Колективни уговор
  - мање повољан од старог Колективног уговора
11. Важећи Колективни уговор / Правилник о раду предвиђа:
  - а) Накнаду за исхрану
    - мању од 100 динара по радном дану
    - у висини од 100 динара до 200 динара по радном дану
    - већу од 200 динара по радном дану
    - предузеће организује припремање оброка за запослене
    - накнада за исхрану не постоји
  - б) Исплату регреса за годишњи одмор
    - мању од 16.000 динара
    - у висини од 16.000 динара до 25.000 динара
    - у висини од 25.000 динара до 34.000 динара
    - већу од 34.000 динара
    - предузеће организује одмор за своје запослене
    - накнада регреса за годишњи одмор не постоји
12. Последња просечна зарада по запосленом у предузећу исплаћена је за месец _____ 20__ године и износи:
  - мање од 16.000 динара
  - између 16.000 динара и 25.000 динара
  - између 25.000 динара и 34.000 динара
  - више од 34.000 динара
13. Просечна зарада по запосленом у предузећу исплаћена непосредно пре приватизације за месец _____ 20__ године је износила:
  - мање од 16.000 динара
  - између 16.000 динара и 25.000 динара
  - између 25.000 динара и 34.000 динара
  - више од 34.000 динара
14. Оцените тренутни (садашњи) степен коришћења производних капацитета предузећа:
  - мање од 40%
  - између 40% и 60%
  - између 60% и 80%
  - више од 80%
15. Оцените степен коришћења производних капацитета предузећа непосредно пре приватизације:
  - мање од 40%
  - између 40% и 60%

- приватизација је поништена од стране Агенције за приватизацију
  - предузеће је у реструктурирању
  - предузеће је у стечају
  - _____
28. Купац капитала/имовине предузећа:
- је инвестирао у побољшање техничко-технолошке основе предузећа и повећање имовине
- а) само до висине обавезних инвестиција из купопродајног уговора
 б) више у односу на обавезне инвестиције из купопродајног уговора
- није инвестирао у техничко-технолошку основу предузећа и повећање имовине
  - је отуђио имовину и техничко-технолошку основу предузећа
29. Агенција за приватизацију:
- редовно контролише/контролисала је рад предузећа и испуњавање уговорних обавеза
  - повремено контролише/контролисала је
  - није вршила контролу
30. Ако су запослени имали неисплаћене зараде пре процеса приватизације, исте су од стране новог власника:
- исплаћене у целости (за колико месеци: _____)
  - исплаћене делимично (за колико месеци: _____)
  - нису исплаћене (за колико месеци: _____)
  - запослени нису имали неисплаћене зараде
31. Запослени у 2011. години:
- уредно примају зараде и редовно се уплаћују порези и доприноси на зараду
  - примају зараду и уплаћују се порези и доприноси, али исплата зарада касни _____ месеци
  - примају зараду али се порези и доприноси не уплаћују у целости
  - запослени не примају зараду
32. У предузећу је безбедност здравља и заштита на раду запослених у 2011. години:
- боља него пре приватизације
  - иста као и пре приватизације
  - лошија него пре приватизације

33. Послодавац поштује права запослених на:

	Пре приватизације		Тренутно/ данас	
	да	не	да	не
радно време у складу са законом				
одмор у току дневног рада од 30 минута				
недељни одмор				
годишњи одмор				
топли оброк и регрес				

34. Да ли сматрате да је из средстава добијених приватизацијом требало формирати Фонд из кога би се финансирале штете које су купци наносили запосленима (пре свега неисплаћене зараде)

Да

Не

35. Да ли сматрате да је сада могуће и сврсисходно формирати овакав Фонд:

Да

Не

(образложите свој одговор) _____

36. Да ли је, по Вашем мишљењу, процес приватизације у Вашем предузећу законито спроведен:

Да

Не

(образложите свој одговор) _____

37. Да ли сматрате да су непотпуни или непрецизни закони и купопродајни уговори један од најважнијих узрока због којих се купци опредељују за кршење уговора:

Да

Не

(образложите свој одговор) _____

38. Да ли сте у вашем предузећу стекли право на бесплатне акције или удео у власништву:

Да

Не

39. Уколико сте стекли бесплатне акције, да ли сте формирали Удружење малих акционара:

Да

Не

40. Уколико сте стекли бесплатне акције, да ли се у предузећу поштују права малих акционара (учешће у раду Скупштине акционара и сл.):

Да

Не

41. Објасните Ваше искуство у односу са Агенцијом за приватизацију (да ли су успоравали или убрзавали процес, какви су јој захтеви били и сл.):

_____

42. Да ли је, по Вашем мишљењу, процес приватизације могао бити другачији и бољи за запослене:

Да

Не

(образложите свој одговор) _____

43. Наведите Ваше предлоге, сугестије или замерке овом упитнику: _____

_____

Хвала

**Пројекат: „Ефекти приватизације у Републици Србији“
У П И Т Н И К
за послодавце**

У намери да истражи ефекте приватизације у Републици Србији, Стално радно тело Социјално-економског савета Републике Србије покренуло је пројекат који у првој фази подразумева спровођење анкете и прикупљање квантитативних података неопходних за анализу социјално-економских последица приватизације.

Молимо Вас да на постављена питања одговорите што прецизније, како бисмо прикупљене одговоре на најбољи начин искористили у фази анализе и дефинисања препорука.

Реализацију пројекта финансијски је подржала организација SOLIDAR Suisse/Swiss Labour Assistance SLA/-Kancelarija u Srbiji.

Подаци о испитанику

1. Назив предузећа:
2. Седиште – место предузећа:
3. Претежна делатност предузећа:
4. Величина предузећа:
  - Мало (до 50 запослених)
  - Средње (50 до 250 запослених)
  - Велико (преко 250 запослених)
5. Годишњи обрт у 2010. години: _____

Подаци о приватизацији

6. Предузеће је приватизовано _____ године
7. Предузеће је приватизовано методом:
  - Тендера
  - Аукције
  - На тржишту капитала
  - Продајом из стечаја
    - делова имовине
    - целине предузећа
  - Продаја на неки други начин: _____
(наведите начин)
8. Да ли је било приговора на исправност поступка приватизације? Уколико је било, који су то приговори?

---

9. Да ли је приватизација раскинута: Да Не
  - Уколико је приватизација раскинута, које године је раскинута? _____

10. Уколико је било раскида приватизације, који је био разлог раскида Уговора?
_____
11. Да ли су књиговодствено стање (дуговања и потраживања) и подаци о имовини предузећа добијени од Агенције за приватизацију у процесу приватизације одговарали увиду у реално стање које је остварио купац након преузимања предузећа?
 Да Не
12. Уколико нису, шта од података није било тачно?
_____

Пословање привредног субјекта након приватизације:

13. Да ли у потпуности испуњавате одредбе Уговора о продаји?
 Да Не
14. Уколико имате потешкоћа у испуњавању одредби Уговора, које су то одредбе и који су разлози који Вам представљају сметњу?
_____
15. Да ли је у предузећу постојао Колективни уговор код послодавца пре приватизације?
 Да Не
16. Да ли у предузећу тренутно постоји Колективни уговор код послодавца?
 Да Не
17. Да ли се зараде у привредном субјекту исплаћују редовно?
 Да Не
- Уколико је одговор не, које је просечно време кашњења?
_____
  - Уколико постоји кашњење, који су разлози за отежану исплату зарада?
_____
18. Да ли (уколико постоје) мањински акционари учествују у управљању предузећем?
 Да Не
- Уколико је одговор да, на који начин су укључени у учествовање у управљању предузећем?
19. Да ли је приватизација привредног субјекта имала утицаја на (заокружити):

број запослених	опео је након приватизације	порастао је након приватизације
реалне зараде	опале су након приватизације	порасле су након приватизације
услове рада	лошији су него пре приватизације	бољи су него пре приватизације

20. Уколико је било промена броја запослених у периоду након приватизације, на који начин се мењао број запослених?
- Кроз социјални програм из предузећа је отишло _____ запослених
  - Пензионисано је _____ запослених
  - Као технолошки вишак из предузећа је отишло _____ запослених

- Отказ Уговора о раду по другим основама је примило _____ запослених
- Запослено је _____ нових радника

Резултати приватизације:

21. Колико је средстава нови власник уложио у ревитализацију предузећа?

-
- У машине, опрему и алате, софтвер:
  - Санација и реконструкција просторија:
  - Људски ресурси:
  - Обртни капитал:
  - Враћање дугова из периода пре приватизације предузећа:

_____

▪ Друга улагања, горе неспоменута (која): _____

22. Колико је средстава нови власник био у обавези да инвестира Уговором о продаји?

_____

23. Који је био период враћања укупне инвестиције у предузеће (куповина плус сва потребна улагања после куповине)?

_____

24. Да ли је предузеће имало конкурентне производе и услуге у тренутку приватизације, и колико њих? Који је био годишњи приход остварив од продаје тих производа и услуга?

25. На којим тржиштима (домаћим и иностраним) је предузеће пласирало производе и услуге у тренутку приватизације, а на којим тржиштима их пласира данас?

Односи са синдикатима

26. Да ли је синдикат био укључен у процес приватизације?

Да Не

Уколико јесте, који синдикати су учествовали у процесу приватизације?

_____

Уколико јесу, опишите укратко утицај синдиката на процес приватизације – примереност и оправданост њихових захтева, конструктивност (уколико је било укључено више синдиката, опишите за сваки понаособ)

27. Да ли у привредном субјекту тренутно делује синдикат?

Да Не

_____

▪ Уколико је одговор да, који?

_____

▪ Како оцењујете тренутну сарадњу са синдикатима - примереност и оправданост њихових захтева, конструктивност (уколико у предузећу делује више синдиката, опишите за сваки понаособ)

_____

Закључци:

28. Шта држава треба урадити да би поспешила ревитализацију и развој приватизованих предузећа?
_____
29. Који су проблеми са којима се суочавају приватизована предузећа? Навести проблеме.
- Проблеми унутар предузећа: _____
  - Проблеми на тржишту: _____
  - Проблеми у односима са државом: _____
30. Да ли су, целокупно гледајући, резултати приватизације Вашег предузећа били позитивни?
 Да Не
31. Уколико сте на претходно питање одговорили потврдно:
- За колико је предузеће процентуално увећало обим прихода у односу на период пре приватизације? _____
  - За колико су се увећале просечне зараде у односу на период пре приватизације?
_____
  - Да ли се имовина предузећа увећала и за колико у односу на период пре приватизације? _____
32. Да ли би, после целокупног искуства приватизације и пословања у Републици Србији, поново учинили исто?
_____
33. Наведите Ваше предлоге, сугестије или замерке овом упитнику:
_____

Хвала

Прилог 3. Списак прописа на основу којих Агенција за приватизацију Републике Србије спроводи процес приватизације

У вршењу овлашћења која су јој поверена законом, Агенција за приватизацију примењује следеће прописе:

- Закон о приватизацији („Службени гласник РС“, бр. 38/01, 18/03, 45/05 и 123/07 и 30/2010);
- Закон о Агенцији за приватизацију („Службени гласник РС“, бр.38/01 и 135/04 и 30/2010);
- Закон о јавним агенцијама („Службени гласник РС“, бр. 18/05 и 81/05);
- Закон о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 125/2004);
- Закон о стечајном поступку („Службени гласник РС“, бр. 84/04 и 85/05);
- Закон о стечају („Службени гласник РС“, бр. 104/09);
- Закон о Агенцији за лицензирање стечајних управника („Службени гласник РС“, бр. 84/2004 и 104/09);
- Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената („Службени гласник РС“, бр. 47/06);
- Закон о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01);
- Закон о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса (Службени гласник РС“, бр. 25/00, 25/02, 107/05, 108/05 и 123/07);
- Закон о предузећима („Службени лист СРЈ“, бр. 29/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/01 и 36/02);
- Закон о задругама („Службени лист СРЈ“, бр. 41/96 и 12/98 и „Службени гласник РС“, бр. 101/05 и 34/06);
- Закон о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације („Службени гласник РС“, бр. 123/07 и 30/2010);
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10);
- Уредбу о продаји капитала и имовине јавном аукцијом („Службени гласник РС“, бр. 52/05, 91/07, 96/08 и 98/09);
- Уредбу о продаји капитала и имовине јавним тендером („Службени гласник РС“, бр. 45/01, 59/03, 110/03, 52/05, 126/07, 96/08, 107/08 и 98/09);
- Уредбу о поступку и начину продаје акција и удела у власништву Акционарског фонда методом јавне аукције („Службени гласник РС“ бр. 72/10);
- Уредбу у поступку и начину реструктурирања предузећа и других правних лица (Службени гласник РС, бр. 52/05, 96/08 и 98/09);
- Уредбу о методологији за процену вредности капитала и имовине („Службени гласник РС“, бр. 45/01 и 45/02);
- Уредбу о условима и начину измиривања обавеза субјеката приватизације према повериоцима („Службени гласник РС“, бр. 45/06, 108/07, 126/07 и 60/08);
- Уредбу о поступку и условима за претварање обавеза одређених правних лица у трајни улог државе („Службени гласник РС“, бр. 26/02, 91/02 и 23/05);

- Уредбу о проценту капитала који се приватизује у привредним друштвима са већинским државним капиталом која енергетску делатност обавља као претежну („Службени гласник РС“, број 63/06);
- Уредбу о поступку и начину евиденције грађана који имају право на новчану наканду и на пренос акција без накнаде („Службени гласник РС“, бр. 3/08 и 31/08);
- Уредбу о поступку евиденције запослених и бивших запослених који имају право на пренос акција без накнаде („Службени гласник РС, бр. 3/08 и 31/08);
- Уредбу о заштити имовине делова предузећа чије је седиште на територији бивших република СФРЈ („Службени гласник РС“, бр. 31/01, 61/08, 109/08, 14/09, 40/09, 79/09, 11/09 и 67/10);
- Статут Агенције за приватизацију („Службени гласник РС“, бр. 48/01, 52/02 и 72/05);
- Правилник о висини трошкова поступка приватизације („Службени гласник РС“, број 12/2006);
- Правилник о висини посебне накнаде остварене закључењем уговора о продаји капитала, односно имовине („Службени гласник РС, број 49/2005);
- Правилник о обрасцу проспекта („Службени гласник РС“, број 25/2006);
- Правилник о садржини и начину вођења приватизационог регистра („Службени гласник РС“, број 52/2001);
- Правилник о висини награде за рад и висини накнаде стварних трошкова привременог заступника капитала („Службени гласник РС“, број 72/2005);
- Упутство о начину примене метода за процену вредности капитала и имовине и начину исказивања процењене вредности капитала („Службени гласник РС“, бр. 57/2001);
- Правилник о начину изјашњавања Агенције за приватизацију по основу пренетих акција („Службени гласник РС“, бр. 76/2010).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
338.246.025.88(497.11)
ЕФЕКТИ приватизације у Србији /
[приредило] Стално радно тело
Социјално-економског савета Републике Србије
за економска питања. - Београд : Социјално
економски савет Републике Србије, 2011
(Београд : Globe design). - 104 стр. :
граф. прикази, табеле ; 25 cm
Тираж 1.000.
ISBN 978-86-87421-02-8
1. Социјално-економски савет Републике
Србије. Стално радно тело за економска
питања (Београд)
а) Приватизација - Србија
COBISS.SR-ID 187692044

